

«Det personlige blikket»

Om bruk av personlige erfaringer og følelser i norsk
samfunnsdebatt

Yvonne Røysted

Masteroppgave i medievitenskap

Institutt for informasjons- og medievitenskap

Universitetet i Bergen

Våren 2019

Sammendrag

I denne studien etableres begrepet *det personlige blikket* for å undersøke hvordan borgernes bruk av personlige erfaringer og følelsesuttrykk preger mediernes meningsstoff. Den avdekker dominerende tendenser knyttet til *intimisering* i meningsytringene som ble mest delt på sosiale medier i perioden 2016-2018. Jeg argumenterer for at bruken av dette blikket må forstås som en bevisst retorisk strategi med et mål for øye, også når det brukes av «den lille mann». 44 prosent av skribentene i utvalget tok i bruk dette blikket i sine meningsytringer, som viser at det mest populære meningsstoffet i stor grad vokser ut fra skribentenes personlige, opplevde liv og følelser. Disse tekstene er ikke nødvendigvis *debattskapende*, men heller preget av historier som oppfordrer oss til å applaudere og dele videre for å bekrefte vår enighet. Oppgaven åpner derfor opp for en diskusjon om hvordan den medierte offentligheten påvirkes dersom meningsstoffet som deles mest ikke fungerer som debattstartere, men heller som formidlere av personlige gleder og sorger.

Nøkkelord: *Intimisering, journalistikk, debatt, meningsytringer, retorikk*

Forord

Å sitte her med en ferdig oppgave føles unektelig som en bragd. Ikke bare fordi det å skrive masteroppgave til tider er tungt og krevende, men fordi hele oppgaven ble skrevet på en sju år gammel MacBook med en nærmest ikke-fungerende e-tast. Derfor rettes den første takken til den, for lang og tro tjeneste.

Med denne oppgaven settes et punktum for fine år som student ved Universitetet i Bergen, og at jeg nå kan kalle meg medieviter er mange inspirerende forelesere, seminarledere og andre faglig ansattes fortjeneste. Det er også mange som har hjulpet meg med å dra denne oppgaven i havn. Takk til veileder Martin Eide for at du viste interesse allerede på prosjektskissestadiet, og for konstruktive tilbakemeldinger underveis. En stor takk går også til Ida Andersen, John Magnus Ragnhildson Dahl og Jens Kjeldsen som alle tok seg tid til å lese utkast og komme med innspill. Takk for helt uvurderlig hjelp! En varm takk går også til Bia for et fantastisk år som lesesalkompis. Jeg er glad for at vi havnet ved siden av hverandre.

Den største takken går til Tor. Hver eneste dag står du opp tidligere enn du må, bare for å koke kaffe og sikre at jeg har den beste mulige starten på dagen. Du har lest uendelig med tekster, hørt på alle ideene mine og latet som du forstår, kommet med middag og Pepsi Max på lesesalen og fortalt meg at jeg er smart når jeg har trengt å høre det mest. Jeg er så heldig som har deg.

Yvonne Røysted

Bergen, 1. juni 2019

Innhold

1. INTRODUKSJON	7
1.1 PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL	8
1.2 RELEVANTE BEGREPSAVKLARINGER	8
1.2.1 <i>Hvordan oppgaven forstår «intimisering»</i>	9
1.2.2 <i>Meningsstoff, debattinnlegg og kronikk</i>	9
1.3 TIDLIGERE FORSKNING PÅ MENINGSSTOFF	11
2. TEORETISKE PERSPEKTIVER	14
2.1 DEBATTSIDENES IDEALER, TRADISJONER OG UTVIKLING.....	14
2.2 HABERMAS' IDEELLE SAMTALESITUASJON	17
2.3 INTIMISERING SOM TRUSSEL OG DEMOKRATISERING	18
2.3.1 <i>Frykten for intimitetstyranniet</i>	19
2.3.2 <i>Det personlige er politisk</i>	19
3. RETORISK RAMMEVERK	22
3.1 «HVOR ER VI?» ELLER «HVOR SKAL VI?»	22
3.2 JAKTEN PÅ DET AUTENTISKE.....	25
4. METODISK TILNÆRMING	28
4.1 ANALYSEMATERIALET.....	28
4.2 KVALITATIV INNHOLDSANALYSE MED KVANTITATIVE INNSLAG	30
4.2.1 <i>Kartlegging av «det personlige blikket»</i>	31
4.3 METODISKE UTFORDRINGER	33
4.4 FORSKERENS BETRAKTNINGSSTED	34
5. ET OVERBLIKK OVER MATERIALET	36
5.1 HVEM SKRIVER OG HVA HANDLER TEKSTENE OM?	36
6. INTIMISERING I POPULÆRT MENINGSSTOFF	40
6.1 DE INTIMISERENDE OMSTENDIGHETER	40
6.1.1 <i>Fra blogg til BT</i>	40
6.1.2 <i>Sjangerforvirring i spaltene</i>	42
6.1.3 <i>«Den lille mann på dagsorden»</i>	42
6.2 DET PERSONLIGE BLIKKET - OMFANG OG BRUK	44
6.2.1 <i>De vonde følelsene og de private betroelsene</i>	45
6.2.2 <i>Anekdotiske utgangspunkt</i>	46
6.2.3 <i>Intime og uformelle samtaler og henvendelser</i>	47
6.2.4 <i>Fra familiens fotoalbum</i>	49
7. BRUK AV DET PERSONLIGE BLIKKET I MENINGSYTRINGENE	50
7.1 REFLEKSJONEN	50
7.2 DET PERSONLIGE EKSEMPELET	52
7.1.1 <i>«Du vet ikke, men jeg vet»</i>	56
7.1.2 <i>Barn som det personlige eksempelet</i>	57
7.2 IDENTITETSPOSISJONEN	58
7.2.1 <i>De gode mødrene</i>	59
7.2.2 <i>«Som mor» eller «som psykolog»?</i>	61
7.2.3 <i>«Jeg er et menneske som deg»</i>	65
7.3 HYLLESTEN.....	68
7.3.1 <i>«Jeg er så takknemlig»</i>	69
7.3.2 <i>«... takk for alt»</i>	71
7.4 SORGEN	72
7.5 ANKLAGEN	76
8. OPPSUMMERING OG DISKUSJON	80
8.1 ANALYSENS FUNN.....	80

8.1.1	<i>Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk?</i>	80
8.1.2	<i>Hvordan brukes det personlige blikket i meningsytringene?</i>	82
8.2	DET PERSONLIGE BLIKKETS POTENSIALE OG BEGRENSNINGER	83
8.2.1	<i>Tenker vi bare på oss selv?</i>	83
8.2.2	<i>Nødvendige historier og noen fallgruver</i>	84
8.2.3	<i>Betroelser til utlevering og utnyttelse</i>	86
8.2.4	<i>Mødrenes kamparena</i>	87
8.2.5	<i>Mer kildemakt, mer kildekritikk</i>	87
8.2.6	<i>Men blir det debatt?</i>	88
9.	LITTERATURLISTE	91
10.	VEDLEGG	101
	VEDLEGG 1: NETTAVISENES MENINGSSEKSJONER	101
	VEDLEGG 2: KODESKJEMA	102
	VEDLEGG 3: KODEBOK	109
	VEDLEGG 4: EKSEMPEL PÅ KVANTITATIV KODING	111
	VEDLEGG 5: EKSEMPEL PÅ KVANTITATIV KODING	112
	VEDLEGG 6: EKSEMPEL PÅ KARTLEGGING AV FØLELSESUTTRYKK	113

Figurer

Figur 1: Graf over fordeling mellom nettaviser i utvalget.	30
Figur 2: Oversikt over skribentene i materialet.	36
Figur 3: Kjønnfordelingen i utvalget.	37
Figur 4: Oversikt over materialets tematiske fordeling.	38
Figur 5: Andel artikler i utvalget som er hentet fra sosiale medier.	40

Bilder

Bilde 1: Skjermdump fra BT Meninger på Facebook, hentet ut 10. september 2018.	63
Bilde 2: Skjermdump fra NRK Nyheter på Facebook, hentet ut 10. september 2018.	64
Bilde 3: Skjermdump fra Firda, hentet ut 10. september 2018.	64
Bilde 4: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 12. mai 2019.	72
Bilde 5: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 11. desember 2018.	74
Bilde 6: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 11. desember 2018.	74
Bilde 7: Faksimile av forsiden til Bergens Tidende, hentet ut 8. januar 2019.	75

1. Introduksjon

I desember 2014 satt jeg på jobb i Bergens Tidendes (BT) debattredaksjon og redigerte sidene til morgendagens papirutgave. Så fikk vi inn et tips om en for oss ukjent mann fra Bergen. Han var far til en datter med Downs syndrom, og han hadde skrevet et følelsesladet Facebook-innlegg rettet mot humortrioen i Radioresepsjonen. De hadde denne dagen spøkt om Downs i sitt radioprogram. Vi kontaktet ham, og spurte om vi kunne få lov til å publisere teksten som et debattinnlegg på BT.no. Bare minutter senere var innlegget publisert med et familiefoto av mannen og datteren, med følgende tittel: «Hvorfor koddere dere med at datteren min har Downs, Radioresepsjonen?» (Helmersberg, 2014). Det tok ikke lang tid før innlegget var oppe i flere tusen delinger på sosiale medier, og det som fulgte var massiv medieeksponering av familien, med hjemmebesøk fra avisen og til slutt en beklagelse fra Radioresepsjonen. Det gikk opp for meg hvilken kraft som ligger i en følelsesladet og personlig meningsytring, og kanskje spesielt når den kommer fra helt alminnelige borgere.

Det måtte nesten bli til at jeg startet denne oppgaven med et personlig blikk rettet mot det stoffområdet den undersøker. Masteroppgavens hensikt er å få større innsikt i hvordan *intimisering*, interessen for de private følelsene og historiene i offentligheten, preger norsk samfunnsdebatt. «Kraften i det bedre argument» og den rasjonelle og deliberative medborger har i lang tid blitt holdt oppe som idealer for den offentlige meningsutvekslingen. Men kritiske røster mener vår felles oppmerksomhet i stadig større grad styres mot nettopp de personlige fortellingene og følelsene. De anser intimiseringen som en trussel.

«Det er svært langt mellom de innleggene som ikke har ‘jeg’ og ‘meg’ som kjerne og rød tråd, og da er det ikke så mye annet å respondere med enn ‘Takk for at du deler’ og ‘stakkars deg’.» Det skriver samfunnsdebattant Anki Gerhardsen om Aftenpostens meningsside for ungdom Si ;D (Gerhardsen, 2019). Hun mener den personlige fortellingens posisjon i mediene og den offentlige samtalen er problematisk fordi den ikke fremmer reell meningsutveksling.

Gerhardsen er ikke alene. Interessen for den intime sfære i den medierte offentligheten har av teoretikere som Richard Sennett blitt betegnet som et «intimitetstyranni», hvor en frykter at bruken av personlige erfaringer og sterke følelser vanskeliggjør reelle debatter om viktige samfunnstema. På en annen side har delinger av private erfaringer ført til at grupper som tidligere har vært utestengt fra samtalen i samfunnet nå inviteres inn i den offentlige debatten.

Til tross for at disse temaene jevnlig blir diskutert, har avisenes meningssider og deres rolle i intimiseringen blitt mindre belyst i norsk forskningssammenheng. Denne oppgaven er et bidrag til dette forskningsfeltet. Som medarbeider i to ulike debattredaksjoner har jeg fulgt dette stadig voksende stoffområdet på nært hold, men denne oppgaven kan ikke bygge mine anekdoter. Ved å undersøke et utvalg av de mest delte meningsytringene på sosiale medier vil oppgaven utforske skribentenes bruk av personlige erfaringer og følelser som bevisste, retoriske grep.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Målsettingen for oppgaven er å frembringe kunnskap om hvordan intimiseringen preger den offentlige debatten innenfor et konkret stoffområde, mediens meningsstoff. Jeg har tatt i bruk analyseverktøyet Storyboard for å finne frem til det mest delte meningsstoffet fra seks norske nettaviser i perioden 2016-2018. Gjennom en innholdsanalyse besvarer oppgaven følgende problemstilling:

1. *Hvilke dominerende intimiseringstendenser finner vi i meningsstoffet som blir delt mest på sosiale medier?*

For å kunne svare på dette har jeg formulert noen mer spesifikke forhold jeg vil studere nærmere, som vil belyse ulike måter intimiseringen i meningsstoffet kommer til uttrykk. Gjennom tre kapitler stiller jeg følgende forskningsspørsmål:

1. *Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk i de mest populære meningsytringene?*
2. *Hvordan brukes det personlige blikket i meningsytringene?*

Funnene fra analysen vil i siste kapittel knyttes sammen for å kunne diskutere bruken av det personlige blikkets potensiale og begrensinger i samfunnsdebatten. Dette vil også gi noen konkrete forslag til videre undersøkelser av dette stoffområdet.

1.2 Relevante begrepsavklaringer

Det er nødvendig med et par avklaringer angående stoffområdet som her blir undersøkt. Disse knytter seg til oppgavens bruk av begrepene *det personlige blikket*, *intimisering*, *journalistikk*, *meningsstoff*, *debattinnlegg* og *kronikk*.

1.2.1 Hvordan oppgaven forstår «intimisering»

Denne studien etablerer begrepet *det personlige blikket* for å beskrive skribentenes bruk av personlige erfaringer og følelser som en bevisst strategi i meningsytringene. Hvordan dette undersøkes vil forklares nærmere i oppgavens metodekapittel. Det viktige her er å sette det i sammenheng med oppgavens overordnede interessefelt: *intimisering*. Intimiseringsbegrepet har blitt brukt på flere ulike måter i forskningen, men her anvendes det som en beskrivelse av endringer innenfor de journalistiske sjangrene, hvor «vanlige» folk (ikke-eksperter) gis mer plass til å snakke om sine personlige erfaringer og problemer (Hirdman mfl., 2005, s. 110-111). Det brukes også for å beskrive en økende *interesse* for det private livet og den personlige sfæren mer generelt i samfunnet, som gir en lavere interesse for politiske prosesser, økonomisk utvikling og sosiale endringer (Hirdman mfl., 2005, s. 110-111). Dette er spesielt relevant for min oppgave fordi studien avdekker i hvilken grad publikum lar seg engasjere av «vanlige» folks personlige historier og erfaringer. Perspektiver på hvilke utfordringer og muligheter denne intimiseringen har gitt offentligheten gjøres rede for i oppgavens teorikapittel. For nå holder det å nevne at jeg er interessert i *hvordan* denne intimiseringen kommer til uttrykk i den medierte offentligheten, mer spesifikt i avisenes *meningsstoff*.

1.2.2 Meningsstoff, debattinnlegg og kronikk

De tradisjonelle nyhetsmedienes meningsstoff kan deles i to kategorier (Jortveit, 2019):

1. Stoff redaksjonen selv produserer (lederartikler, kommentarartikler, skråblikk, karikaturer etc.).
2. Stoff som tilflyter redaksjonen utenfra (leserinnlegg, leserkommentarer, minneord etc.).

Det er kategori to denne oppgaven undersøker, og mer spesifikt tekster innenfor sjangeren *leserinnlegg*. Disse leserbidragene er ikke skrevet av profesjonelle journalister, og leserinnlegg kan dermed ikke betegnes som en journalistisk sjanger. Det er likevel journalister og ansatte i mediehus som finner, redigerer og publiserer innleggene, og alt som står i en avis er underlagt et redaktøransvar. Denne oppgaven opererer derfor med begrepet «journalistikk» i bred forstand, fordi det omfatter journalistikk som en yrkespraksis, samt journalistikken som samfunnsinstitusjon (Bjerke, 2011, s. 28). Jeg bruker imidlertid *meningsstoff* som samlebetegnelse i denne oppgaven.

Meningsstoff er en subjektiv sjanger. Jan Svennevig (2001, s. 141) bruker begrepet *subjektivitet* om det som skjer når «taleren eller forfatteren trer fram i teksten», men graden av personlig tilstedeværelse i denne type leserbidrag vil variere ut ifra tekstenes tema og den som skriver. Her har det vært vanlig å dele leserbidragene i to: *debattinnlegg* og *kronikk*. Det er nødvendig med en avklaring av hva disse tradisjonelt har blitt forstått som, da dette er definisjoner jeg lener meg på gjennom oppgaven. *Debattinnlegg*, også kalt «leserbrev», «leserinnlegg» eller «brev til redaktøren» er kortere innlegg som en avis publiserer på egne sider i papiravisen eller i en egen meningsseksjon på nett. Ifølge Richardson (2007, s. 150) er *debattinnlegg* som regel argumentative i formen, og har som mål å overbevise leseren til å godta et standpunkt og gjerne også fremprovosere handling. Disse innleggene kjennetegnes ved at de er preget av personlige meninger og synspunkter rundt tema som engasjerer skribenten. Språket er ofte uformelt og til en viss grad muntlig.

Kronikken er også av subjektiv karakter, men har tradisjonelt blitt beskrevet som «et avansert *debattinnlegg* skrevet av en spesielt fagkompetent person» (Roksvold, 1997, s. 16). I motsetning til *debattinnlegget* hevder Roksvold at *kronikken* er upersonlig, upoetisk, resonnerende og argumenterende, og at en bør ha utdanning eller yrkeserfaring fra det området en skriver om (Roksvold, 1997, s. 16). Også på Nasjonal Digital Læringsarena (NDL) beskrives innholdet i en *kronikk* som «dypere og mer faglig». *Kronikken* «gjør rede for en sak på en mer nyansert måte og inviterer lesere uten forhåndskunnskap til å forstå budskapet, tenke over en sak og se den fra flere sider» (Engan, 2018).

En kan dermed si at *debattinnlegget* og *kronikken* tradisjonelt har fylt to ulike funksjoner i meningsspaltene: Der *debattinnlegg* har gitt borgerne muligheten til å uttrykke seg i en mer muntlig og personlig form om stort og smått har *kronikken* først og fremst vært skrevet av personer med spesialkunnskap innen et fagfelt (Aarønæs, 2007, s. 34-36). *Kronikkplassen* har tradisjonelt blitt sett på som en av de viktigste og mest prestisjefylte talerstolene i den offentlige samtalen (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 64). Mye tyder på at dette har endret seg de siste årene. Gripsrud mfl. (2017, s. 595) peker på at avisenes *kronikksider* i dag er mer preget av privatpersoner som deler sine tanker om egenopplevde utfordringer angående foreldreskap, psykiske vansker, rusmisbruk, mobbing og voldtekt. Dette kommer også til å bli synlig for leseren gjennom denne oppgaven. Jeg bruker «*kronikk*» om de tekstene som er merket som dette gjennom oppgaven, men vil argumentere for hvorfor jeg mener dette begrepet i dag ikke har en like tydelig distinksjon fra *debattinnlegget* som definisjonene jeg har pekt på her antyder.

1.3 Tidligere forskning på meningsstoff

Harald Hornmoen (2015, s. 17) mener den journalistiske utviklingen mot sterkere eksponering av individet, større subjektivitet, flere bekjennelser og fortrolige henvendelser har blitt oversett av akademikere. I tillegg er det i Norge, med unntak av noen masteroppgaver det her vil gjøres rede for, gjort lite forskning på avisenes debattsider. Jeg gir en kort innføring i relevant forskning på meningsstoff, som belyser debattredaksjoners redaksjonelle praksiser og hvilken innflytelse sosiale medier har på disse.

Journalistikkforsker Karin Wahl-Jorgensen (2007) har gjennom flere studier undersøkt leserbrevene og deres plass i avisene, samt hvilke antakelser redigererne av leserbrevsiden gjør om sin rolle i offentligheten. I studien *Letters to the Editor as a Forum for Public Deliberation: Modes of Publicity and Democratic Debate* intervjuet hun redaksjonsmedarbeiderne som redigerte leserbrevsiden i den amerikanske avisen San Francisco Bay. De forklarte at en gjerne trykket leserbrev som ikke nødvendigvis var nyhetsverdige, men som ble vurdert viktige for leserne. Redigererne av disse sidene foretrakk visse former for uttrykkelse og avviste andre: Privatpersoners ytringer ble verdsatt høyere enn aktivister eller politiske organisasjoner med en klar agenda. De prioriterte *følelsesladde, personlige historier* fra individer som inviterer til å knytte emosjonelle bånd mellom skribent og leser. Hun argumenterer derfor for at «det dypt personlige» trumfer spesialkunnskap i moderne offentlig debatt, fordi den personlige vinklingen ses på som mer autentisk (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 101).

En lignende observasjon gjorde Hanne Tråsdahl (2010) i masteroppgaven *Deltakelse og debatt. En analyse av meningssidene i tre norske aviser i et demokratiperspektiv*, hvor hun intervjuet norske debattredaktører om hvordan innlegg velges ut til debattsidene. Her er daværende debattredaktør i Dagbladet, Marte Michelet, sitert på at politikere ofte blir nedprioritert, «siden de ofte skriver utilgjengelig svada, og i liten grad våger å gå inn i de debattene som pågår» (2010, s. 61). Michelet trekker også frem gjenkjennbare navn som et klart kriterium i utvelgelsen: Dersom valget stod mellom to nærmest identiske innlegg der det ene er skrevet av noen som veldig mange vet hvem er og det andre er noen som ingen vet hvem er, så vil man velge den mest profilerte personen. Michelet understreker imidlertid at det ikke er slik at de alltid prioriterer innlegg fra de mest kjente bidragsyterne. Dersom et innlegg er nært på et problem, og skrevet av en person med selvopplevde erfaringer, kan dette «suse forbi hvilken som helst professor eller kjendis» (2010, s. 61). Dette peker dermed i

retning Wahl-Jorgensens funn: Den personlige erfaringen er ettertraktet av debattredaksjonene.

Ønsket om «den personlige vinklingen» er også tydelig i masteroppgaven «*En ledig plass ved bordet*» *Retorisk handlekraft hos unge skribenter i Aftenposten Si;D*. Gjennom intervjuer med skribenter fra Aftenpostens spalte for ungdom, Si ;D, intervjuer Annette Holmedal (2018) skribenter som har opplevd at innleggene deres har blitt redigert, særlig ved endring av overskrifter, der målet med redigeringen synes å være å gjøre innleggene mer personlige og/eller polariserende. Et eksempel er når en skribent fikk setningen «Nå er jeg sliten» som en del av tittelen på sitt innlegg, som gir inntrykk av at saken det skrives om er svært personlig for skribenten. Aftenposten redigerte også inn utvalgte ord i titlene for at innlegget skulle få en mer polariserende karakter og en økt følelsesappell som gjorde at innlegget opplevdes mer personlig enn det ifølge skribenten var i utgangspunktet (2018, s. 97). Disse studiene tyder det på at mediene ønsker velkommen «vanlige» borgere i spaltene når de bidrar med selvopplevde erfaringer og mer personlige perspektiver.

Denne oppgaven undersøker det mest delte meningsstoffet i Norge de siste tre årene. Dermed kan vi på forhånd anta at de innehar noen felles kvaliteter som gjør dem særlig «delevennlige» på sosiale medier. Her vil det bli tydelig om også publikum setter mest pris på de nære og mer personlige meningsytringene. Men vi kan på forhånd gjøre noen antagelser. I masteroppgaven *Når det brenner på Facebook. Hvordan påvirker deling i sosiale medier kommentarjournalistikken?* undersøkte Siri Beate Natvik (2015) de mest delte kommentarartiklene i 2013. Hun fant at kommentarartikler med høy følelsesmessig appell, med beskrivelser av personlige erfaringer, og temaer som helse og mediekritikk dominerer. Men Natvik gjorde også funn som tyder på at det som deles på sosiale medier ses på som spesielt verdifullt av avisene. Gjennom intervjuer med kommentatorer fra ulike norske aviser, fant Natvik at høye delingstall gir en sak økt nyhetsverdi når redaksjonelle avgjørelser skal tas: Om en artikkel oppnådde høye delingstall, viste dette at den har «truffet en nerve» eller «engasjerer folket» (Natvik, 2015, s. 85-87). Slik fungerer artikkelens evne til å skape engasjement som et nyhetskriterium. Spredning av stoff i sosiale medier henter inn lesere, og jo flere lesere som hentes inn via den kilden, jo større er muligheten for ytterligere spredning av innholdet. Tallene fra sosiale medier gjør det altså mulig for redaksjonene å finne ut hvilke kriterier det er som gjør at noen saker engasjerer og andre ikke (Natvik, 2015, s. 62). Kommentatorene hadde også noen formeninger om hva som fører til mer engasjement og delbarhet, og trekker frem ulike mulige grep som er interessante i lys av denne oppgavens problemstilling: Samtlige nevner at det å være personlig i teksten hever publikums

engasjement. For eksempel mente daværende kommentator i VG, Frithjof Jacobsen, at det er en sammenheng mellom at det er mye fokus på delingstall og at mange kommentatorer skriver tekster med personlige opplevelser og «jeg, meg og mitt» (2015, s. 74).

Disse studiene har vært førende for mitt valg av analysemateriale, hvor jeg har undersøkt 352 av de mest delte meningsartiklene fra seks norske nettaviser, i perioden 2016-2018. At såkalt «engasjement på sosiale medier» er noe avisredaksjonene er opptatt av og dermed har betydning for journalistiske praksiser, gjør det interessant å undersøke hva som faktisk deles mest av publikum. Fordi det personlige har blitt vektlagt av redaksjonene selv, samt at Natviks (2015) undersøkelse viste hva som var såkalt «delbart» stoff fra avisenes kommentatorer, antok jeg at ved å samle de mest delte debattartiklene over en lengre periode ville dette utgjøre et stort utvalg av tekster som ville kunne belyse flere ulike tendenser knyttet til intimisering.

2. Teoretiske perspektiver

Dette kapittelet innledes med å gjøre rede for prosjektets interessefelt: avisene som offentlig meningsarena. Det gis en innføring i debattsidenes idealer, tradisjoner og rolle i pressens samfunnsoppdrag. Her vil det også belyses hvordan den avisene økonomiske utfordringer har ført til en sterk økning i avisenes meningsstoff på nett. Videre presenteres viktige perspektiver på hvordan denne delen av offentligheten bør fungere, og hvordan intimisering anses som både en trussel og demokratisering.

2.1 Debattsidenes idealer, tradisjoner og utvikling

The newspaper is the historically central source of democratic conversation —
the newspaper, the laws, the public world.
Michael Schudson (1997, s. 305)

Forskning rundt meningsutveksling og offentlig debatt er sterkt påvirket av den tyske filosofen og sosiologen Jürgen Habermas syn på den klassiske offentligheten, som fortsatt fungerer som en ideell målestokk for hvordan offentligheten og mediene skal fungere i et velfungerende demokrati. Offentligheten er verken en institusjon eller et system, men må forstås som der vi lever våre sosiale liv og et sted for meningsdanning. Den kommer i mange ulike former, som teater og film, aviser og tidsskrifter, radio og tv. Det som foregår på disse arenaene er med på å etablere et fellesskap mellom landets innbyggere (Gripsrud, 2017, s. 17). Ifølge Habermas (referert i Enjolras mfl., 2013, s. 181-182) er offentlighetens rolle å formidle mellom samfunnsdebatten som foregår innenfor sivilsamfunnet og det formelle politiske systemet. Demokratiet hviler dermed på en vellykket mediering mellom «svake offentlige sfærer» - uformelle rom hvor opinionen dannes - og «sterke offentlige sfærer» - lovgivende forsamlinger knyttet til beslutningsprosesser. For at dette skal fungere trenger vi en opplyst, aktiv og kritisk offentlighet, og her har mediene vært det dominerende rommet hvor denne meningsutvekslingen finner sted.

Denne oppgaven har mediene tatt på alvor. Idealet bak avisenes debattsider som et sted for offentlig debatt kan forstås som et uttrykk for selvforståelsen av journalistikk: Journalistikken ser på seg selv som en vaktbikkje overfor myndighetenes praksis og utøvelse, som en fjerde statsmakt¹. Pressen har en *arenafunksjon*, som betyr at det er en del av deres samfunnsoppdrag å gi plass og aktivt medvirke til debatt om viktige aspekter i samfunnet (Østbye 2009, s. 103-105). Mediene spiller en så avgjørende rolle når det kommer til å skape

¹ For flere perspektiver på pressens rolle som debattarena, se Gleason, 1990; Wheeler, 1997; Wahl-Jorgensen, 2007.

debatt i samfunnet at Grunnloven har pålagt staten å drive en mediepolitikk som støtter dette. Grunnlovens §100 (anno 2004) sier: «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.» Gjennom pressens egne etiske normer, Vær Varsom-plakaten (VVP, 1.2), er det nedfelt at «pressen skal ivareta viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk», og det presiseres at «pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk». Pressen plikter derfor å stille tid og plass til disposisjon for debatter, innspill og kritikk, samt aktivt invitere debattanter inn på sine arenaer.

Disse debattene kommer spesielt godt til uttrykk gjennom avisenes debattsider, som er en av få arenaer for offentlig debatt og diskusjon som har overlevd over store deler av den norske pressens historie. Debattsidene var lenge et av få steder i norske nyhetsmedier som tilbød en mer aktiv rolle for borgerne, og har derfor alltid vært en populær del av innholdet i papiraviser hvor «folk flest» ganske ofte kommer til orde om temaer de ønsker å ta opp (Bjerke, 2011, s. 193). Davis og Rarick (1964) påpekte på 60-tallet at denne form for leserbidrag tjener en *forløsende funksjon* for lesere som trenger å lufte sine meninger og gjøre seg hørt i samfunnet. Fra et slikt ståsted kan debattsidene sies å hvile på et prinsipp om at borgerne fortjener et offentlig forum hvor deres stemmer blir hørt og ofte foretrukket framfor samfunnseliter og interessegrupper som ellers dominerer nyhetsmediene (Wahl-Jørgensen, 2007, s. 27). Debattsidene kan imidlertid ikke utelukkende forstås som et demokratisk forum «for folket». Til tross for stort mangfold og ulik grad av saklighet, har debatten alltid - både av praktiske og prinsipielle grunner - vært redigert. Det vil si at en redaksjonell medarbeider, *portvokteren*, har avgjort hvilke av de mottatte bidragene som skal trykkes (Bjerke, 2011, s. 193). Slik er det fremdeles, og jo større avis jo trangere nåløye for å slippe gjennom. Hva som er av allmenn, offentlig interesse bestemmes av redaksjonene, og denne type leserbidrag må derfor forstås som «et kompleks sosialt rom mediert av rutinepregede praksiser fra redaksjonelle medarbeidere» (Gregory og Hutchins, 2004, s. 187-188). Disse praksisene opprettholder den tradisjonelle maktfordelingen mellom mediene og publikum, og medieinstitusjonene setter dermed premissene for hvem som får delta og hvordan.

Det har imidlertid skjedd forskyvninger i dette maktforholdet. Sosiale mediers iboende egenskap til å kvantifisere data om lesernes bruk av innhold har gitt journalistikken muligheten til å tallfeste noe som de tidligere bare kunne anta – i hvilken grad stoffet engasjerer publikum. Gjennom ulike analyseverktøy kan mediene holde oversikt over hvilke saker som blir mest delt og likt på sosiale medier denne dagen, denne måneden, eller for hele

året når de skal gjøre opp redaksjonell status for hvor vellykket året har vært². Høye delingstall kan på samme måte som høye lesertall, opplag eller evne til å sette dagsorden ses som en bekreftelse på pressens definisjonsmakt i samfunnet (Bjerke mfl., 2012). Ifølge Jane Singer (2014, s. 57) har leserne fått rollen som sekundære portvoktere fordi de synliggjør medieinnhold gjennom å dele det videre i sosiale medier. Den redaksjonelle avgjørelsen om hva og hvordan noe skal publiseres ligger fremdeles hos pressen, men innholdet tas imot av et publikum som nå har makten til å både gjøre saken mer synlig, og til å distribuere den videre til andre. Innhold som ikke får resonans blant leserne forsvinner i mengden, mens det som appellerer til leserne blir spredd ytterligere. Slik kan stoffet som deles mest få stor påvirkningskraft.

Meningsstoff har vist seg å være godt egnet for å skape engasjement i form av delinger på sosiale medier og høye lesertall. De siste årene har flere aviser derfor begynt å satse på dette stoffområdet. I dag har til og med mediehus som ikke har hatt noen papirutgave, og derfor ingen tradisjon for innsendte tekster, skapt egne seksjoner for ytringer og debatt. NRK.no lanserte debattsatsingen «Ytring» i 2012, med mål om å «publisere lesverdige og vesentlige kronikker og kommentarer om aktuelle spørsmål» (Tretvoll, 2012). TV2.no har på sin side startet meningsseksjonen #2sitert, og ansatte i 2018 en egen debattansvarlig (Michalsen, 2018). Denne økte jakten på meninger har ført til en omvelting i hvem som får fremtredende roller i offentligheten. I et intervju med Morgenbladet uttaler Jens Barland, førsteamanuensis i medieledelse og innovasjon ved NTNU, at digitaliseringen har bygd om kartet for hvem som kan være en medieaktør og hvordan disse opererer (Dybvig, 2019). Han mener sosiale medier har blitt «den store muligheten for de små»:

Plutselig kan enkeltindividene med en blogg fremstå like prominente og innflytelsesrike som den politiske kommentatoren i riksmidlene – på samme måte som Facebook visker ut forskjellen mellom stoffet til små lokalaviser og det som kommer fra en medie gigant. De første bloggerne fikk posisjonen sin tilsynelatende fra intet, men de hadde knekt koden for hvilket innhold som når mange. Nå har vi fått et økosystem der også mange aviser dyrker frem meningsstoff som først oppsto i bloggformat og fronter innhold fra utenforstående aktører på fronten. Slik viskes alle grenser ut.

Meningsstoff er med andre ord ikke bare to faste sider i papiravisen for å la borgerne «luften» sine meninger. Mediene kan ved hjelp av å måle engasjement på sosiale medier vurdere om de gjør noe som det lønner seg å fortsette med. Lavik, Moe og Gripsrud (2017) mener det ligger en risiko for at særlig nettjournalistikken i større grad setter seg fore å tilfredsstille

² Denne oppgaven tar i bruk analyseverktøyet Storyboard, som også brukes av aviser for å holde oversikt over hvor godt artikler går på sosiale medier.

publikums preferanser, og at ansvaret den har for også aktivt å forme den kollektive oppmerksomheten i befolkningen trer mer i bakgrunnen. Det gjelder ikke minst på nyhetsnettsteder som oppdateres fortløpende, der det kan være vanskelig å se hvordan sakene er veid mot hverandre (Lavik, Moe, Gripsrud, 2017, s. 567). På den ene siden vet redaksjonene nok om hva som engasjerer og gir delinger og klikk til at det blir fristende å publisere det de vet er populært. På en annen side har de et overordnet mål om å være en offentlig arena for *samfunnsnyttig* debatt. Dette gjelder spesielt i en tid der publikum ikke mangler arenaer å diskutere med hverandre. I dag er avisenes meningsspalter kun en av mange plattformer borgerne kan ytre sine meninger i offentligheten. Den store samtalen i samfunnet har på mange måter forlatt redaksjonen, og slått seg ned hos Facebook og andre sosiale medier (Kvamme, 2017, s. 30). Mediene har vært nødt til å følge pent etter og forsøke å vekke publikums oppmerksomhet, og det er derfor interessant å undersøke hvem som lykkes i å skape mest engasjement på disse plattformene. Det kan fortelle oss noe om hva som skal til for å trekke publikums oppmerksomhet i dag. Et godt utgangspunkt for å undersøke meningsstoff er å se nærmere på hvilke idealer den offentlige debatten ofte måles etter, og da er det naturlig å igjen vende blikket mot Jürgen Habermas.

2.2 Habermas' ideelle samtalesituasjon

Habermas utviklet et normativt ideal for hvordan borgerne bør delta i det offentlige livet. Når mediens rolle i meningsdannelsen vurderes ut fra disse idealene legges det altså vekt på *kvaliteten* på disse debattene (Skogerbø, 1999, s. 49-51). Sentralt i dette idealet står troen på at borgerne skal holde myndighetene ansvarlige gjennom offentlig debatt. Dette betyr at det må stilles noen krav til kommunikasjonen som foregår i det offentlige rom, og mer spesifikt i mediene. Ifølge Habermas er den ideelle samtalesituasjon tilstede når meningsutvekslingen preges av det en kaller *deliberasjon*, som på latin betyr å vurdere noe grundig. Denne meningsutvekslingen må være rasjonell og åpen for alle med interesse for temaene som diskuteres. Deltakerne i debattene skal bedømmes ut ifra han eller hennes argumenter fremfor sosial status. Derfor skal de involverte aldri berøre tema som sosial opprinnelse, følelser, personlige historier eller andre private forhold. Dette fordi deltakernes sosiale posisjon eller spesielle interesser skal være uten betydning (Gripsrud, 2017, s. 22-23). «Kraften i det bedre argumentet», uansett hvem som fremfører det, skal ha avgjørende vekt, og bare slik kan man ifølge Habermas komme frem til de beste løsningene for samfunnet. Denne «rasjonelle» og deliberative medborger har ifølge Wahl-Jorgensen (2007) blitt holdt som et ideal for den offentlige meningsutvekslingen og dermed også for avisenes debattspalter. Det står imidlertid

i sterk kontrast til at intimiseringen stadig får en mer fremtredende rolle i offentligheten. Vi skal nå se nærmere på hvordan intimiseringen har blitt mottatt av teoretikere, og hvordan disse perspektivene vil spille inn i arbeidet med analyse materialet.

2.3 Intimisering som trussel og demokratisering

Habermas (referert i Gentikow, 2007, s. 272) er kritisk til hvordan massemediene ivaretar rollen som kritisk offentlighet, og mener de styres av kommersielle interesser fremfor samfunnets generelle behov. I et forsøk på å skape et tett, emosjonelt bånd til publikum og gjøre avisene bredere og mer tilgjengelige for allmennheten, har private livserfaringer blitt gradvis viet mer plass i offentligheten (Dahl og Bastiansen, 2008, s. 506; Hirdman, mfl., 2005, s. 110-111). Dette har som tidligere beskrevet ført til en intimisering av offentligheten, med en økende interesse for det private, mens politiske prosesser, økonomisk utvikling og sosiale endringer nedprioriteres. Dette har ifølge Habermas (2002) ført til en *reføydalisering* av offentligheten. Med dette mener han at medienes debatter blir arrangert som scenisk underholdning, som boksekamper, der det viktigste blir å heie frem den siden man selv tilhører (2002, s. 148). Når debattens publikum først og fremst blir betraktet som tilskuere og ikke bedømmere, går publikum også fra å være resonnerende til å bli konsumerende (Lavik, Moe og Gripsrud, 2017, s. 589). Dette betyr at det pågår mindre reell meningsutveksling i samfunnet. Dette undersøkes også i denne oppgaven, ved å ta i bruk retorikkens begreper om *epideiktisk* og *deliberativ* retorikk. Disse vil forklares nærmere i neste kapittel.

Lavik, Moe og Gripsrud (2017) mener intimiseringen berører forholdet mellom følelser og fornuft, i den forstand at andre omstendigheter enn argumentets kraft nå ser ut til å ha fått en viktigere rolle i offentlig debatt. Ifølge Wahl-Jorgensen (2007, s. 112) må imidlertid avisenes debattspalter forstås som et forum for offentlig debatt som bevisst prioriterer private bekymringer over saker til offentlighetens felles beste, og personlig historiefortelling over politisk handling. Dette utfordrer på grunnleggende vis Habermas' idealer, og han mener denne form for ytringer er en uting «enten det er den såkalte lille manns tilfeldige skjebne eller de planmessige oppbygde som oppnår publisitet, eller det foregår slik at de offentlig relevante utviklingstendenser og avgjørelser ikles privat kostyme og fordreies inntil det ugjenkjennelige gjennom personalisering» (Habermas, 2002, s. 159). Han får støtte av Richard Sennett (1976), som utvikler begrepet *intimitetstyranni* for å forklare hva som skjer når den private sfære får trer frem i offentligheten

2.3.1 Frykten for intimitetstyranniet

Den amerikanske sosiologen Richard Sennett (1976) bygger videre på Habermas når han i *The Fall of Public Man* kaller intimiteten for et *synsfelt*, en målestokk som mennesker ser samfunnet ut ifra. Ifølge ham lengter det moderne mennesket etter å utvikle en individuell personlighet gjennom erfaringer av nærhet og varme sammen med andre (Sennett, 1992, s. 5). Sennett advarer mot å la det personlige prege samfunnsdebatten fordi det fører til en forskyving i hva publikum er opptatt av, hvor vi blir mer opptatt av intensjonene til den som uttaler seg enn hva slags konsekvenser ideene deres vil få for samfunnet. En hovedbekymring ved økt intimisering er derfor at vi blir ute av stand til å ta politiske beslutninger med mindre vi på et personlig plan klarer å relatere oss til synspunktene og argumentene.

Når en slik intimitetsideologi blir toneangivende, vil det offentlige livet ifølge Sennett kunne karakteriseres som et *intimitetstyranni*, med ensidig vektlegging av nærhet, varme og følsomhet i offentlige relasjoner (Sennett, 1976, s. 5). Dette fører videre til at vi ikke bryr oss om personer, institusjoner eller begivenheter med mindre vi kan se personligheter tilstede i dem. Ettersom relasjoners grad av nærhet, ekthet og personlighet blir målestokk for kvaliteten på disse relasjonene, og denne intimitetsideologien overføres til politikken, blir det politiske personlig og det personlige politisk (1976, s. 259-268). På samme måte som Habermas er Sennett derfor skeptisk til massemedienes funksjon som formidler av offentlige debatter. Også han mener publikum har mistet følelsen av seg selv som en aktiv kraft i politisk meningsutveksling, fordi politikeres personlige motiver og karakter har blitt viktigere enn politikken de fører.

2.3.2 Det personlige er politisk

Habermas' og Sennetts syn på hva som er tema av «offentlig interesse» kan ikke bli stående uten noen viktige nyanseringer. Å skulle avgjøre hva som ligger innenfor sfæren av «offentlig interesse» og hva som tilhører privatlivet er verken enkelt eller noe som ligger fast. For eksempel mener Marie Alming (2015) at disse grensene i dag er konstant i endring. Hvor grensen går mellom privat og offentlig, avhenger av hvem som har makten til å bestemme hva som skal diskuteres (eller ikke) og vilkårene som ligger til grunn for diskusjonen. I meningsstoffets tilfelle ligger denne makten hos debattredaksjonene. Gjennom tidene har hensynet til privatlivets fred undertrykket mange historier som burde vært behandlet som et offentlig og politisk anliggende. De marginaliserte og undertrykte i det politiske liv, som etniske og religiøse minoriteter, arbeiderklassen, kvinner og homofile, har blitt holdt utenfor

grensen Habermas trekker for offentlig relevans (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 13). Det at såkalte «private» tema var forvist fra den offentlige sfære betydde for kvinner at abort, prostitusjon, pornografi og vold i hjemmet ikke kom på dagsorden. Delingen av private erfaringer synliggjorde større, delte erfaringer som gjorde det mulig med kollektivt politisk opprør (Wahl-Jorgensen, 2019, s. 78). Under det berømte slagordet «det personlige er politisk»³ ble det å bringe det private inn i den politiske sfæren et viktig bidrag til feministbevegelsen (Hirdman, mfl., 2005, s. 109-110; Fonn, 2017, s. 363). Ønsket om å trekke opp en streng grense for hva som er av offentlig interesse fører dermed med seg utfordringer fordi det alltid kan skjule seg større, strukturelle samfunnsproblemer bak enkeltskjebner. Utviskingen av skillet mellom den private og den offentlige sfære kan derfor ha ført til en demokratisering av offentligheten, fordi problemstillinger og grupper som tidligere har blitt ekskludert nå inviteres inn i den offentlige debatten.

Både Habermas og Sennett argumenterer for at en tidligere var flinkere til å bevare «en viss adferd» i det offentlige rom, der en ikke tillot seg å komme med følelsesutbrudd på linje med det en ville gjort i den private sfære. De har derfor blitt kritisert for å overse at det å mestre den diskursive rasjonaliteten krever høy kulturell kapital, og at deres ideelle offentlighet dermed har en elitistisk slagside (Enjolras, 2013, s. 188). Individuer som er engasjert i politiske konflikter er ikke følelsesmessig likegyldige, og det er tross alt et engasjement som ligger bak våre holdninger til ulike politiske saker. Dette vil komme tydelig frem i analysen i denne oppgaven, hvor skribentene til tider ytrer sterke følelsesuttrykk for å beskrive hva de føler om i visse politiske debatter.

Det fins imidlertid innvendinger mot at den private sfæres betraktninger alltid leder til et allment og samfunnsnyttig spørsmål i dagens offentlighet. Ifølge Anne Jerslev (2004, s. 21) iscenesetter man i dag seg selv i det offentlige rom som individuelt, privat subjekt, og ikke på vegne av en gruppe, som feministene på 70-tallet. En snakker ikke lenger på vegne av et «vi», men som et «jeg». I deler av offentligheten er det derfor ifølge Jerslev ikke lenger den rasjonelle diskurs som er framtreddende, men den *bekjennende* (Jerslev 2004, s. 21). Den norske forfatteren og filosofen Jon Hellesnes (referert i Eide, 2005, s. 32) kaller det «sentimentaliseringa av det offentlige rommet» og omtaler det som «kulten kring det å vera rørt». Dette kan ifølge Wahl-Jorgensen (2001, s. 317) være et gode. Hun mener det må være

³ Det er vanskelig å finne opphavet til uttrykket «Det personlige er politisk», men det ble først berømt etter å ha figurert som tittel på et essay skrevet av feministen Carol Hanisch (1970) i *Notes from the Second Year: Women's Liberation*.

rom for følelser og empati i vår offentlige debatt. Hvis vi ikke slipper til disse elementene, kan vi ødelegge grunnlaget for et fellesskap av ulike individer, bundet sammen i solidaritet fordi vi har *noe* til felles. Selv i formidlinger av erfaringer av dypt personlig natur, er de kanskje også de eneste opplevelsene vi virkelig kan dele med andre. Å snakke om dem mener hun derfor er en måte vi kan knytte oss til hverandre (2001, s. 317). Luke Goode (2005, s. 119) støtter dette synet og argumenter for at man bør anerkjenne at mediene er med på å forme samfunnet og ønsket om å oppnå et bedre samfunn. Dette skjer ikke kun gjennom å deliberere rundt politiske vedtak, men også ved å formidle små og store tema som opptar borgerne i hverdagen.

Til tross for at Habermas' ideer har blitt kritisert og nyansert, mener Wahl-Jorgensen (2007) at den deliberative demokratitilnærmelsen til Habermas likevel kan gi noen retningslinjer i undersøkelser av meningsstoff, som vil gi en pekepinn mot eventuelle problemer når intimiseringen blir for fremtredende. Ifølge henne bør offentlig debatt karakteriseres av likhet, rasjonalitet og en interesse for å løse problemer av felles bekymring (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 27-28). Dette blir også mitt utgangspunkt. Jeg bruker disse prinsippene som en rettesnor i arbeidet med å undersøke og eventuelt problematisere tendenser i meningsstoffet som deles mest, men vil ikke gjøre noen normative vurderinger av kvaliteten på ytringene underveis i analysen. I denne oppgaven fokuserer jeg på hvilken rolle det bruk av det personlige blikket spiller i vår tids offentlige debatt, og hvorvidt meningsstoffet preges av problemer av felles bekymring. I neste kapittel legger jeg frem noen retoriske innsikter som vil være viktige i dette arbeidet.

3. Retorisk rammeverk

Denne oppgaven har et retorisk utgangspunkt. Retorisk kommunikasjon kan ifølge Kjeldsen (2009, s. 24-25) forstås som en handling utført i hensikt å få en slags virkning hos, en respons eller reaksjon fra, andre. I en retorisk analyse studeres derfor ytringer som *retoriske ytringer*, hvor en antar at ytringene er et målrettet forsøk på å overbevise et publikum om noe. Dette er mitt utgangspunkt i arbeidet med denne oppgaven. Jeg anser avisenes meningsspalter for å være en *retorisk arena*, der skribentene ønsker å oppnå noe ved å skrive for et større publikum, og tar bevisste retoriske grep i dette forsøket. Oppgaven betrakter altså det å skrive en meningsytring som en retorisk handling som skal undersøkes deretter. Retorikken byr følgelig på analytiske verktøy for å forstå *hvordan* folk forsøker å overbevise (Johannessen, Rafoss og Rasmussen, 2018, s. 185). I tråd med oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål vil analysen vektlegge *hvordan* skribentene tar i bruk det personlige blikket i meningsytringene. Videre presenteres noen verktøy som vil bli nyttige i den sammenheng.

3.1 «Hvor er vi?» eller «hvor skal vi?»

Som tidligere vist har troen på «kraften i det bedre argument» og den rasjonelle og deliberative medborger gjennom tidende blitt holdt oppe som idealer for den offentlige meningsutvekslingen. Dette vil i denne oppgaven ses i lys av de klassiske talesjangrene i retorikken, hvor Aristoteles (2006) skiller mellom deliberativ (rådgivende), forensisk (dømmende) og epideiktisk (påpekende) retorikk. Den *deliberative* retorikken anbefaler eller fraråder fremtidige avgjørelser. Sakens ulike sider skal veies opp mot hverandre slik at man finner frem til det mest lønnsomme alternativet. *Forensisk* retorikk forbindes ofte med rettssalen. Denne har som mål å bedømme hva som er sant og usant, rett og urett, tilknyttet hendelser i fortiden (Kjeldsen, 2009, s. 34). I begge disse sjangrene konstitueres publikum som *bedømmere*, men det er gjennom den deliberative retorikken publikum skal ta stilling til hva som er gode avgjørelser for fremtiden, fremfor hva som har skjedd i fortiden.

Men meningsytringene som undersøkes i denne oppgaven er ikke nødvendigvis deliberative, altså opptatt av spørsmålet «hva skal vi gjøre med ‘dette’?». De er heller preget av *epideiktisk* retorikk, der publikum er *tilskuere* med oppgaven å hylle eller rose, kritisere eller klandre mennesker og forhold i nåtiden (Kjeldsen, 2009, s. 34). Den epideiktiske retorikken betraktes ofte som et «problembarn» fordi den har vært noe vanskeligere å definere, men omtales ofte som *påpekende* eller *fremvisende* retorikk. Den fokuserer dermed

på definisjoner av hvem «vi» er og hva «saken» dreier seg om, fremfor hva vi skal gjøre med «saken» (Condit, 1985; Sheard, 1996). Den har ofte blitt ansett som mindre vesentlig enn den deliberative retorikken, siden den primært ser ut til å basere seg på etos og patos – ikke logos (Villadsen og Hansen, 2005).

Der den deliberative talesjangeren ligger nærmere Habermas' ideal for den offentlige debatt, kan epideiktisk retorikk også sies å inneha viktige funksjoner på en offentlig debattarena som mediens meningsseksjoner. Den epideiktiske retorikken har ifølge Cynthia M. Sheard (1996, s. 788) en egen evne til å bidra til forandring i den offentlige sfære. Dens styrke ligger i evnen til å *inspirere* folk til å handle. I analysen vil det komme frem hvordan en større andel av tekstene har nettopp dette som hovedfunksjon. Fremfor å argumentere for et politisk standpunkt eller forslag til politiske avgjørelser, forsøker de å *bevisstgjøre* leseren, ved å appellere til bestemte verdier eller moralske standpunkt. Også Celeste Condit (1985) peker på den epideiktiske retorikkens evne til å forme og forene et samfunn. Hun viser videre til McGee (1975) som argumenterer for at et samfunn formes og forenes gjennom arv og delte verdier. For å være en del av et samfunn må man derfor identifisere seg med symbolene, verdiene, mytene og «arven» til det respektive samfunnet. Condit forklarer at referanser til disse ofte formidles eksplisitt i epideiktiske tekster. På den måten fornyer samfunnet sin oppfatning av seg selv og hva som er godt for borgerne (Condit, 1985, s. 289). Epideiktiske meningsytringer kan på bakgrunn av dette tolkes som en form for «vedlikeholdelse av samfunnet» (Jasinski, 2001, s. 211).

For at publikum skal kunne samles rundt disse verdiene må retorikeren appellere til hva de har til felles. For til tross for at vi mennesker ikke er like, deler vi alltid *noe* med andre. Derfor finnes det alltid mulighet for retorikk gjennom *identifikasjon*. Ifølge den amerikanske retorikeren Kenneth Burke (1950) foregår identifikasjonen ved at taleren først peker på og navngir felles interesser, følelser og erfaringer. Målet er at publikum begynner å føle som retorikeren føler, eller å se verden fra hans valgte perspektiv. Om publikum kjenner seg igjen, vil de kunne ta del i et felles «vi». Når disse fellestrekkene er etablert, senkes motstanden mot holdningen eller handlingen (Warnick og Heineman, 2012, s. 98). Slik kan identifikasjon brukes som et middel mot et mål, til å overbevise og til å vinne sympati, stemmer og salgstill (Kjeldsen, 2006, s. 233). Identifikasjon er derfor en viktig del av intimiseringen av meningsstoffet, nettopp fordi skribent og leser kan forenes gjennom noe annet enn bare politiske synspunkter. En retorisk identifikasjon er noe som fungerer når et publikum føler de deler samme verdenssyn og livserfaringer som avsender (Warnick og Heineman, 2012, s. 97).

Denne oppgaven undersøker ikke om skribentene lykkes med dette, men vil heller belyse hvordan tekstene tar i bruk ulike identifikasjonsmarkører som kan tenkes å appellere til et visst publikum. Et eksempel på dette kan være når en skribent skriver at hun opplever diskriminering og ubehagelige hendelser fordi hun er mørk i huden. Hun appellerer til identifikasjon med leseren når hun skriver (Jammeh, 2018): «Jeg er oppvokst på kjøttkaker, ertestuing, brunsaus og taco.» Ved å trekke frem «typiske» trekk ved norsk mat danner hun et grunnlag for identifikasjon mellom seg selv og leseren om hva det vil si å være nordmann.

Men der den epideiktiske retorikken gjennom identifikasjon samler publikum i et felles «vi», tar dette samlende «vi»-et avstand til noe annet eller noen andre. Identifikasjon fremmes best gjennom *adskillelse*. Det vil si at mennesker identifiserer seg gjennom felles interesser som samtidig separerer dem fra grupper de ikke er enige med (Warnick og Heineman, 2012, s. 52). Epideiktikkens evne til å forme og forene et samfunn bidrar derfor samtidig til at andre som ikke deler de samme verdiene, tradisjonene og historiske arv, ekskluderes (Condit, 1985, s. 289-290). Dermed holdes noen utenfor den gruppen som samler seg rundt verdiene skribenten forfekter. I tillegg vil en meningsarena som avisenes debattsider ikke lenger fungere som en reell debattarena dersom den blir for preget av epideiktiske tekster.

Retorikkens talesjangre har direkte relevans for undersøkelser av avisenes meningsspalter. Wahl-Jorgensen (2001) skiller mellom tre former for publiseringer på meningssidene: Den dialogiske, den aktivistiske og den ekshibisjonistiske. I den dialogiske publiseringen er målet å starte en debatt og vise offentlig støtte til visse politiske beslutninger. Aktivisten har også en politisk dimensjon og retter seg mot å oppnå politiske mål. Disse innleggene består hovedsakelig av innlegg fra sosiale og politiske interessegrupper eller organisasjoner. Til sist har vi den *ekshibisjonistiske* publiseringen. Ekshibisjonisme er latin for *fremvisning*, og må i denne sammenheng forstås som epideiktisk retorikk. Den refererer til innlegg fra individer som vil uttrykke sine følelser eller personlige sorger og irritasjoner, fremfor å introdusere nye tankeganger som kan fremme offentlig debatt. Om denne får dominere blir debattsidene ifølge Wahl-Jorgensen (2001, s. 312) forvandlet fra et forum for fremtidsrettet debatt, til en oppslagtavle for publiseringer av «personlige bekymringer eller historier». Med dette som bakteppe undersøker oppgaven i hvilken grad det personlige blikket i meningsstoffets preges av epideiktisk og deliberativ retorikk. Dette vil avdekke om personlige bekymringer og historier brukes som et innspill eller opptakt til en debatt, eller for å først og fremst påpeke og fremheve forhold i nåtid. Det vil kunne si noe om hvor

dominerende det ene eller det andre er i ytringene som deles mest, og som derfor preger den offentlige debatten i stor grad på nett.

Som jeg pekte på i kapittel én har autensitet blitt trukket frem som en viktig årsak til at «vanlige folk» ofte prioriteres på meningsplass. Videre i kapittelet gjøres det rede for noen viktige innsikter i hvordan autensitet må forstås som et løfte om noe ekte, men først og fremst representerer en nøye planlagt iscenesettelse.

3.2 Jakten på det autentiske

Som jeg tidligere argumenterte for anses meningsytringene i denne oppgaven som retoriske. Det vil si at skribentene ønsker å oppnå noe med å skrive. For å undersøke hvordan tekstene forsøker å appellere til leseren, er et godt utgangspunkt å ta i bruk retorikkens appeller: *etos*, *patos* og *logos*. *Etos* handler om å overbevise ved hjelp av sin personlighet og troverdighet. *Logos* handler om å overbevise med fakta og fornuft, mens *patos* handler om å overbevise ved hjelp av følelser (Kalberg og Mral, 1998, s. 31). Som analytiske begreper gjør *etos*, *patos* og *logos* oss bedre i stand til å forstå *hva* retorikere gjør for å overbevise. Etter retorikkens syn snakker *etos* og *patos* begge til mottakerens følelser, og det er bruken av disse appellene oppgaven vil undersøke nærmere. Fordi oppgaven undersøker intimiseringstendenser er jeg mer konkret på jakt etter hvordan skribentene iscenesetter seg selv og sine erfaringer for å fremstå som *autentiske og virkelighetsnære*. Jeg vil nå gå nærmere inn på hva dette innebærer for arbeidet med analysen.

Dersom leseren skal tro på en teksts budskap må de også tro på skribenten. En konsekvens av intimiseringen som har foregått i mediene er ifølge Kjeldsen (2009) at vår tids retorikk er preget av en *etos-orientering*, som vil si at et utsagns sannhetsverdi er avhengig av framførers troverdighet. Aristoteles knytter tre ting til det å framstå som troverdig: forstand, personlig karakter og velvillig innstilling. Forstand er oppfattelsen av talerens kompetanse innenfor det området han prater om. Oppfattelsen av talerens personlige karakter utgjør hans moralske karakter, og velvilje sier noe om i den grad taleren ønsker oss vel – om taleren er vennligsinnet ovenfor de han taler for (Kjeldsen, 2009, s. 115). Oppgaven er spesielt interessert i hvordan skribentene formidler autensitet gjennom å dele fra eget liv og vise til sin egen personlige karakter. I senere tid er autensitet omtalt som en selvstendig etoskvalitet, på linje med Aristoteles' tre originale etosdimensjoner. Anders Johansen (2002, s. 71) vektlegger for eksempel autensitet som en vesentlig etoskvalitet for spesielt politikere, og antyder at det er et moderne trekk som har utviklet seg etter fjernsynets frembrudd. Men i lys av hva Wahl-

Jorgensen (2007) fant i sine undersøkelser av leserbrev, var det nettopp autensitet som ble trukket frem av redaksjonene som en kvalitet de så etter i skribentene.

Å kunne formidle autensitet gjøres derfor gjennom bevisste valg. Ifølge Marie Alming (2015, s. 224) er begrepet «autentisk» i seg selv problematisk fordi det inneholder løfter om noe ekte, men i det meste som fremstår autentisk er det like stor grad av iscenesettelse og spill. Mennesker oppfordres til å opptre som «ekte» i offentligheten. Forskjellen er at når en politiker uttale seg er vi bevisste på at han eller hun forsøker å overbevise oss gjennom bevisste grep. Men også vanlige folk iscenesetter seg selv for å fremstå ekte og troverdige. I en studie av krysningspunktet mellom personlig og politisk på Twitter fant Zizi Papacharissi (2015) at i selvbiografiske uttalelser på sosiale medier fungerte presentasjonen av private tanker til offentligheten som en måte å skape et intimitetsbånd, identifikasjon, med et tenkt publikum og samtidig bekrefte det autentiske i denne «forestillingen». Publikum betrakter ytringen som autentisk fordi personen har delt en virkelig privat tanke, uansett hvor ubehagelig denne avsløringen måtte være. Samtidig har individet jobbet med å iscenesette seg selv, for å skape en fortelling som formidler nettopp autensitet og skaper intimitet (2015, s. 109). Man planlegger og tenker gjennom hvordan «det ekte» skal se ut. Dette er en viktig innsikt som preger analysen av meningsstoffet. Jeg undersøker hvilke grep og virkemidler skribentene iscenesetter seg selv og sine historier for å fremstå autentiske og dermed troverdige. Det vil også belyses hvordan spesielt sosiale medier fungerer som et sted nettavisene henter denne type autentiske tekster fra. I hvilken grad iscenesettelsen bygger på faktiske hendelser og sannheter er umulig å undersøke. Det fins imidlertid noen unntak. I analysen vil jeg trekke frem eksempler på hvordan iscenesettelsen av det autentiske kan skape splid i samfunnsdebatten.

En viktig del av denne iscenesettelsen av det autentiske er skribentenes formidlinger av egne følelser. Følelseslivet virker inn på våre oppfatninger og beslutninger, og dyktige retorikere forsøker å benytte seg av dette. Man må klare å vekke et engasjement som publikum bryr seg nok om til at de leser, kommenterer og deler meningsytringen videre. I denne studiens tilfelle vet vi at tekstene allerede har vekket *noe* hos publikum, ved at teksten har blitt delt videre i stor grad. Oppgaven undersøker ikke publikums respons, men heller hvordan følelsesappeller kommer til uttrykk gjennom henvisninger til skribentenes følelsesliv. Dette fordi det å vise frem egne følelser ses på som et effektivt grep for å vekke andres (Kalberg og Mral, 1998, s. 34-35). Følelsesuttrykk må derfor forstås som en del av en iscenesettelse av seg selv som autentisk og ekte. Når individer viser frem følelsene sine i

offentligheten, burde disse fremstillingene ifølge Wahl-Jorgensen (2019, s. 8) forstås som «strategiske fremføringer foran et valgt publikum», og hun refererer til følelser som formidles gjennom medietekster som «medierte følelser». Ifølge Wettergren (2005) er medierte følelsesuttrykk nøye planlagt og iscenesatt med et bestemt mål for øye, og må forstås som en fundamental pådriver for sosiale og politiske endringer i samfunnet. Det er også slik min analyse forholder seg til bruken av henvisninger til eget følelsesliv i meningsytringene. De analyseres som bevisste retoriske grep.

Denne iscenesettelsen kan illustreres med et eksempel som viser at dette har gjort det lettere for politiske aktivister å bli hørt i samfunnsdebatten. Nina Eliasoph (1998, s. 4) ble i en studie av miljøaktivister gjort oppmerksom på hvor bevisst de brukte det personlige som strategi for å vekke mediernes interesse. Aktivistene passet på å presentere seg selv som «panikkslagne mødre» foran pressen, hvor de la vekt på hvor bekymret de var for barnas fremtid fremfor å fokusere på «kjedelige fakta». De forstod offentligheten som et sted for å snakke på vegne av seg selv fremfor på vegne av en gruppe. Vi er nødt til å se personligheter tilstede i institusjoner eller begivenheter før vi klarer å bry oss (Sennett, 1976, s. 259-268). Den eneste måten for dem å gjøre seg hørt og få sympati var å appellere til den individuelle erfaringen. De hadde simpelthen knekt koden til den moderne offentligheten. Wahl-Jorgensen (2019, s. 88) argumenterer for at personlig historiefortelling opererer som en *politisk strategi*, som bruker emosjonalitet for å gjøre endringer i samfunnet mulig. Emosjonaliteten i tekstene vil på bakgrunn av disse innsiktene betraktes som et bevisst virkemiddel. Ifølge Berlant (2011, referert i Wahl-Jorgensen, 2019, s. 66) ses det å dele følelser gjennom fortellingen av personlige historier i det offentlige på som en garantist for autensitet, og dermed som et middel til å dyrke medfølelse. Min analyse går ikke i detalj på tekstenes språklige trekk, men beskriver heller noen systematiske mønstre i meningsstoffet. Målet er heller å vise hvordan hvilke følelsesuttrykk som er særlig brukt, og hvordan disse knyttes til skribentenes formidling av autensitet.

Hittil har oppgavens teoretiske perspektiver blitt presentert. Disse vil alle være nyttige innsikter i arbeidet med analysen. Men før jeg tar fatt på den, må studiens metodiske tilnærming forklares. Her gjør jeg rede for hvordan studien har blitt til, og hvordan jeg har gått frem for å undersøke tekstenes bruk av «det personlige blikket».

4. Metodisk tilnærming

I dette kapittelet presenteres oppgavens utvalg og metodiske tilnærming. Det er gjort en innholdsanalyse basert på de 352 av de mest delte meningsartiklene fra seks norske nettaviser i perioden 2016-2018. Studien lener seg på en kvalitativ forskningstradisjon som i motsetning til kvantitative metoder tillater forskeren å gå mer i dybden av fenomener (Gentikow, 2005, s. 36). Den inneholder imidlertid noen kvantitative trekk, da jeg ønsket et mer tallfestet overblikk over visse aspekter ved tekstene som undersøkes. Tekstene som analyseres må som jeg tidligere beskrev forstås som situasjonsbestemte og formålsrettede. Analysen kan derfor sies å være retorisk, da den undersøker aspekter ved tekstene som strategiske (Gentikow, 2005, s. 146). Til slutt diskuteres det noen metodiske utfordringer knyttet til studien, og jeg gjør noen refleksjoner rundt min egen rolle som forsker på dette feltet.

4.1 Analyse materialet

Studien har som mål å belyse et spesifikt fenomen, *intimisering*, og dette vært førende både for hvilket materiale jeg har valgt å undersøke og hva jeg har lett etter i dette materialet. Utvalget av aviskildene har dermed vært strategisk: Jeg visste på forhånd at materialet ville gi relevant informasjon i arbeidet med problemstillingen. I det store og det hele er det viktig å huske at publikum på sosiale medier ikke representerer offentligheten som helhet, og en kan argumentere for at stor makt blir tillagt en liten andel nyhetsbrukere når en fokuserer på hva som blir mest delt på disse plattformene. Men dette blir som jeg pekte på tidligere tillagt vekt av nyhetsmediene selv, og det er derfor interessant å undersøke.

For å finne frem til de mest delte meningsytringene på sosiale medier har jeg tatt i bruk medieanalyseverktøyet Storyboard, som overvåker norske nettmedier og trafikken deres saker genererer i sosiale medier. De produserer «topplister» basert på hvilke 150 innlegg som har skapt mest engasjement⁴ på de sosiale mediene Storyboard overvåker: Facebook, Twitter, LinkedIn og Pinterest. Da jeg jobbet i debattredaksjonen i Bergens Tidende brukte vi Storyboard for å overvåke hvilke innlegg som skapte mest engasjement til enhver tid, og jeg ser det som en fordel å ta i bruk et verktøy redaksjonene selv bruker. Fordi Storyboard registrerer mange hundre domener fra ulike nettsider, måtte jeg på forhånd ta et valg om hvilke nettaviser jeg ville undersøke. Jeg startet med et bredt utgangspunkt, for å kunne danne meg et bilde av hvilke nettaviser som ville være dominerende. Daglig leder og utvikler av

⁴ Med «engasjement» mener Storyboard likerklipp, delinger og kommentarer.

Storyboard, Olav Hjertaker, hjalp meg med å hente ut materialet fra et utvalg basert på følgende domener (nettaviser):

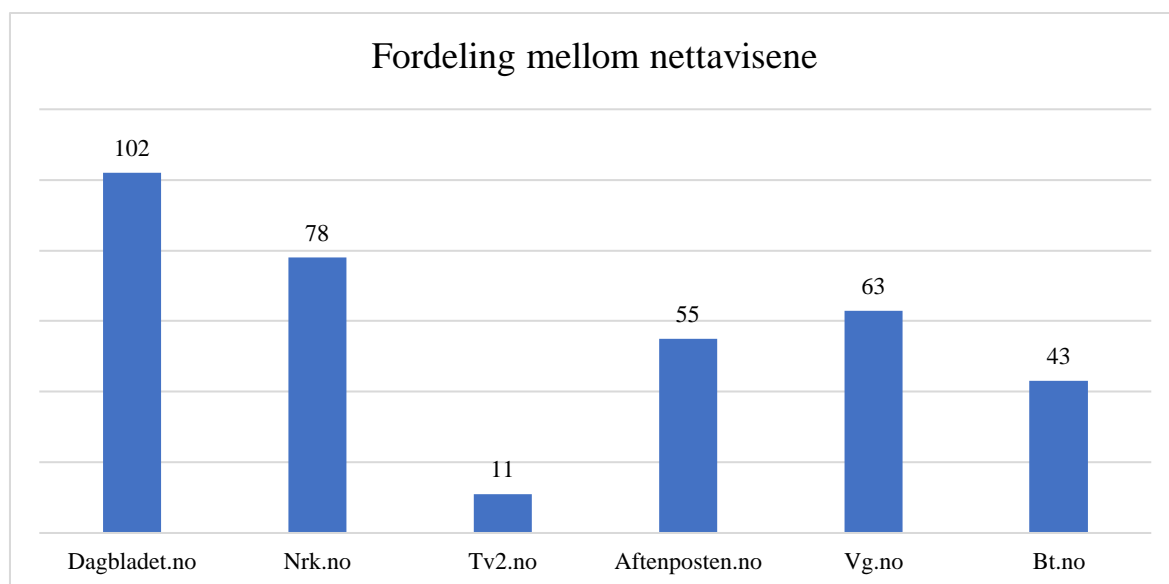
- Dagbladet.no
- Nrk.no
- Tv2.no
- Nettavisen.no
- Aftenposten.no
- Vg.no
- Abcnheter.no
- Bt.no
- Ba.no
- Adressa.no
- Klassekampen.no
- Dn.no
- Morgenbladet.no
- Dagsavisen.no
- Aftenbladet.no
- Fedrelandsvennen.no
- Hegnar.no
- Nordlys.no
- E24.no

Listene jeg fikk av Hjertaker viser url-en til saken det gjelder, sakens overskrift, publiseringsdato og delingstall. Den mest betydelige plattformen for delinger er Facebook⁵, og i analysen viser jeg noen eksempler på hvordan redaksjoner appeller til publikum når de deler meningsstoff på Facebook. Datasettet besto av de 150 mest delte mediasakene fra hver av de 12 månedene i årene 2016, 2017 og 2018 for å kunne få et tilstrekkelig stort utvalg. Det ga et utvalg på 5400 tekster. Fordi Storyboard ikke har mulighet til å sile meningsartikler fra nyhetsartikler har en stor del av bearbeidelsen av dataene bestått av å skille meningsstoffet fra resten av de mest delte artiklene. Her har kriteriet vært at avisen selv har merket stoffet med «meninger», «kronikk» eller «debatt», og jeg har forholdt meg til avisenes egne seksjoner på nett for nettopp meningsstoff⁶. Siden målet med oppgaven er å undersøke det eksterne stoffet, det som sendes inn til avisene gratis, ble artikler skrevet av redaksjonelt ansatte i avisene, usignerte ledere, faste spaltister og gjestekommentatorer i denne prosessen valgt vekk.

Etter en gjennomgang av alle artiklene som passet inn under kriteriene, var det seks nettaviser som utpekte seg med et større antall artikler: VG, Aftenposten, Dagbladet, NRK, TV 2 og Bergens Tidende (BT). Det er disse som utgjør studiens utvalg. At jeg ikke bare hadde disse seks domenene fra starten av uthenting av materialet fra Storyboard, betyr at jeg nok har gått glipp av en tekst eller to som kunne vært kvalifisert for utvalget, men det er likevel en betydelig mengde tekster som undersøkes. De seks gjenstående nettavisene ga et utvalg på 352 artikler, som videre er fordelt på følgende måte:

⁵ Facebook står for nesten 99 prosent av det registrerte engasjementet hos Storyboard (Karlsen, 2019).

⁶ En oversikt over nettavisene i utvalgets meningsseksjoner kan leses i vedlegg 1.

Figur 1: Graf over fordeling mellom nettaviser i utvalget.

Av de seks nettavisene er det kun Aftenposten og BT som opererer med en form for betalingsløsning på nett, der du kan lese et visst antall artikler i uken gratis før du må betale. De resterende fire nettavisene har ingen betalingsmur. Der jeg ikke har fått tilgang til en artikkel på grunn av betalingsmur, feilformatering eller av andre grunner ikke har vært allment tilgjengelig, har jeg brukt Retriever sitt mediearkiv Atekst til å søke frem artiklene. Det har gjort det mulig å lese alle tekstene i sin helhet. Det er også verdt å nevne at to tekster er representert dobbelt i utvalget, da de er publisert i to ulike nettaviser og begge har havnet på deletoppen. Jeg valgte å beholde disse fordi det sier noe om hvor mye oppmerksomhet spesielt delbare tekster kan vekke.

4.2 Kvalitativ innholdsanalyse med kvantitative innslag

Etter at jeg hadde samlet sammen samtlige ovennevnte artikler, gikk jeg gjennom dem for å forsøke å avdekke dominante tendenser knyttet til intimisering og bruk av det personlige blikket. Jeg utviklet først et kodeskjema for å få en systematisert gjennomgang av hver enkelt tekst, og for å få en oversikt over artiklene som helhet (Grønmo, 2016, s. 13-15). Denne delen av studien har dermed kvantitative trekk. Jeg har valgt variabler og variabelverdier som har vært relativt enkle å kode, med et par unntak⁷. Jeg har brukt både nøytrale variabler, som hvilken avis artikkelen ble publisert i, og variabler som krever mer subjektiv bedømming, som tematisk tilhørighet. For hvert av innleggene har jeg tatt med følgende informasjon:

⁷ Kodeskjema og kodebok med forklaring til variablene ligger vedlagt oppgaven (Vedlegg 2 og Vedlegg 3), for en så transparent prosess som mulig.

- Tittel på innlegget
- Publiseringsår
- Nettavis innlegget ble publisert i
- Artikkeltype
- Skribentens tittel eller bakgrunn
- Bruk av det personlige blikket
- Skribentens kjønn
- Hva illustrasjonsfotoet brukt i innlegget viser
- Opphav fra sosiale medier
- Publisert i flere aviser
- Innleggets overordnede tema

På forhånd var det særlig tre spesifikke omstendigheter ved intimiseringen jeg ønsket å undersøke nærmere. Dette gjaldt først og fremst hvor mange tekster som opprinnelig var publisert på sosiale medier og hvor mange tekster som ble publisert i mer enn én avis. Jeg har selv observert at mye tid i debattredaksjonene har gått til å tråle Facebook og blogger for gode innlegg, samt at det ofte var en kamp å få «rettighetene» til disse innleggene før andre aviser også oppdaget de. Dette var derfor tendenser jeg mente ville være tilstede i materialet, men ønsket å finne ut omfanget av. Etter hvert som materialet ble lest ble jeg også nysgjerrig på hvordan avisene forholdt seg til debattinnlegget og kronikken som ulike typer ytringer, og opprettet også en variabel for dette.

Opgavens hovedanliggende har vært å undersøke tekster som kunne beskrives som grunnleggende *personlige*, og ikke bare tekster som tok i bruk personlige virkemidler. Jeg vil nå gjøre rede for fremgangsmåten i undersøkelsen av dette.

4.2.1 Kartlegging av «det personlige blikket»

Fordi meningssjangeren er subjektiv og dermed alltid beskriver hvor skribenten selv ser verden fra, kunne en innvendig mot mitt prosjekt vært at samtlige av tekstene på sett og vis er personlige. Det stemmer. For å kunne bearbeide materialet i forkant av selve analysen var det derfor nødvendig å anlegge et analytisk blikk som kunne identifisere de tekstene som anla det jeg i oppgaven kaller «det personlige blikket». Dette kan som tidligere nevnt forstås som et bevisst retorisk grep, hvor skribenten bruker *fremhevinger av personlige årsaker og henvisninger til eget privatliv* som virkemidler i en tekst. Slik har det blitt mulig å undersøke hvordan det hentes argumenter, følelsesuttrykk og påstander skribentenes indre følelsesliv. Jeg lot meg inspirere av den retoriske læren om *topikk*, læren om hvordan man vinkler saker strategisk ved å bruke det stedet en selv ser saken fra. «Sted» må her ikke forstås som et fysisk sted, men som et mentalt sted du går for å hente perspektiver og argumenter. Stedmetaforen kan dermed fint erstattes med begreper som fokus, betrakningssted, perspektiv eller vinkling (Pontoppidan, Gabrielsen, og Jønch-Clausen, 2010, s. 49-50). Topikken tolkes av teoretikere tolker noe ulikt, men jeg har valgt å ta utgangspunkt i de danske retorikerne

Pontoppidan, Gabrielsen, og Jønch-Clausen (2010) og deres forståelse av topikken som en lære om *betrakningssteder*. Her forstås topos som et særlig *blikk* man kan anlegge på en sak. En topos representerer dermed det overordnede, strategiske perspektiv som anlegges på saken (2010, s. 53). Dette er en naturlig del av det å skrive en meningsytring, da en må gjøre visse valg for at teksten skal virke overbevisende på begrenset plass. Disse vil alltid vinkles på en måte som understøtter egne synspunkter.

Alle mennesker formes av egne erfaringer og møter med verden når de anlegger et bestemt betrakningssted eller blikk på en sak. Men om man for eksempel går til et økonomisk betrakningssted, vil debattmotstanderen kunne gå til det samme betrakningsstedet og finne motargumenter basert på det samme «stedet». Dette gjelder ikke på samme måte når betrakningsstedet skjuler seg bak en lukket dør. Dersom vi ønsker å argumentere for vår sak ut ifra vårt personlige betrakningssted, må vi åpne døren på gløtt for at andre også skal se «saken» fra samme sted som oss selv. Habermas (1984, s. 100) mente at følelsesladde talehandlinger kom til kort i offentlig debatt nettopp fordi individet «alltid har privilegert adgang til sin subjektive verden». Dette vil bli tydelig i analysen av meningsytringene fordi mange av tekstenes utgangspunkt er en historie eller erfaring leseren ikke har mulighet til å vite om er sann eller ikke. Skribenten er derfor avhengig av å kunne iscenesette virkeligheten på en så virkelighetsnær og autentisk måte at leseren får tillit til det som fortelles.

Med dette utgangspunktet har jeg formulert begrepet jeg har valgt å kalle «det personlige blikket». Slik har det blitt mulig å sette ord på det jeg anser for å være et bevisst retorisk virkemiddel som brukes ved å hente argumenter, følelsesuttrykk og påstander fra skribentenes indre følelsesliv. Denne fremgangsmåten har blitt brukt både for å kunne bearbeide materialet i *forkant* av analysen og for å *beskrive* hvordan blikket tas i bruk i selve analysen. Ved å føre oversikt over dette i kodeskjema, kunne jeg også se *hvor mange* av de mest populære tekstene som tok i bruk dette spesifikke blikket. For å være sikker på at disse ikke bare var kodet etter et førsteinntrykk, gikk jeg tilbake i flere omganger for å lese tekstene på nytt. Analysen vil vise hvor mange av tekstene dette gjelder, samt ulike måter dette konkrete blikket brukes i tekstene. Underveis noterte jeg stikkord som kunne avdekke likheter mellom innleggene, hvor det ble tydelig at mange tok i bruk mange av de samme virkemidlene. Dette har gjort at et større antall tekster har kunnet kategoriseres inn under enkelte, utvalgte kategorier som har vært spesielt fremtredende, og som vil undersøkes nærmere i kapittel syv. Her vil følgende temaer utforskes:

1. Den personlige refleksjonen.
2. Det personlige eksempelet.
3. Den personlige identitetsposisjonen.
4. Den personlige hyllesten.
5. Den personlige sorgen.
6. Den personlige anklagen.

Da jeg startet undersøkelsen av materialet hadde jeg et åpent utgangspunkt med tanke på hvordan analysen skulle ta form. Et spørsmål var om jeg skulle gi en overfladisk beskrivelse av mange forskjellige tendenser ved materialet, eller å gå i dybden på noen få av dem. Jeg har endt opp med å gjøre litt av begge deler: Jeg presenterer først materialet ved hjelp av noen kvantitative opptellinger som gir oversikt over omfanget av det som analyseres. Her forklarer jeg også hva som er relevant for analysen videre, av hensyn til prosjektets størrelsesbegrensninger. Jeg bruker så første analysekapittel, kapittel seks, på å beskrive noen tendenser knyttet til intimisering jeg mener er spesielt interessante i materialet. Disse vil bli presentert ved eksempler. I analysens andre kapittel, kapittel syv, går jeg i dybden på tendensene knyttet til bruken av det personlige blikket i tekstene. En følge av størrelsen på utvalget er at fremgangsmåten ikke innebærer en fullstendig tekstanalyse hvor jeg beskriver hver enkelt tekst i sin helhet. Men alle artiklene i utvalget er nøye gjennomlest i flere omganger, og funnene er basert på en total gjennomgang av materialet. I formidlingen av analysens funn vil jeg imidlertid kun presentere et utvalg korte utdrag fra tekstene, som beskriver tendenser som er typiske for helheten.

4.3 Metodiske utfordringer

Datamaterialet som er analysert i denne oppgaven er tilgjengelig i sin helhet, og en oversikt over alle artiklene ligger vedlagt i oppgaven med hyperlenker. Det gir andre muligheten til å undersøke det samme materialet som jeg tar utgangspunkt i. Oppgaven er imidlertid i stor grad basert på fortolkninger og egne vurderinger, og jeg gjør rede for disse i neste delkapittel.

Eventuelle funn ved bruk av kvalitativ metode lar seg ikke generalisere. At jeg har avgrenset materialet til å gjelde kun de mest delte meningsartiklene for hvert år gjør at jeg ikke vil kunne gjøre noen generaliseringer over hvorvidt funnene dominerer samfunnsdebatten utover det publikum deler aller mest på sosiale medier. Det er viktig å ta høyde for at personlige tekster har vist seg å være spesielt delbare. I tillegg til Natviks (2015)

studie av hvilke kommentarartikler som gikk spesielt godt, har journalist i Aftenpostens Si ;D, Vilde Bratland Hansen (2019), påpekt at grunnen til at mange sitter med inntrykket av at de personlige tekstene får mest plass er at det er de som blir mest lest. Men som Gentikow (2005, s. 63) peker på kan en av de største kvalitetene ved kvalitativ metode nettopp bestå i at den tar høyde for de undersøkte fenomeners kompleksitet. Funnene vil fremfor alt kunne si noe om hvilke tendenser som preger tekstene som deles mest på sosiale medier, og i den forlengelse er svært synlige i det offentlige ordskiftet. Den vil også fortelle oss noe om hvor dominerende bruken av det personlige blikket er i denne sammenheng, og ikke minst de ulike måtene dette blikket brukes til å ytre seg i samfunnsdebatten.

At det er det mest delte meningsstoffet i Norge som undersøkes betyr at det er noe vi på forhånd vet om tekstene: De har skapt stort engasjement på sosiale medier. De innehar egenskaper som beviselig har hatt en effekt på publikum. Denne kunnskapen må imidlertid brukes med et visst forbehold: Tekster kan like gjerne deles videre på sosiale medier for å *ta avstand* til innholdet, for å latterliggjøre eller kritisere det. Med visse unntak undersøkes ikke mottakelsen av tekstene. Det kan imidlertid slås fast at alle tekstene har bidratt til at publikum har gjort en aktiv handling ved å dele den videre, uavhengig av om det er på godt eller vondt. Dette gir uansett grunn til å tro at funnene fra analysen vil peke mot noen tendenser som er gjeldende også utenfor dette utvalget. Det som er populært gir som tidligere vist en pekepinn mot hva avisene streber etter å produsere lignende stoff på.

I denne oppgaven studerer jeg noen som ikke selv vet at de blir studert. I dette ligger et forskeransvar som man må være seg bevisst overfor dem som har skrevet innleggene som analyseres. Til tross for at skribentene selv har valgt å publisere tekstene kan det tenkes at jeg gjennom analysen risikerer å «henge ut» skribentene ved å påpeke visse aspekter ved deres kommunikasjon. Her har jeg for eksempel latt være å benytte meg av markeringer av skrivefeil (eksempelvis ved bruk av «sic!»), for ikke å legge vekt på skribentenes grammatikk. I tillegg beskrives navngitte barns sykehistorier og barn vises frem i flere bildesituasjoner. Disse vil jeg ikke bruke som illustrasjoner, men heller legge vekt på å *beskrive* disse der det er aktuelt.

4.4 Forskerens betraktningsted

Også forskeren er preget av sitt betraktningsted. Studien baserer seg på et kvalitativt forskningsopplegg, og dermed vil analysen inneholde fortolkninger og vurderinger (Grønmo, 2004, s. 192). Det betyr at andre kan trekke andre konklusjoner enn det jeg har gjort, siden

hver enkelt forsker vil være forskjellig og åpen for andre fortolkninger (Gentikow, 2005, s. 58). Dette gjelder i denne analysens tilfelle både de kvantitative og de kvalitative elementene, for eksempel i kodingen av *tema*, *skribentbakgrunn* og *bruk av det personlige blikket*. For å gjøre fortolkningene synlige og etterprøvbare har jeg lagt ved forklaringene på hvordan jeg har tenkt rundt disse kategoriene.

Jeg har selv vært en del av det redaksjonelle området som denne oppgaven tar for seg. Som tidligere journalist i både Bergens Tidendes og Dagbladets debattredaksjon har jeg vært med på å takke ja og nei til innlegg, redigere tekster for å gjøre dem mer leservennlige, samt vinkle titler, ingresser og bilder etter hva jeg trodde appellerte til leserne. Dette betyr at jeg har innsikt i de journalistiske praksisene innenfor dette stoffområdet. Denne mediebakgrunnen har bidratt til en oppriktig interesse for temaet som undersøkes, og har gitt meg en pekepinn mot hva som kunne være interessante aspekter å undersøke nærmere.

Det kan imidlertid være problematisk å undersøke eget interessefelt uten en objektiv distanse til det man skal undersøke. I kvalitative analyser forsker en nesten alltid på ting en har oppfatninger om fra før, og det gjelder absolutt i denne studiens tilfelle. Derfor er det viktig å gjøre seg selv usikker på svaret. Hvis man er skråsikker er det skråsikkerheten og ikke spørsmålet som driver analysen (Johannessen, Rafoss og Rasmussen, 2018, s. 25). Derfor har jeg i utformingen av problemstilling og forskningsspørsmål vært drevet av et ønske om å undersøke *hvordan og i hvilken grad* intimiseringen preger det mest delte meningsstoffet, fremfor *om* den gjør det overhodet. Fenomenet er altså noe jeg allerede mener eksisterer i materialet, men jeg ønsker å finne ut mer om de ulike måtene dette kommer til uttrykk. Jeg gjorde en gjennomgang av alle tekstene i utvalget før jeg satte i gang med analysearbeidet, for å undersøke om jeg selv hadde vært med på å publisere noen av tekstene. Dette ville i aller høyeste grad påvirket studiens reliabilitet og det hadde ført til et bytte av tekstutvalg. Etter en grundig gjennomgang fant jeg at dette gjaldt totalt to tekster fra Dagbladet og én fra BT. Disse er med i opptellingene som er gjort, men jeg har bevisst valgt å la være å trekke disse frem som eksempler i analysen.

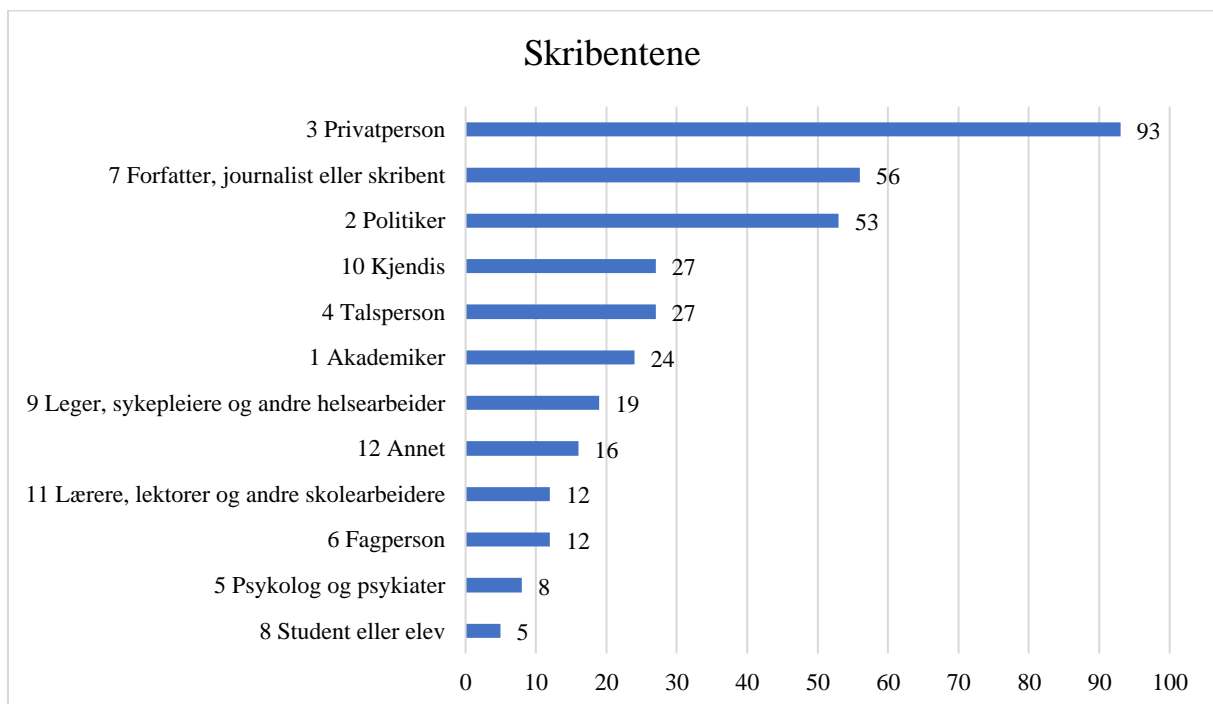
Vi er nå kommet til studiens presentasjon av funn og analyse. Jeg starter i kommende kapittel, kapittel fem, med å gi et kortfattet overblikk over materialet som er undersøkt. I kapittel seks og syv analyseres materialet ved å besvare oppgavens to forskningsspørsmål: *Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk i de mest populære meningsytringene og hvordan brukes det personlige blikket i meningsytringene?*

5. Et overblikk over materialet

Som nevnt i metodekapittelet er materialet forholdsvis stort og variert, og jeg vil nå vise mangfoldet av skribenter og tema som har skapt mest engasjement på sosiale medier. Disse fremstillingene peker ut hvilke funn i materialet som er relevante for oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål.

5.1 Hvem skriver og hva handler tekstene om?

Skribentene i utvalget dekker mange ulike fagfelt og yrkesretninger. Oppgavens hensikt er ikke å gjøre noen analyse av alle disse, men figuren under viser i hvor stor grad gruppene er representert i materialet. Denne opptellingen ga også muligheten til å se om det Wahl-Jorgensen (2007) fant i sine undersøkelser av amerikanske leserbrevsider også ville gjelde norsk meningsstoff på nett. Hun fant som tidligere nevnt at redaksjonsmedarbeiderne som jobbet med disse sidene foretrakk «vanlige mennesker» i spaltene fordi deres erfaringer opplevdes mer jordnære og konkrete, og at de derfor kunne bidra med mer autentiske og forståelige perspektiver (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 101). Det samme så vi i Tråsdahls (2010) intervjuer med norske debattredaktører, hvor personer med selvopplevde erfaringer ofte ble prioritert fremfor mer faglige perspektiver fra «samfunnselitene».

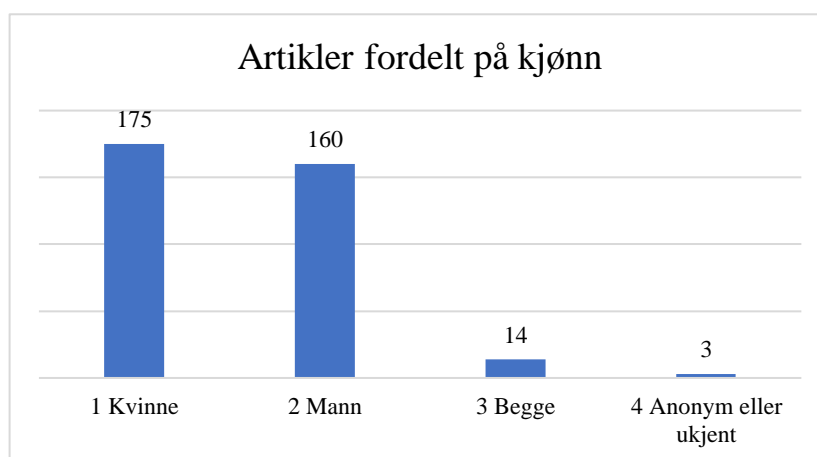

Figur 2: Oversikt over skribentene i materialet.

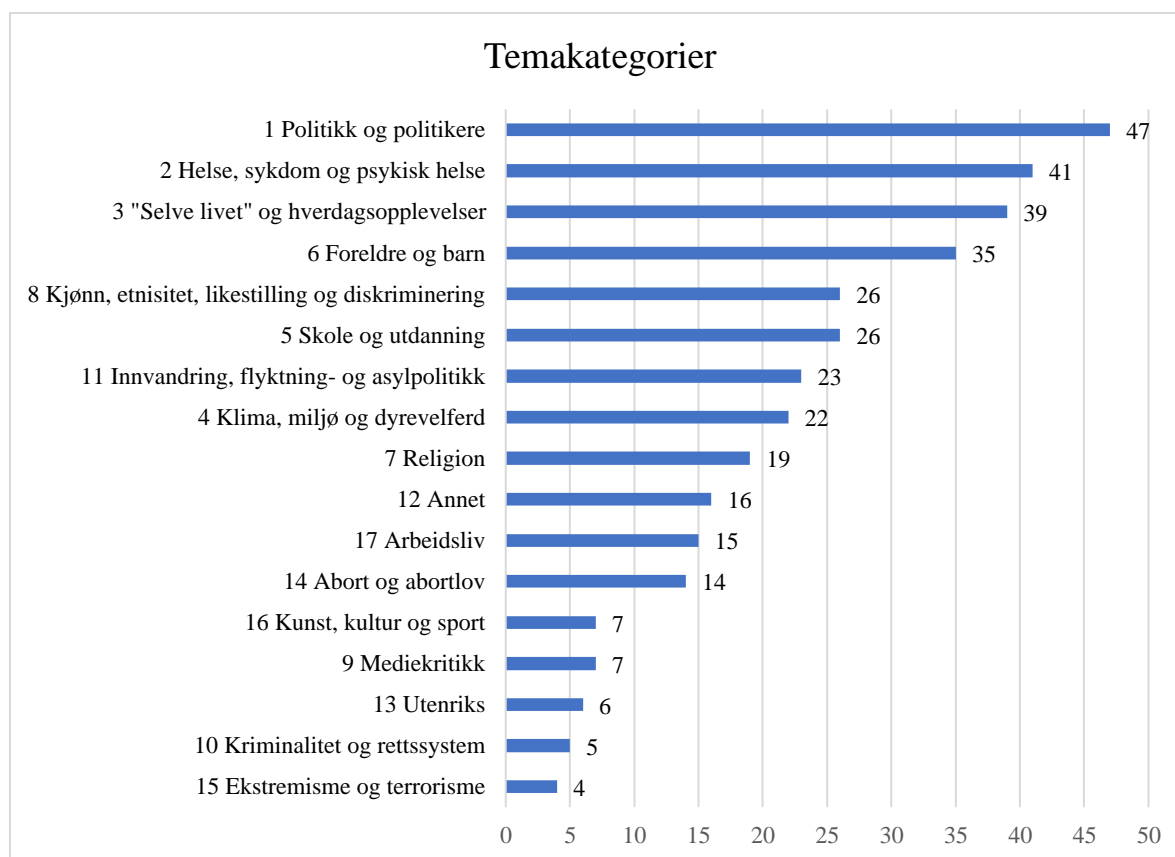
Mine funn tyder på at også *publikum* foretrekker privatpersonenes meningsyttringer. Dette var den klart største gruppen i materialet. Dette er personer som tilsynelatende kun representerer

seg selv og eget perspektiv i teksten, og følgelig er det også i denne gruppen bruken av det personlige blikket er mest fremtredende. Kun ni av tekstene i denne gruppen tok utgangspunkt i noe annet enn eget liv. Dette må ses i sammenheng med det Hirdman mfl. (2005, s. 110-111) betegner som en følge av intimiseringen i samfunnet mer generelt: en økt *interesse* for det private livet og den personlige sfæren. Her ser vi at denne interessen absolutt er høy. Denne oppgaven vil også reflektere dette funnet: Det er først og fremst disse borgernes plass i meningsstoffet som vil undersøkes nærmere. Jeg gjør her oppmerksom på at privatpersoner også er representert i kategorien «Forfatter, journalist eller skribent», som består av flere bloggere som skriver om eget liv. Disse blir derfor også relevante i analysen. Yrkesaktive politikere er representert med 53 tekster i utvalget. Disse er tatt med i opptellingene, men vil ikke vektlegges i analysen, da jeg er mer interessert i å undersøke hvordan vanlige borgere kommuniserer i meningsytringene som deles mest.

Etter en opptelling av det totale materialet lå kjønnsfordelingen kvinner og menn med en liten overvekt i kvinners favør. Kjønn er ikke et fokus i denne oppgaven, men jeg kommer til å belyse hvordan det i enkelte tilfeller spiller inn når vi skal se nærmere på *hvem* som tar i bruk det personlige blikket og hvilke *tema* publikum lar seg engasjere av i spesielt stor grad.

Figur 3: Kjønnsfordelingen i utvalget.

Figur 4: Oversikt over materialets tematiske fordeling.

Kategoriene som her presenteres ble til underveis i arbeidet med materialet for å kunne gi en mer detaljert oversikt over de temaene skribentene skriver om som er relevante for studien. Derfor viser figuren over noen av de konkrete debattene som har vært høyt på dagsorden gjennom de undersøkte årene. Når en sak blir en «snakkis» i samfunnet mer generelt er det naturlig at meningsytringer om disse temaene blir delt, kommentert og likt på sosiale medier. Et slikt tilfelle er for eksempel debatten om endringer i abortloven som pågikk høsten 2018. Den startet med at nestleder i Kristelig Folkeparti (KrF), Kjell Ingolf Ropstad, utfordret Høyre-leder og statsminister Erna Solberg og Ap-leder Jonas Gahr Støre på å fjerne paragraf 2c i abortloven. Denne paragrafen åpner for abort også etter dagens grense på 12. uke, når «det er stor fare for at barnet kan få en alvorlig sykdom». Solberg svarte at hun var klar til å diskutere en fjerning av denne paragrafen med KrF (Johnsen og Skjetne, 2018). Det utløste sterke reaksjoner, både fra andre politiske partier og fra befolkningen. Denne debatten er representert med flere tekster i analyse materialet, og i innleggene argumenteres det både for hvorfor en endring av abortloven vil være feil, og hvorfor den trengs. Disse er for det meste skrevet av privatpersoner som argumenterer mot eller for endringen på bakgrunn av egne personlige erfaringer. Dette vil belyses mer inngående i analysen.

I tillegg viser kategorien «foreldre og barn» hvor mange tekster som helt konkret omhandler *det private familielivet*. Det er her og i kategorien «Selve livet og hverdagsopplevelser» vi finner temaene som ligger nærmest den private sfære, som ikke har en åpenbar politisk eller samfunnsstrukturell relevans⁸. Sammen med kategorier som «helse, sykdom og psykisk helse» og «skole og utdanning» er dette stoffområder som handler om menneskers liv, livsvilkår og sosiale engasjement, og disse karakteriseres ofte som de mykere feltene i mediene (Allern, 2001, s. 126). Disse stoffområdene preges av at man ikke trenger spesiell kompetanse for å mene noe eller kunne noe om temaet man skriver om, og privatpersonene og deres personlige betraktninger er derfor spesielt fremtredende i disse kategoriene. Dette er tema som ligger nære menneskers liv og derfor bidrar med såkalte «autentiske perspektiver» på livet og hverdagen (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 101). Men også i kategorien «kjønn, etnisitet, likestilling og diskriminering» finnes det flere relevante tekster for oppgavens interesseområde. I disse skriver skribentene om egne opplevelser av å bli diskriminert som minoritet. Tekster innenfor disse temakategoriene vil derfor alle prege den videre analysen.

Dette kapittelet har presentere hvordan landskapet for det populære meningsstoffet ser ut. Gjennom to kapitler vil jeg nå presentere de viktigste funnene fra analysematerialet tilknyttet oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Det vil i kapittel seks presenteres noen overordnede tendenser knyttet til intimisering og språklige virkemidler. Deretter utforskes interessante funn knyttet til skribentenes bruk av det personlige blikket mer inngående i kapittel syv.

⁸ En nærmere forklaring av variabler og kategorier finnes i vedlegg 3.

6. Intimisering i populært meningsstoff

I dette første analysekapittelet besvares oppgavens andre forskningsspørsmål: *Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk i de mest populære meningsytringene?* Jeg belyser først det som kan beskrives som *de intimiserende omstendigheter*, som her forstås som de redaksjonelle praksiser som *legger til rette* for intimisering i meningsstoffet. Videre presenterer jeg noen mer overordnede tendenser som vil bli undersøkt mer inngående i kapittel syv.

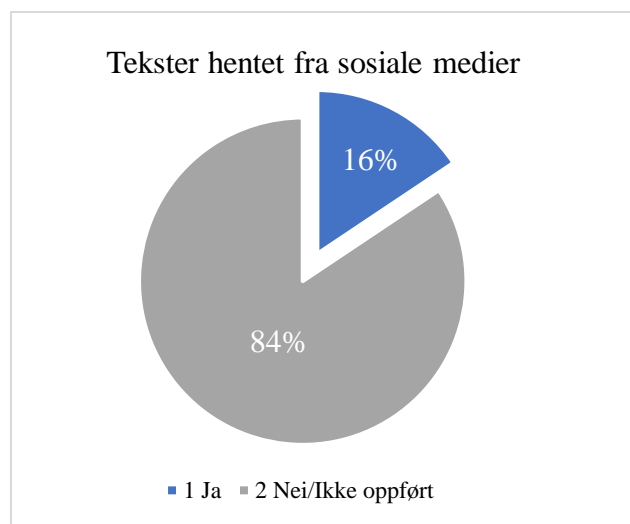
6.1 De intimiserende omstendigheter

Her vil jeg vise funnene som er knyttet til redaksjonelle praksiser, som jeg vil argumentere for at legger til rette for at intimiseringen kan komme til uttrykk i meningsstoffet. Disse er knyttet til *publisering av tekster fra sosiale medier*, en *sammensmelting* av ulike sjangre og hvordan avisene bidrar til å sette skribentene høyere opp på dagsorden ved å *produsere oppfølgingsjournalistikk* på godt delte meningsytringer.

6.1.1 Fra blogg til BT

Der mediene tidligere var avhengige av at det dumpet debattinnlegg og kronikker ned i postkassen, og i nyere tid i mailinnboksen, kan redaksjonene nå i større grad lete frem tekster selv gjennom sosiale medier. Og dette er en mulighet som tas i bruk: 55 av de 352 tekstene i utvalget, 16 prosent, var hentet fra sosiale medier.

Noen av disse tekstene kom fra Facebook, andre fra blogginnlegg, mens én tekst hadde sitt opphav fra Twitter. I flere av tilfellene opplyses det ikke om hvor teksten først ble publisert, men dette har jeg oppdaget gjennom søk på Google og Facebook. At det ikke alltid oppgis hvor teksten opprinnelig ble publisert kan tyde på en forglemmelse fra redaksjonenes side, men kanskje også at denne måten å finne tekster på nå er så innarbeidet at det ikke vurderes som verdt å nevne for leserne.

Figur 5: Andel artikler i utvalget som er hentet

Tidligere i oppgaven argumenterte jeg for at sosiale medier påvirker meningsstoffet i den grad at redaksjonene betrakter det publikum lar seg engasjere av som et tegn på noe de bør gjøre mer av. Men sosiale medier påvirker også meningsstoffet når tekster blir publisert rett fra disse plattformene. Enjolras mfl. (2013, 184-185) peker på at en ofte skriver på en mer direkte måte på sosiale medier enn i et gjennomarbeidet leserinnlegg. Blogginlegg og Facebook-statuser har derfor i akademisk sammenheng blitt ansett som arenaer for det som kalles «utprøving» av deliberative ferdigheter. Den amerikanske jussprofessoren Lawrence Lessig (2008, s 92-93) påpeker for eksempel at denne form for ikke-profesjonelle ytringer i de fleste tilfeller har en annen type verdi enn den vi måler redaksjonelt bearbeidet innhold etter. De forsyner ifølge ham ikke offentligheten med nye mesterverk, men bidrar snarere til å øve opp deliberative ferdigheter. Her viskes imidlertid skillet mellom øvingsarenaene og den kritiske medieoffentligheten ut. Tekstene som er hentet fra sosiale medier bærer preg av å ikke ha blitt gjennomarbeidet før publisering hos nettavisene. En finner flere skrivefeil, til tider sterke følelsesuttrykk og overdreven bruk av versaler (store bokstaver) og tegnsetting.

Det å legge ut en Twitter-melding eller Facebook-status fremstår som en mer impulsiv handling, hvor en umiddelbart ønsker å dele noe en nettopp har tenkt eller opplevd. Dette påpeker Coward (2013) at er med på å skape en følelse av at man deltar direkte og personlig i ikke-mediert kommunikasjon. Dette har ifølge Hornmoen (2015, s. 19) gitt de tradisjonelle mediene en mulighet til å formidle borgernes erfaringer mer direkte og i en mindre fremmedgjort form. Når disse egenskapene overføres fra en privat Facebook-konto til nasjonal nettavis legges det derfor til rette for at bruken av personlige historier og erfaringer kan bli mer synlige i meningsstoffet. Dahl og Bastiansen (2008, s. 513) omtaler på treffende vis sosiale medier som «personlige medier». De er først og fremst formet for å gi plass til individet og jeg-et, og disse tekstene i utvalget er, med enkelte unntak, skrevet av «helt vanlige» nordmenn uten noen spesiell status eller offentlig rolle. Noen er bloggere, men få av dem er spesielt profilerte i offentligheten. Det er også her en finner flere av de mer «hverdagslige» tekstene, som for eksempel omhandler I disse er situasjonene det fortelles om ofte langt innenfor det Habermas ville kalt den private sfære, hvor særlig tema som angår skribentenes barn er tilstede. Flere av disse tekstene tar også utgangspunkt i historier som ikke kan verifiseres, og gir skribenten fritt spillerom til å konstruere og iscenesette situasjoner for å fremme sine poeng. Disse tendensene vil eksemplifiseres gjennom kapittel syv.

6.1.2 *Sjangerforvirring i spaltene*

Når det gjelder tekstenes tema og innhold er det i utvalget vanskelig å se hva det er som skiller debattinnlegg og kronikker fra hverandre. Det er kun NRK og Aftenposten som tar i bruk en egen seksjon for kronikker på nett, og som derfor også merker enkelte tekster som dette. Det er derfor disse det har vært mulig å undersøke nærmere her. De resterende nettavisene bruker de mer generelle «debatt» eller «meninger» til å merke eget meningsstoff. Tidligere i oppgaven påpekte jeg at kronikken har blitt beskrevet som «et avansert debattinnlegg skrevet av en spesielt fagkompetent person» og en tekst som «gjør rede for en sak på en mer nyansert måte, og inviterer lesere uten forhåndskunnskap til å forstå budskapet, tenke over en sak og se den fra flere sider» (Roksvold, 1997, s. 16; Engan, 2018). Der Aftenpostens kronikker først og fremst var skrevet av fagpersoner, var merkingen forvirrende hos NRK. En optelling av utvalget viste at 71 av de 78 tekstene fra NRK var merket som «kronikk», men mange av disse kronikkene var preget av historiefortelling og personlige betraktninger fremfor resonnering og faglige perspektiver.

Dette stemmer overens med Gripsrud mfl. (2017, s. 595) sin påpekning av at avisenes kronikksider i dag er mer preget av privatpersoner som deler sine tanker om egenopplevde utfordringer. Et eksempel på en hverdagslig og personlig kronikk er teksten «Si 'hei' for faen!», der en skribent irriterer seg over at ferierende nordmenn er introverte (Herland, 2016). Noen av tekstene er også svært polariserende. Eksempelvis handler kronikken «Veganere – livsstilsvalgenes mørkemenn» utelukkende om skribentens personlige oppfatning av veganere etter å ha meldt seg inn i veganer-grupper på Facebook (Leikvoll, 2018). Her oppdaget han at «veganisme er noe langt skumlere enn folk som har tatt et beinhardt diettvalg». Videre kaller han veganere for «livsstilsvalgenes ekstremister». Disse kronikkene anliggende er ikke å legge frem flere sider av en sak eller å fremme saksforslag på en opplysende og resonnerende måte. De mangler også de faglige perspektivene som tidligere ga kronikken status som «en av de viktigste og mest prestisjefylte talerstolene i den offentlige samtalen» (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 64). Dette kan tyde på at det har skjedd en sammensmelting av de to teksttypene, hvor tydelige definisjoner ikke blir vurdert som viktige.

6.1.3 «Den lille mann på dagsorden»

I papiravisens gullalder ville meningsstoffet vært begrenset av den faste dobbeltsiden de fleste norske aviser har avsatt til denne form for publikumsbidrag. Her hadde borgerne en «utluftingsventil» for store og små irritasjoner, men ytringene var først og fremst tilgjengelige

for avisenes faste lesere. Nå setter meningsstoff den nasjonale dagsorden i kraft av å bli mye delt på sosiale medier. Flere av skribentene i utvalget hadde blitt utsatt for ytterligere medieeksponering i form av nyhetsartikler fra ulike aviser, basert på de gode delingstallene. Med unntak av når innleggene er skrevet av kjendiser eller andre som er kjent for befolkningen, som gir ytringen nyhetsverdi i kraft av *hvem* som ytrer seg, er det først og fremst «vanlige folk» som virker å være interessante for nyhetsredaksjonene når det oppnås høye delingstall. Dette bør ses i sammenheng med det Eide (1992, s. 63) trekker frem som de to viktigste hovedkomponentene i all nyhetsvurdering: *identifikasjon* og *sensasjon*. Der «vanlige folk» bidrar med mer hverdagslige og nære perspektiver enn politikere og andre medlemmer av samfunnseliten, står de høye delingstallene for det oppsiktsvekkende og sensasjonspregede ved at «den lille mann» har skapt så mye engasjement.

Et annet moment som bidrar til å sette meningsstoff høyt på dagsorden er at flere tekster er publisert i flere aviser enn den som var representert i utvalget. Opptellingen viste at 42 av innleggene i utvalget hadde blitt publisert i flere aviser. Det er ikke uvanlig at skribenter sender innlegg til flere ulike aviser og får napp hos mer enn én, men en konsekvens av at flere innlegg hentes fra offentlig tilgjengelige oppdateringer på sosiale medier er at disse tekstene ligger åpent tilgjengelige for flere aviser å oppdage. Fordi en tekst skrevet på Facebook i mange tilfeller allerede har blitt delt et betydelig antall ganger før en journalist oppdager den, er det stor sjanse for at også andre redaksjoner har oppdaget samme teksten. For eksempel var det to tekster som var representert «dobbel» i mitt utvalg, ved at de begge hadde blitt oppdaget på sosiale medier og videre hadde blitt publisert av to ulike nettaviser som begge hadde oppnådd høye delingstall (Fylling, 2016a; Fylling, 2016b; Michelet, 2018a; Michelet, 2018b). Det at medier jakter og publiserer de samme nyhetene er verken nytt eller oppsiktsvekkende. Det er likevel en vesentlig forskjell i å publisere ulike artikler på den samme nyheten og å publisere den nøyaktig samme meningsytringen som andre nyhetsmedier. Jakten på meningsytringer som kan få det til å «ta fyr» på sosiale medier blir noe paradoksalt fordi avisene gjerne har et prinsipp om å ikke publisere tekster som samtidig er tilbudt eller publisert i andre aviser⁹. I tillegg kan godt delte meningsytringer også få fyldig omtale i andre medier enn der innlegget opprinnelig ble publisert, dersom dette har dominert «mest delt»-listen denne dagen. Dette gjør at synlige og godt leste meningsytringer fra «vanlige folk» blir gjort svært synlige i mediebildet.

⁹ NRK, BT og Aftenposten skriver alle på sine nettsider at avisene «ikke publiserer innlegg eller kronikker som samtidig tilbys andre aviser».

Under disse tre omstendighetene jeg her har belyst legges det til rette for at intimiseringen kommer til uttrykk i meningsstoffet. Vi skal nå se nærmere på hva som kjennetegner denne intimiseringen, med utgangspunkt i innleggene som tok i bruk det personlige blikket.

6.2 Det personlige blikket - omfang og bruk

Oppgaven har undersøkt skribentenes bruk av det personlige blikket som et bevisst retorisk grep. Av de 352 tekstene i utvalget tok 154 av skribentene, 44 prosent, i bruk det personlige blikket. Dette er i seg selv et tegn på at det mest populære meningsstoffet er preget av en intimisering, fordi det viser i hvor stor grad publikum har interesse for det private livet og den personlige sfæren (Hirdman mfl., 2005, s. 110-111). 84 av de 154 tekstene som tok i bruk det personlige blikket er skrevet av skribentene i gruppen «privatpersoner». Også dette må forstås som et trekk ved intimiseringen, fordi «vanlige» folk (ikke-eksperter) i dag gis mer plass til å snakke om sine personlige erfaringer og problemer enn tidligere (Hirdman mfl., 2005, s. 110-111). I tillegg kommer flere bloggere, som er kategorisert under «skribenter, journalister og forfattere». Dette er et annet intimiseringstrekk som vil prege analysen videre, da disse med få unntak skriver på bakgrunn av personlige erfaringer og følelser.

103 av de 154 skribentene som tok i bruk det personlige blikket var kvinner. Dette har en direkte sammenheng med andelen innlegg som er signert som «mor» eller «mamma». Svært mange av disse innleggene handler om foreldrerollen, om egne barn eller familieliv mer generelt. Kun fire av innleggene som omhandler dette er skrevet av menn. Å trekke frem dette som et poeng gjøres ikke for å belyse «hva kvinner er opptatt av» å ytre seg om i offentligheten, men heller hva publikum *responderer på* at kvinner skriver om. Hirdman mfl. (2005, s. 114) slår for eksempel fast at det er den intime sfæren som definerer kvinners tilstedeværelse i mediene. Mye tyder altså på at dette gjelder også i det mest populære meningsstoffet.

Tidligere i oppgaven argumenterte jeg for at jeg anser avisenes meningsspalter for å være en *retorisk arena*, der skribentene ønsker å oppnå noe ved å skrive for et større publikum. Her minner jeg om at kartleggingen av det personlige blikket tok utgangspunkt i følgende elementer: skribentenes bruk av *fremheving av personlige årsaker og erfaringer* og *henvisninger til egne følelser*. Jeg pekte også på at «vanlige borgeres» tekster blir verdsatt fordi de anses som spesielt *autentiske*. Men å kunne formidle autensitet gjøres gjennom bevisste valg. I det følgende vil jeg presentere fem tendenser som er spesielt viktige i bruken

av det personlige blikket. Disse er knyttet til å dele egne følelser og å betro seg om private tanker, iscenesettelser av spesifikke situasjoner som fremstår som spesielt virkelighetsnære, en uformell fortellerstil, og bruk av amatørfoto for å trekke teksten nærmere leseren. Disse vil her presenteres kort før de beskrives gjennom eksempler i kapittel syv.

6.2.1 De vonde følelsene og de private betroelsene

Det er særlig to virkemidler som fremstår som spesielt viktige i å fremstå autentisk:

følelsesuttrykk og betroelser. En konsekvens av økt intimisering i samfunnet er at færre og færre ting anses som for private for offentlighetens interesse (Alming, 2015, s. 222), og flere av skribentene deler intime, private detaljer fra eget liv. Ofte er beskrivelsene og fortellingene svært detaljerte, noe som gjør de spesielt virkelighetsnære og autentiske. Dette gjelder både detaljerte beskrivelser av samtaler og hendelser, men også når det gjelder beskrivelser av hvordan skribenten har det og føler seg. Som jeg forklarte tidligere i oppgaven undersøkte jeg hvordan skribentene gjennom bruk av det personlige blikket forsøker å appellere til leserens følelser ved å vise sine egne. Her minner jeg om at oppgavens utgangspunkt er at følelsesuttrykk må forstås som en del av en iscenesettelse av seg selv som autentisk og ekte.

Når individer viser frem følelsene sine i offentligheten, burde disse fremstillingene derfor forstås som «strategiske fremføringer foran et valgt publikum» (Wahl-Jorgensen, 2019, s. 8) Av følelsesuttrykkene som deles direkte med leseren er disse spesielt knyttet til negative følelsesuttrykk. Dette understøtter tidligere forskning som har vist at majoriteten av følelser som uttrykkes i den medierte offentligheten er negative (Wahl-Jorgensen, 2019, s. 11)¹⁰. Dette er heller ikke spesielt overraskende da en debattarena først og fremst er preget av tekster der en gjerne ytrer seg om noe en føler sterkt om.

Følelsesuttrykkene i innleggene brukes nettopp for å illustrere akkurat hvor sterkt skribentene føler om en sak. En kvinne beskriver for eksempel hvor negativt hun reagerer på «neger-ordet» ved å fortelle at «dette ordet som påstås å være så harmløst setter i gang kraftige negative følelser hos meg» (Fairchild, 2018). Slik kan leseren forstå hvor sterkt skribenten på ordet, og hvor viktig det er for henne at ingen bruker det. De mest gjentakende følelsesuttrykkene er knyttet til det som er tungt og vondt. Skribentene forteller at de «gråter», at «det knyter seg i magen» og at noe «gjør vondt» å høre, se eller lese. I tabellen under er det trukket ut seks tekster som viser hvordan uttrykk for gråt og hvor vondt noe gjør formuleres.

¹⁰ For mer om medierte følelsesuttrykk, se Martin og Rose (2003).

«I går gråt jeg og spurte min mann om hvor vi skal dra om det samme skjer med meg» (Lunde, 2017)	«Denne teksten kjente jeg gjorde vondt» (Bolstad, 2017)
«Jeg gråter inni meg. Jeg gråter for de av elevene våre som har det aller tyngst» (Reine, 2018)	«Og tro meg, det gjør vondt å måtte si disse ordene til deg, men du gir meg inget annet valg» (Anonym, 2017)
«Jeg grein i flere timer, frem til jeg endelig sovnet. I det jeg våknet på søndag var du det første jeg tenkte på. Jeg grein i hele dag, det gjorde fysisk vondt» (Oftedal, 2018)	«Alt du sier er unnskyld, du glemte det. Og det er ærlig, men det gjør så vondt» (Ayla, 2018)

Disse brukes også i sammenhenger der skribenten skal beskrive at de blir personlig berørt av *retorikk og språkbruk* i ulike debatter. To eksempler jeg kort vil vise til her er fra foreldre som skriver i hver sin kronikk hos NRK om hvordan det går inn på dem personlig når Downs syndrom debatteres i mediene. En far til en sønn med Downs skriver (Ullevoldsæter, 2018): «Med jevne mellomrom dukker debatten opp, og for meg, som pappa til en gutt med Downs, oppleves den like nådeløs og brutal hver gang. Og hver gang lover jeg meg selv at jeg skal lukke øyne og ører slik at de følelsesmessige påkjenningene av fordømmene der ute ikke skal knekke meg.» En lignende betoelse kommer fra en mor som oppfordrer leserne til å tenke gjennom hvordan de snakker (Hertzberg, 2018): «Mange tenker ikke over hva slags retorikk de bruker og hvordan det sårer.» Slik fungerer følelsesuttrykkene som et retorisk grep for å overbevise leseren om hvordan en bør og ikke bør opptre i samfunnsdebatten.

6.2.2 Anekdotiske utgangspunkt

De fleste av skribentene som tar i bruk det personlige blikket er som tidligere nevnt privatpersoner. Bare i ytterst få tekster er det en kjent person som skriver, og det er dermed gjennom teksten og historien som fortelles at skribenten bygger troverdighet. Et kjennetegn ved flere av tekstene er at disse starter med å vise til en historie eller noe de selv har opplevd, som deretter brukes som et argument for en påstand som skal føre til *refleksjon* hos leseren. Som Habermas (1984, s. 100) påpeker har individet alltid «privilegert adgang til sin subjektive verden», og debatten skjer dermed på skribentens premiss. Når premisset for innlegget er en anekdotisk historie som vanskelig kan bevises, er vi avhengige av å stole på det skribenten skriver for å la oss overbevise. Dette iscenesettes ved hjelp av svært detaljrike

fortellinger, hvor skribentene forteller detaljert om ulike samtaler de har overhørt eller hendelser de har vært vitne til.

Disse tekstene har ikke alltid som mål om å overbevise om et spesielt standpunkt. De iscenesetter en hendelse, noe de har overhørt eller opplevd, for å kunne argumentere for *hvordan verden bør eller ikke bør være*. Som jeg har trukket frem tidligere er sosiale medier spesielt tilrettelagt for personlig historiefortelling i det offentlige (Papacharissi, 2015, s. 109). De legger opp til en mer personlig og følelsespreget form, der en tilsynelatende deler tanker og tekster impulsivt fordi en har fått en trang til å dele noe en nettopp har tenkt eller opplevd. Dermed fremstår historiefortellingen nesten automatisk som troverdig og autentisk, på bakgrunn av hvor den har blitt publisert.

6.2.3 Intime og uformelle samtaler og henvendelser

Meningsstoffet som deles mest er preget av en samtalepreget form for kommunikasjon hvor skribentene henvender seg direkte til andre, konkrete individer. Hornmoen (2015, s. 17) trekker frem brevformen som et nyere trekk i kommentarjournalistikken, og er en form for kommunikasjon vi tradisjonelt forbinder med privat kommunikasjon. Her retter skribenten seg direkte mot et annet individ eller en spesifikk gruppe. Dette preger også meningssjangeren mer generelt, og spesielt er bruk av henvendelser i form av «Kjære ...» fremtredende i de mest delte tekstene. Mens 45 av de 352 innleggene tok i bruk dette grepet i teksten, ble det brukt som tittel på 16 av dem. Til tross for at disse publiseres for et allment publikum er de altså rettet mot konkrete individer, og det gir en opplevelse av å lese andres private kommunikasjon. Det at en større mengde av tekstene tar i bruk «Kjære»-titler gjør også meningsstoffet som helhet ganske likt i formen. Dette grepet brukes imidlertid noe forskjellig i selve tekstene. «Kjære» brukes på den ene siden kjærlig mot mennesker som skal hylles, men også nedlatende overfor en meningsmotstander. Noen av disse tekstene er rettet mot større grupper, eksempelvis «Kjære lærere og alle som jobber i skolen» (Angell, 2018), men også mot konsepter som i innlegget «Kjære dagnad» (Hjørnevik, 2018). Andre tekster er utformet som åpne brev skrevet til konkrete individer, som for eksempel enkeltpolitikere eller familiemedlemmer. At dette er såpass fremtredende i materialet tyder også på at dette er et svært effektivt grep for å fange leserens interesse på sosiale medier.

Det gir noen interessante utslag når innlegg flyttes fra en privat Facebook-profil eller en blogg med et fast publikum til nasjonal nettavis. Det blir tydelig at innleggene opprinnelig var ment for et annet, konkret publikum, som venner og følgere på sosiale medier. Når en

mann som er plassert på gamlehjem etter en hjerneblødning ber om hjelp blant venner på Facebook, publiserer TV 2 denne teksten videre uten endringer. Dermed henvender skribenten seg til venner og bekjente (Skaug, 2016): «Dere som kjenner meg vet at jeg er en fighter og jeg VIL videre, men jeg trenger hjelp av Nittedal kommune og fysio-tjenesten i kommunen.» I neste kapittel, kapittel syv, vil denne kommunikasjonsformen eksemplifiseres ytterligere ved eksempler. Jeg informerer underveis om når tekster er hentet fra sosiale medier og er merket som debattinnlegg og kronikk, slik at leseren kan danne seg et bilde av hva som kjennetegner disse tekstene mer konkret enn jeg har rukket hittil.

Det samme intime preget får tekster som omtaler barn med fornavn. En kvinne som skrev om endringer i abortloven på egen blogg ble senere publisert i Dagbladet. Der skriver hun at hun «ønsker å være en best mulig mor for Sara og Kasper» (Fevang, 2018). En får inntrykk av at hun henvender seg til et publikum som kjenner henne og familien hennes fra før av, gjennom bloggen. At tekstene ble skrevet med et annet, spesifikt publikum i tankene påvirker derfor kommunikasjonsformen i meningsstoffet: Den ligger en forutsetning om at publikum allerede kjenner dem som skriver, noe som åpner for en mer direkte og intim skrivestil. Denne «autentiske» skrivestilen preger derfor meningsstoffet fordi avisene publiserer disse tekstene videre og gir dem et allment publikum.

Det er blant skribentene mer regelen enn unntaket å omtale politikere ved fornavn. Dette blir ansett som et effektivt språklig grep og en medievidningsteknikk innebærer en intimisering av rollen som politiker, og bidrar til å svekke autoriteten som følger med en slik rolle (Meyrowitz, 1986, s. 167). Dette vil komme frem i analysens neste kapittel, der skribentenes henvendelser til politikerne vil vises med eksempler. Bruken av fornavn kan tyde på to ting: At mediene bruker dette som et bevisst grep når de redigerer og publiserer tekstene, men også at skribentene bruker det bevisst for å skape en nærhet til politikerne, for å fremstå mer uformelle. Dette er også en konsekvens av sosiale medier, hvor Hornmoen (2015, s. 19) påpeker at når flere røster slipper til alminneliggjøres autoritetene. Språket som brukes til autoritetene kan derfor i mange tilfeller være «grovkornet og uærbødig». Det kommer til syne i skribenters oppmodinger om at regjeringen eller enkeltpolitikere bør «skamme seg» og «skjerpe seg», samt beskrivelser av politiske forslag som «idioti». Disse grepene er med på å trekke politikerne mer ned på borgernes nivå, hvor de kan snakke til dem som de var «vanlige folk». Dette fører imidlertid også til at politikerne mistenkeliggjøres for private motiver og hensikter, noe jeg går nærmere inn på i neste kapittel.

6.2.4 Fra familiens fotoalbum

42 av tekstene var illustrert med foto som hadde et klart amatørpreg, der bildet var tatt i en privat sammenheng. De er med på å skape en mer intim leseropplevelse, da en praktisk talt får innblikk i noens private fotoalbum. Det gir tekstene et mer autentisk preg når en personlig historie blir illustrert med private bilder. Amatørfoto gir et mindre profesjonelt inntrykk, og gir kanskje leseren en pekepinn mot l at det de skal lese er troverdig når det kommer fra «ekte» mennesker. Wahl-Jorgensen (2019, s. 73) mener både publikum og journalister verdsetter publikumsbidrag i form av amatørfoto fordi det gir inntrykk av autensitet og en «emosjonell sannhet». Dette ser ut til å stemme godt overens med mine funn. I tillegg er det en kostnadsbesparelse for redaksjonene å bruke andres bilder kostnadsfritt, fremfor å bruke egne fotografer. Som tidligere nevnt er en stor del av innleggene i utvalget konsentrert rundt foreldrerollen og egne barn. Flere av innleggene er som en følge av dette illustrert med bilder av skribentenes egne barn i ulike situasjoner.

I dette kapitlet har jeg identifisert noen av tendensene knyttet til intimisering som preger det populære meningsstoffet mer generelt. I neste kapittel undersøke jeg *hva* det er skribentene forsøker å oppnå ved å ta i bruk det personlige blikket. Ved å se nærmere på hvordan blikket brukes som et bevisst grep vil jeg avdekke når personlige bekymringer og historier brukes som et innspill eller opptakt til en debatt gjennom *forslag til endringer* i fremtiden, og når det heller brukes til å *påpeke* og *fremheve* forhold i nåtid. Dette gjøres i seks fremstillinger, hvor det belyses hvordan det personlige blikket tas i bruk for å *fremme refleksjon*, fremme skribenten som *et personlig eksempel* i politisk debatt, for å innta *en identitetsposisjon*, og som et argument for hvorfor noen fortjener en *hyllest*, hvorfor *noe er vanskelig*, og til sist, hvorfor noen *må anklages*.

7. Bruk av det personlige blikket i meningsytringene

I dette kapitlet undersøkes oppgavens tredje forskningsspørsmål: *Hvordan brukes de personlige erfaringene og følelsene i meningsytringene?* Som tidligere beskrevet er bruken av det personlige blikket omfattende i materialet, og denne oppgaven vil ikke kunne utforske *alle* de ulike måtene skribentene forteller og argumenterer ut ifra egne erfaringer og følelser. Tekstene som trekkes frem som eksempler er brukt fordi de presenterer større tendenser i materialet, men noen presenteres også fordi de belyser noe spesielt interessant når det gjelder *iscenesettelsen av virkeligheten* som beskrives i innleggene.

7.1 Refleksjonen

Iscenesettelsen i en personlig meningsytring må forstås som et bevisst grep skribenten tar i bruk for å skape en fortelling som formidler autentisitet og intimitet. Når premisset for en meningsytring er en anekdotisk historie som vanskelig kan bevises, er vi avhengige av å stole på det skribenten skriver for å la oss overbevise. De legger opp til en mer personlig og følelsespreget form, der en tilsynelatende deler tanker og tekster impulsivt fordi en har fått en trang til å dele noe en nettopp har tenkt eller opplevd. Dermed fremstår historiefortellingen nesten automatisk som troverdig og autentisk, på bakgrunn av hvor den har blitt publisert. Slik kan temaene som tas opp føres utelukkende på skribentenes premisser, fordi historien fungerer for å bekrefte skribentens overordnede budskap. Dette budskapet er ofte knyttet til *medmenneskelighet*. Fremfor å argumentere for et politisk standpunkt eller forslag til politiske avgjørelser, forsøker de å *bevisstgjøre* leseren, ved å appellere til bestemte verdier eller moralske standpunkt. Dette vil her eksemplifiseres med tre tekster, som alle først ble publisert på henholdsvis blogg, Facebook og Twitter. Her anklages ikke skribentene for å lyve eller å finne opp hendelser, men eksemplene belyser hvordan skribentene iscenesetter bestemte situasjoner for å kunne fremme et større poeng om noe i samfunnet.

I et blogginnlegg som ble publisert av TV 2 under tittelen *Nedlatende treningsdrittsekker!* tar skribenten utgangspunkt i en samtale han skal ha overhørt på en flytur (Zachariassen, 2018): «På flyet hjem i dag overhørte jeg to personer snakke nedlatende om andre individer de møtte på treningssenteret sitt. De lo og forsøkte hele tiden å overgå hverandre med ufin, harselerende personkarakstikk.» Umiddelbart settes leseren inn i en situasjon hvor skribenten fremstår som den moralske motsetningen til disse som lo og harselerte med andre mennesker. Den samme form for innledning er å finne i teksten *Hei, du*

bunadskledde dame som sto bak meg i Kongens gate i Kristiansand, på selveste 17. mai

(Garby, 2017a):

Mens vi begge sto der i bunadene våre og ventet, kom du med en del utsagn til sidemannen, om barn som går på Steinerskolen. Du kommenterte måten barna gikk kledd på, at du syntes det virket som om de gikk inn for å skille seg ut og at du mente de burde pyntet seg mer. Det gikk jo ikke an å gå med joggebukse og cap på selveste 17.mai, sa du.

Også denne teksten ble først publisert på sosiale medier, i dette tilfellet skribentens Facebook-profil. Videre ble den publisert av både Dagbladet og Fædrelandsvennen (Garby, 2017a; Garby, 2017b). Ingen av tekstene oppfordrer direkte til handling, men har heller som funksjon å få leseren til å tenke over hvordan en snakker og tenker om andre mennesker, og ta avstand til mennesker som *ikke* gjør dette. I begge tilfellene avslutter skribentene med en moralsk oppfordring. Skribenten på flyet henvender seg direkte til dem han skal ha overhørt på reisen: «Forsøk å forstå før du dømmer! Og vit at du egentlig ikke vet noen ting om andre, før du spør, undrer og bryr deg om å vite. Gi et smil, en tommel opp eller en hyggelig kommentar. Har du ikke noe godt å si; KLAPP IGJEN!». Skribenten som skriver om 17. mai avslutter på sin side med å etablere et felles «vi» leseren kan ta del i, og kommer med en direkte oppfordring til «alle voksne»:

Kjære alle voksne. Vi må ta godt vare på barna våre. Vi må lære barna våre å sette pris på at alle er forskjellige. Vi må ta vare på og fremelske ulikhetene som bor i hvert enkelt barn. Vi må dyrke det gode. Vi må omfavne det spekteret av ulikheter som bor i oss mennesker. Bare på den måten kan vi skape en generasjon med fordomsfrie og inkluderende mennesker. Vi må være rause. På 17. mai og alle andre dager.

I begge disse eksemplene tas det utgangspunkt i noe skribentene skal ha overhørt eller sett, før de så argumenterer *mot* det de overhørte og syntes var problematisk. Fordi fortellinger først og fremst *viser* heller enn *påstår* hvordan noe er, vekker ifølge Lennart Hellspong (2000) ikke fortellinger innvendinger på samme måte som vanlige argumenter. Dette gjør det kanskje til et særlig attraktivt virkemiddel. I tillegg er ingen grunn til å mistenkeliggjøre mennesker som kun er ute etter å formidle gode verdier. Og det er de gode verdiene som også preger det siste eksempelet. Denne kronikken er publisert av NRK, men den ble først publisert som en såkalt «tråd» på Twitter¹¹. Her beskriver skribenten en busstur en sen natt (Furre, 2018):

I helgen tok jeg nattbussen hjem fra Oslo. Samtidig med meg kommer det på en ung jente som setter seg litt bak meg. På neste stopp kommer det en ung fyr inn på bussen. Han setter seg først for seg selv, men begynner å prate med henne. Spør hva hun heter, hvor hun er fra og hvor gammel hun er. Etter en stund setter han seg ved siden av henne. Det er ganske tydelig at

¹¹ En «tråd» beskriver hvordan en rekke Twitter-meldinger fra samme person lenkes sammen for å kunne utbrodere budskap utover Twitters tegnbegrensninger per melding.

hun ikke liker det. Jeg sitter slik til at jeg ser henne når jeg titter skrått bakover, og får blikkontakt et par ganger. Smiler litt til henne for å vise at jeg følger med.

Kronikken forteller en detaljert historie om bussturen, og de detaljerte beskrivelsene av denne bestemte situasjonen gir teksten et autentisk preg. Skribenten beskriver også hvordan hun bryter inn i situasjonen mellom disse to menneskene:

Jeg bruker en stund på å vurdere om jeg skal ta meg en tur bak og bryte inn, eller om jeg skal la det ligge. Jeg ender til slutt med å ta turen bak og ber om unnskyldning for at jeg bryter inn. Jeg spør om de kjenner hverandre fra før. Det gjør de jo ikke, det visste jeg allerede.

Også her er budskapet et moralsk et: Vi må bryte inn i situasjoner vi tror er ukomfortable. «Vi må bli flinkere å bry oss hvis vi merker at folk føler seg ubekvemme. Magefølelsen har ofte rett», avslutter hun. I likhet med de to foregående eksemplene er budskapet ukontroversielt. De er først og fremst universelle verdier de fleste kan samles rundt. At noen ikke bør snakke nedlatende om andre er det for eksempel vanskelig å argumentere mot. Det er nok heller ikke så mange som vil gå i møte med en påstand om at man må bry seg om sine medmennesker. Tekstene søker heller å *fremheve* og *påpeke* visse verdier vi bør samles om. Det er gjennom slik retorikk et samfunn ifølge McGee (1975) formes og forenes gjennom arv og delte verdier. For å være en del av et samfunn må man derfor identifisere seg med symbolene, verdiene, mytene og «arven» til det respektive samfunnet, og det kan kanskje forklare hvorfor disse tekstene ender opp med å bli så mye delt. Publikum kan «fornye» sin oppfatning av seg selv ved å stå for de samme verdiene, og kan gi offentlig uttrykk for dette ved å dele teksten videre.

7.2 Det personlige eksempelet

Når skribentene anlegger et personlig blikk på et politisk tema gjør de seg selv til «det personlige eksempelet», det som skal gi retning til politikk og handling (Johansen, 2002, s. 93). Disse har det alle til felles at de bruker det personlige blikket for å fremme et argument for hvorfor et politisk vedtak bør eller ikke bør skje i fremtiden. Disse tekstene er dermed knyttet til den deliberative retorikken. Det betyr imidlertid ikke at de kan forstås som deliberasjon i den form Habermas så for seg i sin ideelle samtalesituasjon. Skribentene kommer til tider med sterk fordømmelse av debattmotstanderne (i dette tilfellet politikere), og er ikke opptatt av å belyse «sakens ulike sider».

Bruken av det personlige eksempelet kommer som tidligere nevnt spesielt tydelig til syne i abortlovdebatten som preget samfunnsdebatten høsten 2018. I disse tekstene er det særlig to perspektiver det personlige blikket bidrar med for å trekke de politiske

konsekvensene nærmere folks liv. Det ene handler om å beskrive hvor krevende det kan oppleves å være forelder til et sterkt pleietrengende barn. Det andre perspektivet brukes for å fortelle leseren hvordan det er å velge denne tilværelsen vekk, ved å gå gjennom en selvbestemt abort på grunn av påvist sykdom hos fosteret. Disse tekstene gir alle svært detaljerte beskrivelser av sine erfaringer for å gjøre situasjonen så virkelighetsnær som mulig for leseren.

En tekst som eksemplifiserer førstnevnte perspektiv er skrevet av en mor som nylig mistet barnet sitt etter mange år med alvorlig sykdom. Hun skriver om hvordan debatten om abortloven preger henne personlig. Teksten ble publisert som et debattinnlegg i VG under tittelen «En mors bønn» (Grondahl, 2018). Illustrasjonsfotoet er et privat, scannet bilde av datteren som baby med tydelige misdannelser i ansiktet, noe som umiddelbart kan vekke leserens empatifølelse. Denne empatiappellen forsterkes gjennom tekstens mange følelsesuttrykk. I forrige kapittel nevnte jeg at beskrivelsene av enkelte debatter og temaer som «vonde» er av de mest brukte følelsesuttrykkene i materialet. Denne teksten innledes med at skribentene beskriver de ulike måtene debatten om abortloven treffer henne personlig, ved å vektlegge hvor vond hele debatten oppleves for henne:

Det er vondt for meg å lese diskusjonene som foregår rundt abortloven. Det er vondt for meg å oppleve hvordan en statsminister og andre sentrale politikere slår politisk mynt på dette temaet for å sikre seg makt. Det er vondt for meg å oppleve hvor lettvindt noen politikere synes å se på loven og på forandringer/ justeringer av den. Det er vondt for meg å høre politikere snakke om sorteringssamfunnet. Det er vondt for meg å lese argumentene de bruker.

Det å dele følelser gjennom personlige fortellinger blir som Berlant (2011) påpeker sett på som en garantist for autenticitet, og dermed som et middel til å dyrke medfølelse. Her får leseren umiddelbart muligheten til å få medfølelse med skribenten. Hun fortsetter å fortelle en sorgtung historie om datteren: «For et halv år siden mistet jeg veslejenten mi. Hun ble født med en sjelden, kronisk og svært alvorlig sykdom. I 40 år har hun slitt med sykdommen. Vi fikk henne hjem fra Rikshospitalet da hun var et halvt år. Hele livet har hun slitt.» Kvinnen forteller detaljert om en tung hverdag, der datteren aldri har «visst hva det vil si å kunne puste greit», og at hun levde 40 år med «problemer med spising og snakking, store operasjoner i inn-og utland, der Rikshospitalet ble hennes andre hjem». Slik appelleres det ytterligere til leserens medfølelse, hvor en gis muligheten til å sette seg inn i hvor tung denne hverdagen kan være gjennom detaljerte beskrivelser.

Til tross for at skribentene argumenterer ut ifra eget liv og egne erfaringer snakker de på vegne av flere kvinner og familier. De uttrykker forståelse for hvorfor andre familier

velger noe annet enn de selv gjorde. Denne skribenten beskriver for eksempel en datter hun ikke ville vært foruten, samtidig som hun har forståelse for at innebærer et liv andre velger vekk. «Kan dere forstå hvor vanvittig vondt det er å være forelder til et barn som du skal se lide hele livet?», spør hun politikerne. Det samme kan ses i flere av innleggene av foreldrene som selv har syke barn. Én kvinne skriver for eksempel i et debattinnlegg hos VG, hentet fra hennes Facebook-side (Solstad, 2018):

Mange velgje som oss: å bera fram bornet, sjølv om det er påvist avvik ved fosteret, mange som oss velgje å møte det som kjem, sjølv om ein får presentert moglegheita å avbryta svangerskapet. Men, det er faktisk ikkje for alle å bidra til det mangfaldet politikarane er so ivrige etter å bevara. Det må me vera ærlege nok til å innsjå. Det må me tola.

De personlige historiene blir derfor satt inn i en større samfunnsramme, og meningsytringene i denne debatten kan derfor, som Wahl-Jorgensen (2019) argumenterer for, brukes til å se sammenhenger mellom deres egne interesser og samfunnet de bor i. Det personlige blikket brukes derfor ikke bare til å argumentere for *egne* valg, men også for å argumentere for at det er forståelig at andre familier velger annerledes enn en selv.

Det er i tekstene knyttet til abortloven noen av de mest intime betroelsene kommer til syne. Dette er et effektivt grep, da deling av private tanker til offentligheten ifølge Zizi Papacharissi (2015, s. 109) skaper et *intimitetsbånd* med publikum samtidig som det bekrefter det autentiske i teksten som legges frem. Å dele en virkelig privat tanke vil av publikum vurderes som autentisk, fordi det må koste noe for skribenten personlig å dele dette med offentligheten. En far til et alvorlig funksjonshemmet barn betror seg for eksempel til leseren når han i et debattinnlegg i BT reflekterer over hva han selv ville valgt om de stod overfor et lignende valg i nåtid (Johansson, 2018): «Vi kan ikke gå tilbake i tid. Jeg kan ikke nå velge å ikke få min datter. Er det i det hele tatt lov å tenke slike tanker?» Betroelsene styrker derfor skribentens troverdighet, fordi det antas at det koster noe å dele så bekjennende refleksjoner. Et lignende eksempel finnes i en kronikk publisert hos Aftenposten. En kvinne deler egne dagboknotater med leseren om hennes møte i abortnemnd etter å ha oppdaget at fosteret hun går gravid med var alvorlig sykt (Natvig, 2018):

I fire år har jeg utsatt å skrive om hvor grusomt det er å møte i abortnemnd. Utsatt å lese det jeg skreiv i dagboken mi. Det gjør for vondt. Men Kristelig Folkeparti og Høyres maktspill om abortloven gir meg ikke lenger noe valg.

Her finnes også et annet grep for å styrke tekstens autensitet, ved å understreke at kronikken er skrevet *av tvang*. Slik skapes et inntrykk for leseren av at noe virkelig viktig står på spill. Skribenten skriver også at hun «har egentlig ikke lyst å skrive om det som hendte», men uttrykker videre at hun tror «brutal virkelighet trengs i denne debatten». Publikum kan derfor

forvente å lese om noe det koster skribenten noe å dele, og som derfor må anses som spesielt *nødvendige* ytringer. Slik oppleves skribenten som autentisk. Hun skriver ikke fordi hun har lyst, men fordi hun er nødt.

Jeg nevnte i forrige kapittel at det er i innleggene knyttet til abortloven vi finner en større del av uttrykkene for skribentenes egne følelser. Disse må forstås som et bevisst grep, da det å vise frem egne følelser er et effektivt grep for å vekke andres (Kalberg og Mral, 1998, s. 34-35). Den samme skribenten skriver: «At Høyre og KrF nå åpner for at flere kan måtte gå igjennom dette, gjør meg ikke bare rasende, men også redd.» Ifølge Berlant (2011) ses det å dele følelser gjennom fortellingen av personlige historier i det offentlige på som en garantist for autenticitet, og dermed som et middel til å dyrke medfølelse. At det er medfølelse skribentene hovedsakelig appellerer til kommer til uttrykk gjennom beskrivelser av debatten som «vond». Denne utstrakte bruken av følelseshenvisninger gir dermed et autentisk preg på disse tekstene, og viser at skribentene har et følelsesmessig engasjement i saken (Johansen, 2002, 93). Wahl-Jorgensen (2019, s. 168) beskriver diskurser preget av følelser som et slags «følelseskompass» for leseren. Ved å lese om hva skribenten mener om et tema orienterer leseren seg om temaet ut ifra hvilke følelser skribenten uttrykker. Skribentene viser publikum følelsene sine direkte, uten å legge noe imellom, og viser dermed også hvordan de ønsker at leseren skal reagere. Om skribenten lykkes i å få publikum provosert, kan det føre til politisk handling. Følelsene kan derfor overbevise leseren om at en endring av abortloven vil få vonde konsekvenser for enkeltindivider. At skribentene også skriver på vegne av en gruppe fremfor seg selv og tydeliggjør hvordan private erfaringer kan synliggjøre større, delte erfaringer som videre gjør det mulig med kollektivt politisk opprør (Wahl-Jorgensen, 2019, s. 78). Det er også flere likheter mellom hvordan skribentene avslutter tekstene. Tabellen under viser hvordan fire av innleggene avsluttes med veldig like appeller rettet mot politikerne.

«Til Erna med flere. Jeg skulle ønske du og dine medsammensvorne kunne utvise en større grad av respekt og forståelse. Dette temaet er så vondt og vanskelig for så mange» (Grondahl, 2018)

«Så Erna Solberg (H) og Kjell Ingolf Ropstad (KrF): Det er uverdigg å bruke abortdebatten som et middel i kampen for regjeringsmakt» (Johansson, 2018)

«So kjære Erna, Høgre og resten av dei som ynskje å endre lova me har kjempa so lenge for: la den paragrafen berre vera, og sett heller litt prestige i å fiksa livet for dei borna som er her, dei de er so veldig opptatte av at me ikkje må "sortera bort", og for dei som kjempe for dei kvar.einaste.dag!» (Solstad, 2018)

«Erna og Kjell Ingolf, dere burde skamme dere over å gjøre et umenneskelig valg og en umenneskelig situasjon enda vanskeligere.» (Natvig, 2018)

Skribentene henvender seg direkte til politikerne som har fremmet temaet, men de er først og fremst opptatt av å utvise fordømmelse og ved bruk av uttrykk som «dere burde skamme dere» åpner de ikke opp for velvilje. Likevel argumenterer Wahl-Jorgensen (2019) for at denne form for personlig historiefortelling opererer som en *politisk strategi*, som bruker emosjonalitet for å gjøre endringer i samfunnet mulig. Her kan for eksempel andre politikere se hvor sterkt skribentene reagerer, og på den måten bli motivert til å forhindre denne potensielle politikkendringen.

7.1.1 «Du vet ikke, men jeg vet»

Som jeg nevnte innledningsvis er flere innlegg preget av sterke fordømmelser av politikerne. I debatter med høyt konfliktnivå, som i abortlovdebatten, er det flere eksempler på at skribentene mistenkeliggjør enkeltpolitikeres hensikter og forsøker å sette seg inn i deres private tanker. Tidligere viste jeg til Sennett (1976, s. 5), som trekker frem det at vi blir opptatt av *intensjonene* til den som uttaler seg som en av konsekvensene av å la det personlige prege samfunnsdebatten. En av skribentene spekulerer i hva KrF-politiker Olaug Bollestad personlig ville valgt i en lignende situasjon (Johansson, 2018): «Ville hun selv født et barn for å sende det direkte fra seg på institusjon, eller ville hun gjort hjemmet sitt om til en institusjon hvor en aldri kunne ha et privatliv fullt og helt? Jeg tillater meg å tvile.» Han spekulerer også i om Bollestad setter seg selv høyere enn resten av befolkningen: «Jeg tviler både på viljen til å gi et så omfattende hjelpetilbud, og Bollestads vilje til å leve sitt liv på en slik måte. Det er bare vi andre som skal gjøre slike oppofrelser.» Et annet eksempel finnes i et debattinnlegg

hvor en kvinne skriver: «Det er vondt å sjå korleis moralistane kan uttala seg i dømande ordelag om noko dei ikkje har noko føresetnad til å setja seg inn i» (Fransson, 2018).

En antagelse om at debattmotstandere ikke er i stand til å sette seg ordentlig inn i problemstillinger på bakgrunn av hvem de er, kommer til uttrykk i en debatt om kutt i barselomsorgen. I et debattinnlegg publisert hos VG, først publisert på skribentens blogg, kritiseres helseminister Bent Høie for et forslag om kortere liggetid etter fødsel ved norske sykehus. Skribenten henvender seg til Høie på en uformell måte ved å ta i bruk kallenavnet «Helsemista» (Husby-Sørensen, 2018). Det er skrevet i en noe nedlatende og muntlig tone: «Nå vet jeg ikke nøyaktig hvor mye du håper på å spare på dette forslaget, men det er til syvende og sist mine skattepenger du sjonglerer - så jeg anbefaler deg høre på meg.» Hun kritiserer så forslaget på bakgrunn av at Høie personlig kan sette seg inn i fagområdet fordi han er mann. Hun skriver: «Som mann med utdanning innen handel, kontor og hotell er det åpenbart ting du ikke har så mye greie på. Barselomsorg viser seg å være en av de tingene du ikke har spesielt god oversikt over.» Dette er en av utviklingstrekkene Sennett (1976, s. 259-268) peker på når en intimitetsideologi preger samfunnet og de private sidene ved politikernes liv kommer i forgrunnen. Når det pekes mot Høie som mann som forklaring på at han ikke forstår hvordan barselomsorgen skal drives, nedjusteres politikken til å handle om hvordan hans personlige egenskaper gjør ham uegnet til å legge frem eller diskutere visse politiske forslag han ikke direkte kan relatere til.

7.1.2 Barn som det personlige eksempelet

Det er ikke bare seg selv skribentene gjør til det personlige eksempelet. En konsekvens av den store mengden tekster skrevet av foreldre, er at flere av disse handler om skribentenes barn. Her er det egne barn som blir brukt som et argument for hvordan noe i samfunnet ikke fungerer og må endres. Dette vil her eksemplifiseres med en kronikk publisert hos NRK, som opprinnelig ble lagt ut av skribentens Facebook-profil. Denne teksten er også utformet som en fortelling, og her blir barnets følelser og reaksjoner beskrevet i detalj (Heien, 2018):

6-åringen min kommer hjem fra skolen, en varm og nydelig maldag. Han er svett i luggen, og møkkete på knær og tær etter en dag i shorts og sandaler. Akkurat slik en 6-åring skal se ut. Han har sparkesykklet hjem sammen med Peter, kompisen sin. Han spør meg forventningsfullt: Kan jeg gå til Peter etter middag? Jeg svarer: Jada, men leksene først. Allerede der triller de første tårene. Jeg prøver å si, så positivt og oppmuntrende jeg bare kan: Gjør leksene nå med en gang, så blir du sikkert ferdig før middag, og du kan dra til Peter etterpå. Jeg skal bare sette på potetene, så kommer jeg og hjelper deg. 6-åringen tørker tårene med håndbaken, rusler sørgmodig ned trappen og kommer opp igjen med skolesekken sin.

Teksten er utformet som en fortelling om en typisk dag med lekser og frustrasjon for både skribenten og barnet. Det å spille på eller referere til følelsesladde situasjoner publikum lett kan kjenne seg igjen er et godt grep for å vekke følelser (Kalberg og Mral, 1998, s. 34-35). Mange foreldre vil nok kjenne seg igjen i frustrasjon forbundet med lekser og manglende mestringsfølelse hos barna, og skribenten kan dermed knytte et identifikasjonsbånd til leseren. I detalj blir leseren kjent med både skribenten og barnets følelser når han ikke får til leksene:

Tårene spretter ut på ny, mens han sier: «Jeg er så dum! Jeg må være den dummeste i hele klassen, som ikke klarer å lese denne dumme leksa!!» Jeg kjenner mine egne tårer banke på døra og jeg tenker: Stakkars, lille gutten min. Han nærmest gråter seg gjennom ordene, og spør om han er ferdig. Jeg sjekker ukeplanen. «Nei, dessverre lille venn. Du må og øve på disse tre setningene også. For i morgen har du setningsdiktat». Ny runde med gråt. Vi bestemmer oss for å ta en pause. Potetene er overkokt, og lillesøstera har kommet hjem.

Den personlige erfaringen er det eneste argumentene bygger på, fremfor for eksempel forskning på lekser som virkemiddel i skolen eller andre kilder. Skribenten bruker heller egen situasjon til å slå fast: «Blir han en bedre leser? Nepe. Blir han flinkere til å skrive? Nepe. Vil motivasjonen for de neste 12 årene med skole holde seg oppe? Nepe.» Det forklares ikke noe nærmere hva som ligger bak dette og en må dermed anta at de utelukkende bygger på den personlige erfaringen. Skribenten ber skolen heller om å droppe leksene, og gi rom for «hopp og sprett og sykling, fritid, lek og venner». Til tross for at disse forslagene ikke er særlig konkrete, fungerer de som et råd mot hva som bør endres i skolen.

Tekstene er eksempler på hvordan det personlige blikket kan anlegges en sak for å hindre eller foreslå en politisk endring eller handling. Til tross for at ulike sider av saken ikke vektlegges i disse innleggene, bærer likevel tekstene preg av å være deliberative fordi deres anliggende er å fraråde og anbefale, eller komme med innspill, til fremtidige avgjørelser (Kjeldsen, 2009, s. 34). Slik skiller disse tekstene seg fra eksemplene som blir belyst videre i dette kapittelet, som først og fremst handler om tankemønstre og oppfordrer til refleksjoner rundt holdninger, moral og verdier.

7.2 Identitetsposisjonen

Det er noen tydelige identitetsposisjoneringer i tekstene som tar i bruk det personlige blikket. Med dette mener jeg at de er skrevet «som mor», «som homofil» eller «som mørkhudet nordmann». Disse tar utgangspunkt i noe ved egen identitet, en rolle i samfunnet, og inntar med det bestemte identitetsposisjoneringer i argumentasjonen de fremfører.

7.2.1 De gode mødrene

Som beskrevet i forrige kapittel er en stor del av tekstene underskrevet med signaturen «mor» eller «mamma». Tekstene jeg nå vil trekke frem har det til felles at de ikke bygger på noe annet enn den personlige erfaringen. Det fins ingen forskning eller statistikk å bygge argumenter på, og det henger nok sammen med at innleggene tar opp tema som foregår langt innenfor den private sfære: De handler om selve *utførelsen* av foreldrerollen i hverdagen. Første eksempel er publisert hos Dagbladet, men var opprinnelig publisert som et innlegg på skribentens personlige blogg. Skribenten skriver om foreldre som stiller krav til maten som skal serveres i barnebursdager. Hun starter med en personlig anekdote for å iscenesette situasjonen, og tekstens motstander, for leseren (Leone, 2017):

Her om dagen traff jeg en venn av meg som snart skal arrangere bursdag for 7-åringen. Og hun var mildt sagt stresset. Hvorfor? Fordi så godt som alle gjestene hennes har sendt krav til hva som kan serveres på bursdagen... KRAV! Altså, vi snakker ikke vanskelige allergier her. Men: økologisk, vegansk, glutenfritt, sukkerfritt, e-stoffer (skyt meg!) og egg fra spesielle frittgående høns som ikke finnes i vanlige butikker (skyt meg igjen!)

Som jeg pekte på i forrige kapittel blir denne form for anekdote brukt i flere av innleggene i utvalget. Skribenten henvender seg først og fremst mot foreldre som har tenkt noe av det samme som henne. Kanskje er det også flere som har «sett seg lei» alle de ulike diettene som florerer i samfunnet. At målgruppen for teksten er de som allerede er enig med henne blir tydelig fordi teksten er preget av flere nedlatende kommentarer om «disse foreldrene». Skribenten ironiserer over kravene fra disse foreldrene, ved å spørre: «Hva skal man liksom servere barna? En sorbet av granbar? «Gratulerer med dagen, da, Lisa, her har du en PK-kake du aldri kommer til å glemme!» Denne form for latterliggjøring fungerer dårlig for å overbevise noen om at de tar feil, men som Burke (1950, s. 38) peker på «er det reneste retoriske mønsteret når taler og lytter deltar sammen i vitser gjort på bekostning av en annen». Skribenten inntar en identitetsposisjon som den målbare standarden for hva som er riktig og galt når hun skriver: «Jeg ville aldri stilt særkrav til godsakene hvis sønnen min skulle i bursdag.»

Etter å ha tatt avstand fra disse foreldrene forsøker skribenten å samle publikum og seg selv i et felles «vi», som ut ifra identitetsposisjoneringen må forstås som *morsrollen*: «Vi mammaer må forholde oss til å så mange krav hele tiden. Det siste vi trenger er å gi hverandre dårlig samvittighet.» Men der den epideiktiske retorikken gjennom identifikasjon samler publikum i et felles «vi», tar dette samlende «vi»-et avstand til noe annet eller noen andre. Identifikasjon fremmes som tidligere nevnt best gjennom *adskillelse* (Warnick og Heineman,

2012, s. 52). Det er ikke sikkert alle mødre er interessert i å ta del i dette fellesskapet, dersom de føler seg truffet av innlegget. Tekstens funksjon blir heller å forsterke verdiene mellom den gruppen skribenten selv tilhører, og skaper slik en kløft mellom «gode» og «dårlige» foreldrene. Skribenten fremstiller dermed seg som en del av et felles «vi» blant mødre, som om de skulle dele et sett med felles verdier, til tross for at det er bruken av det personlige blikket som styrer argumentasjonen. Ved å snakke på vegne av mødre lar hun derfor egne, personlige betraktninger være førende for hvordan alle bør forstå denne rollen på samme måte.

Denne ekskluderingen av de foreldrene som utfører foreldreansvaret annerledes fører til at denne form for innlegg ikke viser den største ydmykheten overfor meningsmotstandere. I en lignende tekst publisert av TV 2, med tittelen *Hvorfor får du barn, om du ikke vil være med dem?*, kritiserer en tobarnsmor foreldre for å ha altfor mye fokus på «egentid» (Lotorn, 2017). Også hun viser til en personlig observasjon som teksten videre bygges ut ifra: Hun «vet at altfor mange mennesker griper enhver anledning til å ikke være sammen med barna sine. Folk ser på barnehagen som en mulighet til egentid.» Skribenten bruker denne personlige betraktningen til å uttrykke en moraliserende holdning overfor de som ikke utøver foreldrerollen som hun selv gjør:

Selvfølgelig, som de fleste småbarnsforeldre, blir vi utmattet og frustrerte. Men det er en del av å være forelder. Og uansett hvor trøtt og sliten jeg blir, så er det mitt ansvar. Ikke barnehagens, og ikke noen andres. Det er mitt ansvar som forelder. Å tilbringe tid med mine barn trumfer alt annet i livet. Jeg nyter hvert øyeblikk de ønsker å være med meg.

Ved å sette disse foreldrenes utøvelse av foreldrerollen opp mot sin egen forståelse av det å være mor, inviterer hun foreldrene som ser verden fra hennes perspektiv til å identifisere seg med henne. Skribentens påstand om at «å tilbringe tid med barna er det viktigste i livet» tillegger morsrollen noen bestemte verdier publikum kan være enige med henne i. Men det vanskeliggjør også de som kjenner seg igjen i behovet for egentid fra å svare, når skribenten allerede har slått fast at hun er en bedre mor enn dem. Dermed inviterer teksten først og fremst til å samle de som allerede deler hennes egen oppfatning, ikke å overbevise foreldre om at de må tilbringe mer tid mer barna. I disse innleggene legges det derfor ikke opp til noen overbevisning av debattmotstandere, men fungerer heller for å påpeke hvor dårlig denne form for foreldreutøvelse er.

Men også i mer politiske debatter kan vi se hvordan skribentene trekker egne betraktninger om morsrollen inn som et argument. I to innlegg om innstramminger i

foreldrepermisjonsordningen, argumenterer mødre for hvorfor de ikke ønsker å begynne i jobb igjen etter syv måneders permisjon. Også her tas det i bruk sterke følelsesuttrykk når den ene skribenten skriver at «det at politikerne våre skal bestemme én fasit for alle familier, er intet annet en skremmende og minner nærmest om et diktatur» (Nordberg, 2018).

Formuleringer som «Barnas beste» og «hvordan de små skal ha det aller best» skaper et inntrykk av at mødre som velger å gå tilbake i jobb etter syv måneder står i motsetning til dette, og dermed ikke ønsker det beste for sine barn. En av skribentene skriver for eksempel om hvorfor morsrollen er viktigere enn å starte i arbeid igjen (Larsen, 2018): «Inntil videre skal jeg bare være mamma, mitt livs viktigste jobb, frem til min lille fyller to. Minst.» Begge innleggene avslutter med å presisere at «hvis mor ønsker å jobbe igjen», så skal hun gjøre dette uten å føle seg som en dårlig mor. Det står imidlertid i sterk kontrast til argumentene om «barnets beste» og at barn tar skade av at mor forsvinner ut i jobb for tidlig. En av skribentene skriver for eksempel at «hvis politikerne begynner å rokke ved dette, er jeg redd vi bare ser toppen av isfjellet for vansker seinere i livet til våre små håpefulle». Det er vanskelig å lese dette som noe annet enn av mødre som går tidligere ut i jobb skader barna sine på et vis. Slik blir også politiske diskusjoner preget av private betraktninger om morsrollen.

7.2.2 «Som mor» eller «som psykolog»?

I denne oppgaven har jeg argumentert for at det å iscenesette seg selv i en meningsytring må forstås som et bevisst grep. Det gjøres for å skape en fortelling som formidler autentisitet, og ofte er målet å presentere et mer overordnet samfunnspoeng. Ved å innta en tydelig identitetsposisjonering kan morsrollen fungere som en iscenesettelse som skaper et mer autentisk preg på teksten. Dette vil jeg nå eksemplifisere med et debattinnlegg fra 2018, med tittelen «Aldri undervurder den snille stemmen» (Bruland, 2018). En psykolog og mor forteller om hvordan hun under et foreldremøte på egne barns skole opplevde kritikk mot skolen fra foreldrene som overveldende. Innlegget setter allerede i første avsnitt opp medforeldrene som en motstander vi skal ta avstand fra når hun skriver: «Å ha barn innebærer mange bekymringer om hvordan de har det på skolen, men lite visste jeg at det var mine medforeldre som skulle bli problemet.» Dermed blir tekstens funksjon å *påpeke og vise frem* hvorfor disse foreldrene bør kritiseres. Skribenten rosen først skolen for hvordan de ivaretar barna hennes, og at de «aldri blitt møtt med noe annet enn varme, forståelse, og tilpasning fra skolen». Dette fungerer som en skarp kontrast til det hun videre skal legge frem: at foreldrene *likevel* finner noe å klage på. Hun forteller at «kritikken begynte å hagle inn»:

«Dokumenterer dere skriftlig alle sanksjoner dere setter inn mot hver enkelt elev? Hvordan blir trivselslederne valgt ut? Hvilke kriterier ser dere på, hvordan vet jeg om det har vært en rettferdig prosess hvis mitt barn får avslag? Hva gjør dere med de elendige dusjfasilitetene? Hvorfor har de ikke gym på slutten av dagen istedenfor i starten? Er dere klar over at en fjerdeklassing skal kunne tre svømmeteknikker? Hvorfor tilbys det ikke svømming i 5. klasse? Hekken er for høy, og hva tenker dere å gjøre med at fortauet blir så glatt på vinteren? Hvor mye psykisk helse har dere egentlig på planen, mitt barn stiller ganske dype spørsmål for tiden.»

Umiddelbart appellerer skribenten til identifikasjon med andre foreldre. Mange har nok vært i samme situasjon, hvor de har deltatt på foreldremøter der de har vært vitne til bekymrede foreldre og spørsmål de selv mener er meningsløse. Disse inviteres inn i et fellesskap hvor de sammen kan ta avstand fra «denne typen» foreldre. I innlegget henvender skribenten seg direkte til medforeldrene ved å spørre dem «hva slags voksne de tror de er med på å skape ved at barna går gjennom oppveksten uten å løse et eneste problem på egenhånd, og uten å måtte tilpasse seg ulike forhold.»

Hun kommer med følgende direkte henvendelse til disse foreldrene: «Selvsagt skal vi kreve en god nok skole for barna våre. Men kjære sinte, kritiske, uhøflige curlingforeldre. Dette dere holder på med nå er ikke omsorg for barnet ditt, dette er ansvarsfraskrivelse, og dårlig modellering.» Slik hever hun seg over deres utøvelse av foreldrerollen. Den litt nedlatende holdningen til disse «andre foreldrene» understrekes også i BTs publisering av innlegget på Facebook, med teksten «Kjære sinte, kritiske, uhøflige curlingforeldre ...», som bildet under viser.

Bilde 1: Skjermdump fra BT Meninger på Facebook, hentet ut 10. september 2018.

I utdraget fra BTs delingsinnlegg på Facebook gis det også et inntrykk av at teksten tar utgangspunkt i én bestemt situasjon hun har vært vitne til ved å skrive: «Da foreldremøtet startet, lurte Andrine på om hun var på skjult kamera.» Innlegget bærer med dette preg av å ha blitt skrevet i ren frustrasjon etter å ha deltatt på et nylig foreldremøte, noe som er med på å fremstille skribenten som en frustrert mor som endelig hadde fått nok. BT kunne dagen etter i en nyhetsartikkel opplyse om at innlegget var lest over en halv million ganger, og var den dagens mest delte innlegg på sosiale medier (Aalvik, 2018). Som jeg var inne på i forrige kapittel blir delinger og høye lesertall tilsynelatende sett på som en garanti for at synspunktet som løftes frem i meningsyttringen er viktig og relevant.

Bilde 2: Skjermdump fra NRK Nyheter på Facebook, hentet ut 10. september 2018.

I sinne skreiv Andrine (32) om oppførselen til medforeldra. No har 750.000 lese det: – Overveldande!

Bilde 3: Skjermdump fra Firda, hentet ut 10. september 2018.

Som jeg pekte på i forrige kapittel er det stor interesse for mye delte meningsyttringer, spesielt når de kommer fra privatpersoner. Derfor er det ikke bare BT som følger opp med ytterligere medieeksponering av skribenten. Også NRK, TV 2 og Firda var blant nettavisene som skrev om hvor mye engasjement skribenten hadde skapt på nett (Farestveit, Fossåskaret og Jåsund, 2018; Sagen, 2018; Kirkebø, 2018). I disse artiklene forsterkes inntrykket av at teksten var basert på et konkret foreldremøte. Til NRK beskrives foreldremøtet som «intnst, med mye klaging og sutring fra foreldrene» (Farestveit, Fossåskaret og Jåsund, 2018). I intervjuet med lokalavisen Firda forklarer også skribenten at hun skrev lesarinnlegget i sinne da hun kom hjem fra dette foreldremøtet (Kirkebø, 2018): «Eg let det ligge over natta, og justerte det litt, før eg sende det inn til Bergens Tidende, fortel ho.» Firda spør også om skribenten ikke var redd for hvordan innlegget skulle bli mottatt av foreldre på skolen der barna hennes går, hvorpå skribenten bekrefter dette, men at «det var verdt å ta sjansen» og at «det handlar om den stemninga som fleire var med på å skape i foreldremøtet».

Et par dager etter at debattinnlegget ble publisert, blir det i lokalavisen Fanaposten skrevet et motsvar til Bruland fra en forelder som skriver at han var tilstede på foreldremøte som blir beskrevet i innlegget (Helle, 2018) Han skriver: «Eg opplevde ingen av foreldra på møtet som korkje sinte, uhøflige eller usakleg kritiske. Eg er litt forundra over at du som psykolog ikkje oppfattar stemninga betre.» Skribenten henvender seg direkte til kvinnen, og det kan leses som en intim diskusjon dem imellom, om enkelte punkter kvinnen skal ha

misforstått under foreldremøtet. Det blir også tatt opp helt konkrete og personlige tema fra møtet, som en far som tok opp psykisk helse som tema i skolen:

Når det gjeld faren som tok opp spørsmålet om psykisk helse på timeplanen, og har eit barn som stiller djupe spørsmål, så hadde du kanskje visst kven det var om du hadde teke deg tid til å bli kjend med trinnet. Han er far til ein gut som har hatt langt større utfordringar gjennom eit 10 år langt liv en dei fleste av oss nokon gong kjem til å møte. Han er også ein far som brukar enormt med tid på ungen sin. Du kan godt vere så vaksen at du tek kontakt med han og ber om orsaking.

Det blir en privat diskusjon mellom to foreldre om «hva som egentlig skjedde» på dette konkrete foreldremøtet, og konkrete individer som var tilstede omtales. Det handler ikke lenger om en større samfunnstrend, men om enkeltindivider. Skribenten bak BT-innlegget klagde inn innlegget i Fanaposten til Pressens Faglige Utvalg (PFU). Hun reagerte på at motsvaret tok for seg konkrete hendelser på et spesifikt foreldremøte. I klagen får vi innblikk i hvordan det opprinnelige innlegget ble til, der hun skriver at hun «ønsket å føre en debatt over en generell økende tendens i samfunnet» og at hun brukte eksempler fra to ulike foreldremøter, samt andre foreldremøter hun har deltatt i jobbsammenheng (Pressens Faglige Utvalg, 2019). Dette går imidlertid mot inntrykket fra innlegget og nyhetssakene der det ble sagt at teksten ble skrevet i sinne etter å ha kommet hjem fra et konkret foreldremøte. Fanaposten skriver derfor i sitt tilsvaret at det ikke fremgikk av BT-innlegget at det tok utgangspunkt i møter hun hadde deltatt på i jobbsammenheng. Dette synet støttet PFU, som avviste klagen. De mente det ikke fremgikk av innlegget at det ble tatt utgangspunkt i andre foreldremøter enn dem hun selv hadde deltatt i som mor den aktuelle uken.

Det som dermed ble fremstilt som et debattinnlegg skrevet i ren frustrasjon som en reaksjon etter konkrete foreldremøter, var en strategisk iscenesettelse skrevet på bakgrunn av flere ulike erfaringer. Det var ikke skrevet bare ut ifra egne betraktninger «som mor», men også som psykolog for å få frem et problem hun mener er økende i samfunnet. Det viser hvordan det autentiske kan iscenesettes, og det hadde beviselig stor effekt: Skribenten mottok av BT både «årets debattstarter 2018» og «årets leserpris 2018», hvor avisen begrunnet det med at skribenten hadde en unik evne til å skape engasjement (Eriksen, 2019). Det viser med all tydelighet hvilken effekt en potensielt kan oppnå om en lykkes med bruken av det personlige blikket.

7.2.3 «Jeg er et menneske som deg»

Flere minoriteter preger som tidligere nevnt meningsstoffet som deles mest. Disse tekstene har mange likhetstrekk det er interessant å belyse på bakgrunn av oppgavens interessefelt.

Tekstene tar i bruk det personlige blikket for å gi sine refleksjoner rundt det å bli fortalt at en ikke er «norsk nok» eller «ser norsk nok ut», eller at noen anser en for å være «unormal» om en er homofil. Disse skribentene argumenter ikke for å rådgi eller foreslå noe for fremtiden, men argumenterer heller for egen *menneskelighet* på bakgrunn av egen identitet.

For at publikum skal kunne samles rundt de samme verdiene må skribentene lykkes med å appellere til hva de har til felles med leseren. For til tross for at vi mennesker ikke er like, deler vi alltid *noe* med andre. Innleggene skrevet av etniske minoriteter er preget av definisjoner på «norskhet» og hva det vil si å være nordmann. Som Kenneth Burke (1950) peker på foregår identifikasjonen ved at taleren først peker på og navngir felles interesser, følelser og erfaringer. Én skribent appellerer til identifikasjon mellom seg selv og leseren gjennom norske mattradisjoner: «Jeg er født og oppvokst i Norge. Jeg snakker flytende norsk, jeg har gått på norsk skole og jeg har norske venner! Jeg er oppvokst på kjøttkaker, ertestuing, brunsaus og taco» (Jammeh, 2018). Slik legger hun ut flere identifikasjonsmarkører som skal vise leseren at de har noe til felles. Om publikum kjenner seg igjen, vil de kunne ta del i et felles «vi». Når disse fellestrekkene er etablert, senkes motstanden mot holdningen eller handlingen (Warnick og Heineman, 2012, s. 98). De søker identifikasjon med et større mål i sikte: Når identifikasjonen er etablert kan settes det opp kontraster som viser hvordan de likevel ikke blir *behandlet likt* som andre nordmenn. Det beskrives hvordan hun til tross for disse likhetene ikke blir behandlet som andre nordmenn. Hun forteller at hun fremdeles får spørsmål om «hvor hun er fra» fordi hun er mørk i huden. Tekstene er preget av konkrete hendelser hun har opplevd, og beskriver hverdagen som mørk i huden med gjennom delinger av ulike erfaringer: «Jeg kan ikke begynne å fortelle hvor mange ganger vi har blitt stoppet opp og måttet gjøre rede for hvorfor vi bærer det røde passet.»

En annen skribent beskriver i en kronikk hos NRK livet som flyktning. Hun forteller om hvordan livet var i et land med krig, og hvordan det var å komme til Norge. Også hun beskriver hvordan hun blir behandlet annerledes (Alhajeed, 2017):

Jeg kom hit uten å kunne språket, uten venner og uten et hjem å bo i. Og jeg ble litt skuffet. Ute på gaten så noen mistenksomt på meg, som om de var redd. Noen skrev stygge ting. At sånne som meg er fra en annen kultur, og kommer til å gjøre som IS. At jeg ikke vil studere eller jobbe fordi jeg er muslim.

Også denne skribenten appellerer til leseren som en som er lik henne selv når hun skriver: «Jeg går på den samme veien som du går på. Jeg puster det samme lufta som du puster. Jeg gråter også når noen gjør meg vondt. Jeg er også redd for krig og terror. Jeg er som dere, vi er

like. Deres norske drøm er også min drøm.» Disse tekstene kaster lys over det Koehn (1998, s. 57) mener når hun skriver at vi med empati tillater at noen andres erfaring og perspektiver blir en del av vår moralske grunnlinje. Tekstene kan gjennom detaljerte beskrivelser av utfordrende hverdager føre til endrede tankemåter eller bevisstgjøre publikum på problemer de ikke tenker over at eksisterer i Norge. Dette kan hjelpe oss med å overkomme urettferdighet og misoppfatninger, slik skribentene beskriver at de opplever.

Tekstenes budskap handler om nettopp endrede tankemåter: «Jeg ønsker at ingen skal tenke så negativt om innvandrere», skriver for eksempel skribenten (Alhajeed, 2017). Her brukes det personlige blikket for å fremme *bevissthet* rundt rasisme og diskriminering. Det er utover dette ingen forslag til hvordan dette kan løses, utenom at man må slutte å ha negative tanker om innvandrere. I andre tilfeller argumenterer skribenten for sin egen menneskelighet gjennom motsvar til andre skribenter. I teksten «La meg fortelle deg om meg selv. Jeg er et menneske.» svarer en homofil mann på en tekst fra filosof Nina Karin Monsen. Hun påstod i en kronikk at «homoseksualitet, gjensidig onani, er ingen egen form for seksualitet». Han argumenterer for hvordan han «er som alle andre» (Sandtorv, 2017):

Jeg er homo. Jeg er kjemiker, forfatter, elsker, kjæreste. Jeg er dårlig på å tørke støv, og jeg orker ikke se på nyhetene for ofte fordi jeg blir trist. Jeg liker å ha en liten hage, jeg blir inspirert av ting som gror og vokser. Jeg liker katten min, jeg elsker kaffe om morgenen, og når jeg holder kjæresten min sin hånd, føler jeg noe dypt inni meg.

Skribenten inntar en identitetsposisjon ved å skrive på vegne av en større gruppe: «Vi som faktisk er homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle driver kanskje med gjensidig onani, men vi elsker også, og vi vil - som alle andre - oppleve at vi har en plass i samfunnet.» Eksemplene viser at minoritetsstemmer setter dagsorden, og får oppmerksomhet rundt sine erfaringer og tanker rundt egen identitet og hverdag. Det betyr ikke at ikke tekstene *kan* skape debatt. Men det avhenger av at noen andre leser innleggene og plukker opp tråden og setter dem inn i et større samfunnsperspektiv. Ved å skape engasjement for «saken» kan imidlertid debatten tas videre av andre aktører.

For eksempel kaller Wahl-Jorgensen (2019) dette for «Transistion-Anger», som betyr at sinne kan oppnå noe mer enn bare å være en negativ følelse når den uttrykker: «Dette er uhørt. Noen burde gjøre noe med dette» (2019, s. 90). Et godt eksempel er når en kvinne skriver i BT at hun kvier seg for å gå med bunad på 17. mai fordi hun ser utenlandsk ut. I innlegget forteller hun at hun har opplevd grov sjikane, og at hun er redd for at ungene hennes skal måtte høre på hvis det skjer igjen: ««Jeg orker ikke tanken på all dritten ungene mine blir tvunget til å se eller høre, hvis jeg går med bunad. Da risikerer jeg å bli spyttet på – igjen – og

bli kalt de mest nedrige ting, som «jævla luksusflyktning», «jævla muslim», «pakk» og lignende.»

Innlegget ble fulgt opp med et intervju i Dagbladet. Her uttaler skribenten at hun har fått mange tilbakemeldinger fra andre som har lest innlegget og sier de har opplevd helt forferdelige ting bare på grunn av hudfargen. Mange av de som har kontaktet henne opplever at de ikke blir hørt og trodd. Videre skriver avisen: «Hun har fått mange tilbakemeldinger fra andre som har lest innlegget og sier de har opplevd helt forferdelige ting bare på grunn av hudfargen. Mange av de som har kontaktet henne opplever at de ikke blir hørt og trodd.» Budskapet er at vi må vite at rasisme fremdeles finnes i Norge. Dermed blir tekstens funksjon å skape *bevissthet*, noe skribenten også selv uttaler i artikkelen: «Bergenseren har blitt bedt om reise «tilbake dit hun kommer fra» og spyttet mot når hun har gått med bunad. Nå vil hun bevisstgjøre andre på at rasisme finnes i Norge.» At minoriteter uttrykker frustrerte følelser knyttet til ubehagelige opplevelser kan derfor legge noen føringer for videre debatt om hvordan en kan bevege seg videre fra følelsen av sinne til måter å løse disse utfordringene på. Men det er avhengig av at andre skribenter plukker opp tråden og aktualiserer med spørsmålet «hvordan skal vi løse ‘dette’?»?

7.3 Hyllesten

Det personlige blikket anlegges i flere tekster for å argumentere for hvorfor noen fortjener ros og hyllest. Disse tar utgangspunkt enkeltindivider, institusjoner, yrkesgrupper skribentene har hatt personlige møter med eller på annet vis kan relateres til egne liv. Tekstene har det til felles at det ikke finnes noe å deliberere om. De appellerer heller til varme følelser, takknemlighet og «rørende» øyeblikk, og reflekterer dermed hvordan den epideiktiske retorikken fungerer. Som Condit (1985, s. 289) beskriver har denne retorikken en spesiell evne til å forme og forene mennesker, en funksjon som tydelig reflekteres i tekstene som her trekkes frem. Disse må også ses i lys av hva Wahl-Jorgensen (2001) kaller *ekshibisjonistiske* publiseringer, da de er skrevet av individer som utelukkende vil uttrykke sine følelser.

7.3.1 «Jeg er så takknemlig»

Et godt eksempel på et takknemlighetsinnlegg er teksten *Når du sier noe er galt med Ole, stoler jeg på deg* (Fylling, 2016a; Fylling, 2016b). Denne ble opprinnelig publisert på skribentens blogg, og ble videre publisert av både Dagbladet og BT¹². I BT er skribenten avbildet sammen med sønnen sin, som er den innlegget handler om, mens det kun er skribenten som er avbildet i Dagbladets publisering. I BT sin publisering er det i tillegg til hovedillustrasjonen av skribenten og sønnen vedlagt ytterligere to foto av sønnen: et hvor han ligger i kuvøse på sykehuset, og et hvor han alene smiler foran kamera. Denne teksten en svært lang og detaljert beskrivelse av én spesiell hendelse som skjedde med sønnen da han ble syk. Som tidligere beskrevet er et av kjennetegnene ved publiseringene som stammer fra sosiale medier at de er mer fortellende og beskrivende, og går i detalj om skribentenes liv. Her får leseren vite at sønnen ble forløst med planlagt keisersnitt på Haukeland 21. mai 2015, at «han kom én uke før termin, veide 3,4 kg og var ikke lengre enn 48 cm». Videre beskriver hun ham som «en perfekt liten gutt, som fikk navnet Ole, etter sin oldefar». Slik blir leseren umiddelbart kjent med både skribenten og sønnen. Videre forteller skribenten detaljert om en dramatisk hendelse hvor sønnen ble syk. Også her kan en se det uformelle og samtalepregede som preger tekster som hentes fra blogger, hvor hun forteller om sin «fantastiske pappa» og hvilket hotell hun har bodd på:

Én uke etter fødselen reiste vi på hotellweekend med familien min fra Sunnmøre. Min spreke og fantastiske pappa ble 60 år, så han og mamma spanderte langweekend på hele familien på Solstrand Hotell. Jeg så absolutt ikke noe problem med å ta med Ole. For det var snakk om en liten times kjøring hjemmefra. Min tvillingsøster er en person som virkelig bryr seg om alle rundt seg. Hun leser meg som en åpen bok, og vet når noe er galt. Den helgen sa hun hele tiden til meg at hun følte det var noe som ikke var helt som det skulle med Ole. Han drakk utrolig lite, og sov hele tiden. Han virket sløv, og det var vanskelig å få skikkelig kontakt med han. Jeg vet det ikke er normalt med god kontakt med en baby som er såpass nyfødt, men man kunne likevel se at noe ikke stemte.

Det fortelles videre svært detaljert om sønnens dårlige helse som følge av en blodforgiftning, og skribenten forteller at hun «gråt, var livredd og viste ikke hva som skulle skje». Historien ender godt, og skribenten tar i bruk det personlige blikket for å kaste lys over hvordan hun følte seg ivaretatt av legen: «Rebekka? Har du pakket med deg nok klær til deg og Ole ? Du er trebarnsmor, når du sier at noe er galt med Ole stoler jeg på deg. Jeg sender dere på Haukeland, og jeg tror nok at dere blir liggende der oppe i noen dager til de finner ut hva som er galt med Ole. Jeg sender dere til et trygt sted, du skal få hjelp og jeg vil bare det beste for

¹² Begge publiseringene finnes i studiens analyseutvalg.

denne nydelige lille gutten din.» Innlegget avsluttes så med en mer generell hyllest til norsk helsevesen:

Jeg er glad jeg bor i et land som Norge.
Jeg er glad vi har et helsevesen som tar meg på alvor.
Jeg er glad vi har utrolig mange dyktige leger, jordmødre og ikke minst sykepleiere.

De reddet livet til vår lille skatt.
Jeg er veldig takknemlig for det nå.

Her finnes ingen problemer med helsevesenet eller andre det kan rettes kritikk mot. Det er ingen start på debatt eller noen oppfordring til handling eller flytting av synspunkt. Det personlige blikkets brukes først og fremst til å fortelle, å *bevege publikum* med deres historie, som fører til hyllest av mennesker i samfunnet som fortjener det. Til tross for at historien tok utgangspunkt i en individuell hendelse, knyttes den sammen med et felles gode, som må ses i lys av epideiktikkens evne til å forene publikum gjennom identifikasjon og fellesskapsfølelse. Hyllestene er spesielt til stede i samfunnsaktuelle saker, noe som nok også forklarer den høye delbarheten. De angår saker og tema borgerne der og da er spesielt opptatt av. Et eksempel finnes i forbindelse med den store «Dark Room»-saken, hvor etterforskere rullet opp et stort nettverk av pedofile overgripere på nettet, uttrykker en mor sin takknemlighet overfor etterforskerne som avdekker overgrep mot barn (Fyhn, 2016):

Mine barn er tryggere. Dine også. Det er på grunn av arbeidet til de 25 etterforskerne i Dark Room-gruppen som dag ut og dag inn i et år har jobbet seg gjennom overgrepssbilder, filmer og chattelogger som vi andre helst ikke vil tenke på. Takk for at dere hver dag går inn i det mørke rommet. Det gjør verden tryggere, og det er mitt inderlige ønske at dere blir så verdsatt som dere fortjener.

Skribenten etablerer et felles «vi», og i tråd med den epideiktiske retorikkens mål får tilskuerne, publikum, i oppgave å ta del i et fellesskap med skribenten som hyller disse etterforskerne. Disse tekstene er også preget av å være ukontroversielle i verdiene som forfektes, og har heller som mål å fremme verdier alle kan enes om. Kjeldsen (2000, s. 28-29) påpeker at epideiktiske appeller er spesielt egnet til å samle mottakere om synspunkter, holdninger og følelser som allerede deles, og de fleste vil kunne samles i et fellesskap når budskapet er en takk til etterforskere som gjør verden til et tryggere sted for små barn. De snakker også på vegne av mange, som gjør det enkelt for publikum og ta del i dette «vi-et». Dette kan også forklare delbarheten til disse type innleggene, da epideiktisk retorikk legger opp til at tilskuerne, publikum, får i oppgave å ta del i fellesskapet som fremsetter hyllesten.

7.3.2 «... takk for alt»

Den epideiktiske retorikken kan også knyttes til *minnetaler*, som i den klassiske forståelsen av de retoriske talesjangrene henvendte seg til et folk samlet i bestemte situasjoner, i dette tilfellet en begravelse (Kjeldsen, 2009, s. 34). I 2016 publiserte Aftenposten et minneord på kronikkplass. Dette var ikke skrevet om en person leseren kunne tenkes å ha et forhold til fra før, men om en privatpersons bestemor (Nilsson, 2016). Denne teksten kan derfor beskrives som det Wahl-Jorgensen (2001) kaller en *ekshibisjonistisk* publisering, da det er skrevet av et individ som ønsker å uttrykke sin egen personlige sorg og følelsene hun knytter til denne. Målet er derfor ikke å introdusere nye tankeganger som kan fremme offentlig debatt, men heller å argumentere for hvorfor bestemoren fortjener hyllest i en nasjonal avis.

Som tidligere beskrevet har kronikken tradisjonelt blitt kjennetegnet av «dypere og mer faglig innhold» (Engan, 2018), men denne teksten kan kun forstås som en personlig hyllest til bestemoren, og består av skribentens betraktninger rundt det å oppleve hennes død. Den fungerer derfor som et eksempel på at kronikken ikke nødvendigvis trenger å være faglig, men heller er preget av personlige erfaringer og betraktninger. Teksten er illustrert med et gammelt, scannet foto av skribenten som barn sammen med sin bestemor. I ingressen henvender skribenten seg direkte til bestemoren: «Bestemor var ikke på Facebook, men hun leste Aftenposten. Så bestemor, dette er til deg.» Skribenten forteller om oppveksten og bestemoren, med virkelighetsnære beskrivelser av minner fra barndommen:

Ingenting er så trygt som havregrøt på bestemors kjøkken på Høn i Asker, med sukker og lunken melkerand. Nyheter på radioen. Kjøttmeis, spurv og dompap på fuglebrettet. Lukten i vaskekjelleren, av solvarmt gress i hagen. Flekken med tusenfryd hun sier kan være min. Fuglene kvitrer, jeg har gress mot knærne, kjølig morgenluft mot bare armer. Bestemors vafler! Med sødmefylt plommesyltetøy, laget av Victoria-plommer fra hagen. Det finnes ikke bedre plommesyltetøy i hele verden. Bestemor er verdensmester i plommesyltetøy.

I teksten beskrives det detaljert om øyeblikket bestemoren dør:

Så kommer øyeblikket. Det jeg har fryktet mest. Jeg er egentlig dødsredd for døden. Men ikke nå. Jeg tar hånden hennes, holder blikket, stryker henne over pannen. Sier bestemor, du må slippe taket nå, det går bra, bestemor. Nå skal du dra, dra til Lars, Anna, alle som er glade i deg. Det går bra, bestemor, vi ses igjen, og det gleder jeg meg til, smiler jeg. Er plutselig helt sikker på det der jeg står over henne.

2. mai 2016 trekker bestemor sine siste åndedrag, mens hun ser meg i øynene. Jeg vet ikke om hun ser meg. Men jeg holder henne i hånden da hun slipper taket, i kroppen sin. Jeg er så heldig å få være der da bestemors sterke, varme hjerte stilner. Og ute kvitrer fuglene.

Takk for alt, bestemor.

Denne type personlige historier har, som Wahl-Jorgensen (2019, s. 77) påpeker, evnen til å generere *medfølelse*. De dramatiserer både de store og små hendelsene som preger alle borgeres liv. Død og sorg er noe alle vil oppleve på nært hold på et eller annet tidspunkt i livet, og denne type følelsesladete øyeblikk kan derfor alle mennesker kjenne seg igjen i. Slik oppstår *identifikasjon* mellom skribent og leser. At det er en tekst leseren skal la seg bevege av kommer til uttrykk når Aftenposten deler kronikken på Facebook, med en delingstekst som vektlegger brevet som «sterkt».

Bilde 4: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 12. mai 2019.

Aftenposten følger opp med et intervju med skribenten om responsen hun mottok (Solheim, 2016). Her trekker avisen frem «reaksjonene» som det nyhetsverdige poenget, og understreker allerede i ingressen hvor mange som ble rørt av kronikken. Avisen skriver at skribenten «skrev så vakkert om sin bestemor at kommentarfeltet rant over av gode følelser». Dette blir det gjennomgående tema i hele intervjuet, hvor Aftenposten trekker frem at kronikken er «blitt lest av titusener, likt, delt og kommentert av uvanlig mange». At publikum har blitt beveget av teksten underbygges: «Du har fått takk fra lesere som med klump i halsen og tårer i øynene skriver: Vakkert. Trist. Flott. Rørende. Vemodig. Gripende.» Aftenposten stiller skribenten spørsmål som: «Å berøre leseren er et mål for mange som skriver. Hvorfor greide du dette så til de grader, tror du?», «Var teksten alltid ment for offentligheten?» Og: «Hvis noen skulle mene at kronikken din og tilsvarende saker i aviser og på TV blir for private – hva sier du til dem? Det ligger med andre ord under overflaten en tanke om at denne type tekster tilhører den private sfæren. Intervjuet underbygger også at poenget med kronikken ikke var å starte noen debatt, men heller å *bevege* leserne gjennom å appellere til identifikasjon.

7.4 Sorgen

Det personlige blikket brukes også av skribenter for å iscenesette seg selv som et individuelt, privat subjekt fremfor på vegne av en større gruppe. Disse tekstene kan i likhet med tekstene beskrevet overfor beskrives *ekshibisjonistiske* publiseringer, da de er skrevet av individer som

vil uttrykke sine følelser eller personlige sorger. De er altså preget av å være *epideiktiske*, og skribentene argumenterer for hvorfor noe har vært *vondt* og *vanskelig* i eget liv. Det vil også belyses hvordan avisene tillegger tekstene bestemte følelsesappeller for å vekke medfølelse.

Den første teksten er publisert i Aftenposten som en kronikk. Den er skrevet av en mor som forteller om sorgen hun har stått i siden datteren tok sitt eget liv, bare tolv år gammel (Næss, 2018). Teksten er illustrert med et privat foto av datteren, smilende mot kameraet. Allerede i første avsnitt gjør skribenten det klart at tekstens funksjon er å *fremvise* noe. Den skal handle om hennes liv med sorgen: «Sorg er, og oppleves, forskjellig fra person til person. Sorgens omfang og lengde kan også variere ut fra hvordan den har oppstått. Jeg vil gjerne dele hvordan min sorg er og hva den gjør med meg.»

Hun gjør det dermed klart for leseren at det er hennes individuelle opplevelse med denne sorgen en skal lese om. Igjen ser vi at kronikken er preget av en personlig, individuell fortelling. Fordi teksten er en beskrivelse av hvordan livet med sorg er, uten å gjøre erfaringen til noe mer allment, bærer den preg av å ligne dagboknotater. Den er betroende i formen, og ved å bruke datterens fornavn kan leseren få følelsen av å bli kjent med henne. Skribenten betror seg også til leseren om private, tunge tanker: «Noen dager er så smertefulle at jeg nesten ikke vet hvordan jeg skal ta fatt på dem for å komme meg gjennom». Denne form for betroelser finner vi også i en tekst skrevet av en 17 år gammel anonym jente hos Aftenpostens debattside for ungdom, Si ;D. Her forteller hun om at hun aldri blir invitert med på ting av de hun trodde var vennene hennes:

Mange av jentene i klassen var på tur sammen. Alle jentene i klassen var riktignok ikke der, men det var de jentene i klassen jeg er best venner med. De jeg trodde ville ta meg med. Men nei. Ingen av dem ville ha meg med. Da hadde de jo sagt ifra i chatten i går.

Også denne teksten består utelukkende av beskrivelser av hvordan skribenten har det personlig. Hun betror seg til leseren: «Denne følelsen. Denne følelsen er noe jeg aldri hadde håpet jeg skulle kjenne på kroppen igjen. Ja, igjen. Dette har skjedd flere ganger i det siste. Det sies da at man skal kutte disse menneskene ut av livet sitt. Men det kan jeg ikke. For da har jeg ingen. Ikke én eneste.» Det er her appeller til *medfølelse* som står sentralt. Å vekke velvilje og sympati hos publikum er det mest sentrale i Ciceros (referert i Wisse, 1989, s. 234) etosforståelse, der formålet er å vinne tilhørernes tilslutning gjennom å vekke deres sympati. Her er imidlertid ikke målet å vinne tilhørernes tilslutning til en spesifikk påstand *gjennom* å vekke deres sympati, men heller å vekke sympati og medfølelse for deres personlige historie og hvorfor skribentene har hatt eller har det vanskelig. Disse tekstene er derfor eksempler på

hvorfor mediens meningsseksjoner ikke utelukkende kan forstås som en debattarena, men også som en arena for det Wahl-Jorgensen (2007) beskriver som «en oppslagstavle for offentlig lufting av private problemer».

Det er først og fremst private bekymringer innenfor den private sfære. Skribentene snakker *om seg selv og for seg selv*, og det blir en *bekjennende* diskurs (Jerslev 2004, s. 21). I begge disse tilfellene følger også Aftenposten opp innleggene med å tillegge de bestemte følelsesappeller på Facebook. Patosappeller kan ifølge Kjeldsen (2009) sette mottakeren i en viss sinnsstemning som vil gjøre ham eller henne lettere mottagelig for påvirkning, og Aftenposten beskriver tekstene henholdsvis ved hjelp av en emoji formet som et hjerte, og en beskrivelse av teksten som «sår» etterfulgt av en trist emoji.¹³ Emojier er ifølge medieforsker Yngve Benestad Hågvar (2019) en av strategiene avisene bruker for å forsterke budskapets følelsesmessige side, og i skjermbildene under blir det tydelig vi skal la oss bevege av disse tekstene.

Bilde 5: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 11. desember 2018.

Bilde 6: Skjermdump fra Aftenposten Meninger på Facebook, hentet ut 11. desember 2018.

Tekstenes identifikasjonspotensial ligger i likhet med hyllestene i at følelsene disse skribentene beskriver er gjenkjennelige for mange. Sorg og ensomhet er universelle følelser som enkelt kan overføres fra én personlig erfaring til en annens. Slik kan disse tekstene også

¹³ «Emoji» eller «emoticons» er en videreutvikling av en «smileyface», og er symboler som ofte blir brukt for å uttrykke følelser. Eksempelvis: 😊 (Baym, 2010, s. 60).

forstås som noe som ikke angår bare disse enkeltskjebnene, men oss alle. Jeg vil eksemplifisere dette med teksten *En hul følelse av ensomhet har alltid vært med meg*, publisert som et debattinnlegg i BT (Rundholt, 2018). I ingressen kan en lese: «Minst hver femte nordmann vil slite med ensomhet i løpet av livet. Selv har jeg vært ensom så lenge jeg kan huske.» Dermed settes skribentens fortelling i et større samfunnsperspektiv, til tross for at det kun er skribentens erfaring med ensomhet leseren får innblikk i. Også denne teksten tar i bruk et bekjennende grep som gir leseren innblikk i svært private tanker:

Følelsen av å være på utsiden og se inn i andres liv har vokst seg sterkere etter hvert som jeg er blitt eldre. Å knytte seg til andre blir et risikoprojekt med stadig større fallhøyde. I fjor falt jeg for en nær venn, uten at hun kunne gjengjelde følelsene. For noen år siden opplevde jeg et samlivsbrudd etter et langt forhold.

Slik får også denne teksten et preg av å være skrevet som dagboknotater. Skribenten virker å være motivert av et ønske om å *dele* med publikum hvordan han har det, når han skriver: «Ensomhet er ingen diagnose, selvmedlidenhet er ingen medisin, og jeg vil slett ikke være 'han der med det innlegget'. Men det hjelper ofte å være ærlig, både med seg selv og med andre.» Tekstens mål er derfor ikke å gjøre det til en mer allmenngyldig erfaring, men å dele fordi det hjelper ham personlig. At debattinnlegget blir sett på som viktig understrekes av BT ved å gi skribenten og teksten plass på forsiden av avisens papirutgave, som vises i skjermbildet under.

Igjen trekkes poenget om at «minst hver femte nordmann vil slite med ensomhet i løpet av livet» frem for å gjøre den personlige erfaringen mer allmenngyldig. BT fulgte også to dager senere opp med en nyhetsartikkel om all responsen skribenten hadde fått på innlegget (Brudvik og Pedersen, 2018). Her vises det til at innlegget i løpet av kort tid hadde blitt lest over 60.000 ganger, og at det på BTs Facebook-side «florerer med støtteerklæringer». Skribenten selv uttaler i saken at det er overraskende mange fremmede som tar kontakt, som vil fortelle om sine egne opplevelser. Det kan si oss noe om innleggets potensiale for

Bilde 7: Faksimile av forsiden til Bergens Tidende, hentet ut 8. januar 2019.

identifikasjon. Mange kan kjenne seg igjen i følelsen av å være ensom iblant, og de som har tatt kontakt med skribenten har et ønske om å dele opplevelsene, for å forsikre seg om at de ikke er alene. Men skribenten forteller også hva som var hans intensjon med å skrive teksten. Han forteller at det viktigste for ham var å *erkjenne* ensomheten: «Det å snakke åpent om dette gjør det til en mindre ‘big deal’. Man tar luften ut av ballongen og normaliserer det, slår han fast.» Skribenten snakker derfor ikke på vegne av en gruppe, men fremhever tekstens funksjon først og fremst som viktig for ham selv. Her bidrar imidlertid nyhetsjournalistikken til at debattinnlegget går fra å være en *privat bekjennelse* til en *personlig erfaring* som kan illustrere noen større utfordringer i samfunnet. Det vises i artikkelen til SSBs levekårsundersøkelse, som viser at 16 prosent av befolkningen er plaget av ensomhet. En psykolog blir derfor intervjuet om at en stor del av hans pasienter til tider er plaget med følelsen av ensomhet, og han kommer med råd til dem som kjenner seg ensomme: «Det er lov å håpe at livet tar en annen retning, at ting blir annerledes. Jeg har stor tro på samtalerommet som et håpets sted. Ensomheten blir mindre når den blir delt.» Teksten kan både bidra til at mange kjenner seg igjen, og dermed føler seg mindre alene med egne følelser, men også til at andre blir gjort mer oppmerksom på hvordan mennesker påvirkes av følelser som utenforskap, sorg og ensomhet. Til tross for at ingen av disse tekstene inviterer til debatt eller oppfordring til handling eller flytting av synspunkt, kan funksjonen heller sies å være at de åpner opp for videre samtaler om hva vi kan gjøre for at mennesker skal føle seg mindre alene med følelsene sine.

7.5 Anklagen

Til slutt vil jeg belyse den eneste teksten i dette kapittelet som ikke er skrevet av en helt «vanlig» borger. Likevel er det dette skribenten forsøker å formidle, gjennom en rekke retoriske grep knyttet til det personlige blikket. Høsten 2018 skapte teaterforestillingen *Ways of Seeing* på Black Box Teater i Oslo reaksjoner ved å bruke filmopptak av boligene til blant annet justisminister Tor Mikkjel Wara (Frp), politikerne Ingvil Smines Tybring-Gjedde (Frp) og Christian Tybring-Gjedde (Frp), NATO-generalsekretær Jens Stoltenberg og Resett-redaktør Helge Lurås. Opptakene var gjort uten tillatelse. Dette ble startskuddet for det som skulle bli en flere måneder lang betent debatt om politikeres rett til privatliv. Den skal jeg ikke gå inn i her, men jeg skal vise hvordan hele debatten ble iscenesatt gjennom en kronikk i VG.

1. desember 2018 publiserte VG en kronikk av Laila Anita Bertheussen, samboeren til daværende justisminister Tor Mikkjel Wara (Bertheussen, 2018). Bertheussen har signert

kronikken med tittelen «mor», som tydeliggjør for leseren hvilken rolle skribenten vil betraktes ut ifra. Bertheussen starter med å fortelle at hun ikke ønsker å være en del av offentligheten: «Jeg har alltid valgt å holde meg unna offentligheten, det hadde jeg også tenkt å gjøre denne gangen. Nå har jeg derimot ikke lenger noe valg.» Teksten bærer derfor umiddelbart preg av å være skrevet av *tvang*, en umiddelbar autensitetsmarkør. Hun, en privatperson som aldri har ønsket offentlighetens søkelys, har sett seg nødt til å ytre seg i Norges største avis. Åraken er at Maria Roll, regissør av *Ways of Seeing*, har stilt opp i radioprogrammet Dagsnytt 18 for å snakke om teaterstykket. Bertheussen anklager Roll for å trekke henne inn i offentligheten, et sted hun altså ikke ønsker å være:

Hun sitter på Dagsnytt 18 og bringer meg som person inn i offentligheten med en merkelig fortelling hvor hun hevder jeg er aggressiv fordi at jeg sto oppreist og filmet filmen hun har tatt av mitt hjem. Sannheten er at jeg ikke kan sitte som vanlige publikummere på grunn av muskel- og skjelettsykdommer. I perioder kan jeg ikke reise meg, ikke gå, ikke kle på meg. Dette er min fortelling.

Bertheussen beskriver hvordan det var da «kjæresten gjennom 24 år», altså justisminister Wara, ble spurt om å bli landets justisminister:

Rett før påsken 2018 kommer det en telefon til vårt hjem. Kjæresten min gjennom 24 år blir spurt om å bli landets neste justisminister. Jeg og barna må snakke om det, tenke på det og prøve å forstå hva det kan komme til å innebære. Ingen av oss tre jenter her i huset har noen gang søkt offentlighetens lys. Vi har tvert imot gjort alt vi kan for å holde oss unna. Hele familien var enig om at det ikke skulle være noen hyggelig «hjemme hos» reportasje hos oss. I løpet av disse 24 årene har ingen journalist vært innenfor våre dører med mindre de har vært her som venn.

Gjennom teksten forteller Bertheussen at hun er syk og til tider i svært dårlig form. Hun forteller også at hun bruker de fleste timene i døgnet innenfor hjemmets fire vegger. Slik forsøker teksten å vekke leserens medfølelse. Når denne medfølelsen er etablert kan overbevisningen begynne. Bertheussen forteller at hun føler seg overvåket av teateret: «De som filmet mitt hus, mitt soveromsvindu mens jeg lå syk og uvitende i mitt eget hjem.» Dette er et poeng hun gjentar flere ganger gjennom teksten, for å understreke nøyaktig hvor skremmende denne overvåkingen har vært for henne. Anklagen Bertheussen fremsetter i kronikken er også alvorlig. Hun anklager teateret for å ha begått et alvorlig, og kanskje lovstridig, overtramp når de filmet huset hennes. Hun beskylder teaterregissøren av *Ways of Seeing* for å lyve om hva slags opptak de har gjort:

Pia Maria Roll sier til Aftenposten at de har sittet langt unna. Det er ikke sant. De viser film hvor de står mindre enn åtte meter fra hvor jeg ligger. De står inne på privat eiendom, ikke på offentlig vei. Det oppleves veldig skremmende og jeg blir engstelig. Ikke en gardin har vært oppe her etter lørdag 24. november.

Denne teksten er derfor som eneste eksempel i oppgaven preget av en *forensisk* retorikk, som først og fremst forbindes med rettssalen (Kjeldsen, 2009, s. 34). Bertheussen forsøker å få leseren til å ta stilling til hva som er sant og usant, rett og urett. Men den er også *påpekende* og *fremvisende* når Bertheussen viser leseren hvilke konsekvenser dette har hatt for henne personlig. Bertheussen er imidlertid ikke kun opptatt av selve overvåkningen, men hvordan stykket portretterer justisministeren som menneske. Hun anser stykket for å være et angrep på Wara som privatperson, fordi hun mener han blir fremstilt som en rasist:

Gjennom vår og sommer jobber min kjæreste nesten døgnet rundt for oss som bor i dette lille landet. I mens sitter det en gjeng «kunstnere» og syr sammen en røverhistorie hvor han, den beste av oss alle, blir skrevet inn i deres absurde verden med antydninger om at han er rasist og nazist. De kaller det kunst, jeg kaller det en grov invasjon av mitt privatliv.

Som Richard Sennett (1976, s. 24) peker på er en konsekvens av intimiseringen at publikum tar stilling til politikere ved å se til deres menneskelige egenskaper. Dersom politikeren selv er god, må det han forsvarer også være godt. Og der *Ways of Seeing* ser Wara som den øverste politiske ansvarlige for to av teaterforestillingens tema, innvandring og overvåkning, er Wara for Bertheussen, som hun skriver, «den beste av oss alle». Leseren skal forstå at Wara er et godt menneske, som ikke fortjener den stemplingen teateret gir ham. Bertheussen påpeker også at scenekunstneren Sara Baban på sin Facebook-side «viser en tegning av en kvinne som poserer med et maskingevær over skulderen». Her forsøker Bertheussen å trekke Babans troverdighet i tvil ved å vise til hennes private sider. Til slutt henvender Bertheussen seg direkte til kvinnene bak forestillingen: «Sara og Pia som drar meg inn der jeg ikke ønsker å være, dere er ikke velkommen i min hage, dere er ikke velkommen i mitt liv.» Bertheussen forsøker å få kvinnene til å skamme seg når hun skriver: «Jeg forvente at dere av ren skam sletter alt dere har filmet av vårt hjem og at dere offentlig ber om unnskyldning.»

Denne kronikken vakte medieoppmerksomhet på bakgrunn av *hvem* som hadde skrevet den. Det er ikke en helt vanlig borger, til tross for at det er dette Bertheussen forsøker å kommunisere i kronikken. I kjølvannet av publiseringen blir Bertheussen intervjuet i VG om påstandene hun fremsetter. Få hadde på dette tidspunktet sett teaterstykket, og VG videreformidler Bertheussens anklager om hva som foregår i forestillingen (Hem og Birkeland, 2018). Men som jeg har argumentert for gjennom denne oppgaven tas det personlige blikket i bruk for å anlegge en bestemt vinkling på en sak. På denne måten formidler skribenten sin *forståelse* av det som har skjedd, og hvordan hun ønsker at leseren også skal forstå det. Det blir tilsynelatende ikke stilt noen kritiske oppfølgingsspørsmål til den personlige vinklingen i Bertheussens meningsytring. Det er heller ingen mer nøytrale kilder i

saken som forteller oss hva konkret det er som vises i forestillingen. I stedet blir teaterregissør Pia Maria Roll og skuespiller Sara Baban konfrontert med påstandene om ulovlig overvåkning, og VGs journalister spør dem om det «er greit å filme en privatbolig». Slik blir Bertheussens bruk av det personlige blikket i en meningsytring overført til VGs vinkling i en objektiv nyhetsartikkel.

Hittil har jeg presentert og analysert de dominerende og mest interessante tendensene knyttet til intimisering og bruk av det personlige blikket i de mest delte meningsytringene på nett. I det neste, avsluttende kapitlet oppsummeres funnene.

8. Oppsummering og diskusjon

Denne studien har hatt som formål å kartlegge dominerende tendenser knyttet til intimisering og bruk av det personlige blikket i meningsstoffet som blir delt mest på sosiale medier. Funnene fra analysen vil nå presenteres ved å besvare studiens forskningsspørsmål og overordnede problemstilling. Til slutt diskuteres funnene ved å reise noen relevante problemstillinger i lys av disse. Jeg peker også ut noen retninger for den videre forskningen på meningsstoff.

8.1 Analysens funn

Oppgaven spurte *hvilke dominerende intimiseringstendenser finner vi i meningstoffet som blir delt mest på sosiale medier*. Jeg har undersøkt følgende forskningsspørsmål:

1. *Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk i de mest populære meningsytringene?*
2. *Hvordan brukes det personlige blikket i meningsytringene?*

Funnene fra disse kapitlene vil nå presenteres.

8.1.1 *Hvordan kommer intimiseringen til uttrykk?*

Denne studien startet med å presentere hvilke stemmer og tema som fremstår som spesielt delbare på sosiale medier. Det var de «vanlige» borgerne som stod for den største enkeltgruppen med skribenter: 93 av de 352 tekstene i utvalget var skrevet av privatpersoner. Dette har jeg argumentert for at må ses som et tegn på intimiseringen. Studien viste videre hvilke tema publikum lar seg engasjere mest av. Som en følge av den store andelen privatpersoner i utvalget var stoffområdene man ikke trenger noen spesiell kompetanse for å mene noe om godt representert gjennom kategorier som «Foreldre og barn», «Selve livet og hverdagsopplevelser», «Helse, sykdom og psykisk helse» og «Skole og utdanning». Men jeg viste også at det i kategorien «kjønn, etnisitet, likestilling og diskriminering» var flere relevante tekster for oppgavens interesseområde. I disse skriver skribentene om egne opplevelser av å bli diskriminert som minoritet i samfunnet. Jeg viste også hvordan privatpersonene tar del i politiske debatter, sterkest representert i debatten om endringer i abortloven.

Studien pekte videre mot *tre intimiserende omstendigheter*. Jeg viste hvordan avisene gjennom noen konkrete redaksjonelle praksiser legger til rette for at intimiseringen kan komme til uttrykk i meningsstoffet. Disse er knyttet til *publisering av tekster fra sosiale medier*, en *sammensmelting* av meningssjangerens tradisjonelle teksttyper og til slutt hvordan avisene bidrar til å sette skribentene høyere opp på dagsorden ved å *produsere*

oppfølgingsjournalistikk på godt delte meningsytringer. Analysen viste at 16 prosent av utvalget på 352 artikler var hentet fra personlige medier som Facebook og blogger. Jeg argumenterte for at dette bidrar til at den personlige kommunikasjonen disse plattformene legger til rette for også preger nyhetsmediene.

Dette gir en økt intimisering av meningsstoffet: Mediene legger til rette for at meningsstoffet blir mer uformelt og personlig ved å publisere tekster ment for et mer konkret publikum, som blogglesere og venner på sosiale medier. Gjennom denne sammensmeltingen blir også den offentlige, medierte debatten mer preget av det som har blitt ansett som en «øvingsarena» for deliberative ferdigheter. Videre antydet jeg at meningsstoffet ikke er preget av tydelige skiller mellom debattinnlegg og kronikker. Dette skillet ser ut til å være visket ut fordi kronikker nå har en tydelig personlig form når det gjelder tema og innhold. Kronikkene er ikke nødvendigvis saklige eller opptatt av å se en sak fra flere sider, og åpner for bruk av personlige refleksjoner om stort og smått, som ikke uten videre er relevant for samfunnet mer generelt. Her må det presiseres at kronikken kan være tydeligere definert i avisenes papirutgaver, men det er ikke undersøkt i denne oppgaven.

Analysen viste videre at 44 prosent av de mest delte meningsytringene tok i bruk det personlige blikket, noe som må sies å være en betydelig del. Studien har derfor vist at det mest populære meningsstoffet i stor grad vokser ut fra skribentenes personlige, opplevde liv og følelser. Disse tekstene kjennetegnes ved at de tar i bruk en personlig og uformell henvendelsesform mot publikum, politikere og andre enkeltpersoner. Intimiseringen kommer også til uttrykk gjennom delinger av egne følelser og private tanker med publikum, samt en detaljert og fortellende stil. Intimiseringen kommer også til uttrykk når enkeltpolitikere mistenkeliggjøres og trekkes i tvil på bakgrunn av deres personlige egenskaper, som jeg eksemplifiserte ved å vise hvordan helseministeren ble mistenkeliggjort på bakgrunn av hans kjønn.

8.1.2 *Hvordan brukes det personlige blikket i meningsytringene?*

Innledningsvis forklarte jeg at tekstene i utvalget må forstås som både deliberativ og epideiktisk retorikk. Gjennom kapittel syv viste jeg ulike måter det personlige blikket tas i bruk på, både for å *rådgi* publikum og politikere og for å *påpeke* og *fremheve* ulike forhold.

Analysen viste hvordan skribentene iscenesetter seg selv for å fremstå autentiske og «ekte» ved å ta i bruk det personlige blikket. Det brukes til tider svært sterke følelsesuttrykk, som må forstås som et retorisk grep ment for å underbygge hvor sterkt skribentene føler om temaene de skriver om. Det gjør tekstene «autentiske», og det kan vekke leserens medfølelse. Det brukes detaljerte beskrivelser fra virkeligheten, med delinger av bekjennende og til tider dagbokpregede tanker. Videre tar skribentene i bruk personlige anekdoter publikum ikke har noen garanti for å vite om er virkelige. Det personlige blikket blir også brukt til å innta bestemte identitetsposisjoner, i analysen eksemplifisert gjennom *mødrene* og *minoritetene*. Jeg viste for eksempel hvordan noen av skribentene tar utgangspunkt i egen forståelse av hvordan en kan være en best mulig mor for å forsøke å argumentere for at dette også bør gjelde for andre mødre. I tillegg viste jeg hvordan minoritetsskribentene argumenterer for egen menneskelighet gjennom flere identifikasjonsmarkører og appeller til medfølelse.

Videre viste jeg hvordan skribentene tok i bruk blikket for å argumentere for henholdsvis hvorfor noen burde *hylles* og hvorfor noe er *vanskelig*. Disse tekstene var svært personlige, og kan kalles for det Wahl-Jorgensen (2001) beskrev som *ekshibisjonistiske* publiseringer. Disse var preget av individer som vil uttrykke sine følelser eller personlige sorger og irritasjoner, fremfor å introdusere nye tankeganger som kan fremme debatt.

Jeg viste også gjennom to eksempler hvorfor det personlige blikket må forstås som et retorisk grep skribentene tar i bruk for å fremstå som mest mulig «autentiske» og dermed troverdige. I «Wara-saken» så vi for eksempel hvordan justisministerens samboer forsøkte å appellere til leserens medfølelse gjennom å uttrykke at hun skrev av tvang, at hun var syk, var redd for overvåking og at Wara var et godt menneske som ikke fortjente å bli stemplet som rasist i et teaterstykke. Saken viste også at VG i sin oppfølgingsjournalistikk ikke stilte noen kritiske spørsmål til Bertheussens subjektive fremstilling fra meningsytringen. Slik ble det personlige blikket til Bertheussen førende også i nyhetsjournalistikken.

Fremfor det klassiske Habermas-idealet «kraften i det bedre argument» er det kanskje mer riktig å peke mot «kraften i den personlige fortelling» når det gjelder hva som vinner frem på sosiale medier. Jeg har gjennom oppgaven argumentert for at avisenes meningsstoff

må forstås som en arena både for deliberativ og epideiktisk retorikk. Analysen viste at bruken av det personlige blikket brukes i tekster som har en epideiktisk fremfor deliberativ retorikk. Disse er derfor mer av *bekreftende* enn *debatterende* karakter. Disse tekstene tar ofte i bruk personlige historier for å fortelle om hvordan skribentene har det, og for å fremme visse verdier og moralske budskap. De handler først og fremst om tankemåter og refleksjon i hverdagen, og gir i seg selv ikke et grunnlag for handling i fremtiden. De er heller ikke alltid debattskapende i den forstand at det ikke fins noe å argumentere mot i tekstene. De er heller opptatt av å *fremheve* og *påpeke* viktige verdier i samfunnet. Meningsstoffet handler altså ikke bare om å debattere, men fungerer i tråd med den epideiktiske retorikkens fremhevede kvaliteter, som en arena for *vedlikeholdelse av samfunnet gjennom personlige historier og uttrykk for bestemte verdier og moral*.

På bakgrunn av funnene i denne oppgaven er det ingen holdepunkter for å si at disse tendensene dominerer i det totale antallet av publisert meningsstoff i avisene. Men de peker på noen tendenser som er høyst synlige i den delen av samfunnsdebatten som foregår på sosiale medier. Den offentlige debatten er naturligvis langt mer mangfoldig enn det denne oppgaven fremstiller den som. I denne studien har jeg utelukkende fokusert på tendenser som peker mot intimisering av den offentlige debatten og bruk av det personlige blikket i meningsytringene som deles mest. Jeg kan ikke gjøre noen generaliseringer av det offentlige ordskifte som helhet på bakgrunn av disse. Jeg vil imidlertid belyse noen relevante problemstillinger som bør diskuteres i lys av funnene. Her pekes det også ut noen retninger for videre forskning på meningsstoff.

8.2 Det personlige blikkets potensiale og begrensninger

Med dette forskningsbidraget ønsker jeg å inspirere andre til å utforske denne delen av meningssjangeren i større grad enn det er gjort hittil. Jeg vil nå diskutere noen problemstillinger knyttet til funnene.

8.2.1 Tenker vi bare på oss selv?

Mens denne oppgaven ble skrevet pågikk det en debatt om ulike elitors tilsynelatende dominans i norsk offentlighet. «Innlegg som kommer på trykk er skrevet av folk med posisjon, penger eller kjente navn. Den frie pressen er et debattforum for den sosiale eliten. Skal du komme til orde i det offentlige ordskiftet, må du tilhøre denne eliten», mente Øyvind Kvernfold Myhre i et debattinnlegg i Morgenbladet (Myhre, 2019). LO-rådgiver Jonas Bals påstod på sin side at «den offentlige debatten er blitt et lukket selskap for folk med

universitets- og høyskoleutdanning» i en kronikk hos NRK (Bals, 2019). Men innleggene vi deler mest er som vist i stor grad skrevet av helt alminnelige nordmenn, tilsynelatende uten politiske bindinger eller verv.

Dette er ikke en påstand om i hvor stor grad vanlige folk får slippe til helt generelt i samfunnsdebatten, men viser kanskje en trend der den offentlige samtalen *er* preget av flere «vanlige» stemmer enn enkelte har inntrykk av. Publikum lar seg engasjere av disse stemmene og deres «autentiske» perspektiver, og avisene gir derfor plass til dem. Det er flere oppløftende aspekter ved dette. Det kan være en styrke for demokratiet at flere føler seg berettiget til å delta i debatten når terskelen virker lavere for å delta. Publikum ser kanskje at man ikke trenger å være akademiker eller en del av samfunnseliten for å kunne delta i den offentlige debatten. Men som jeg også viste i analysen er tekstene fra vanlige borgere i stor grad preget å handle om dem selv. Dette bør ses i sammenheng med funnene fra Hanne Tråsdahls (2010, s. 61) masteroppgave, hvor debattredaktører uttalte at vanlige borgere blir prioritert av avisene når de skriver om selvopplevde erfaringer, men at allmenne betraktninger fra personer uten noen åpenbar pondus på området ofte konkurreres ut.

Det åpner for et spørsmål om «vanlige folk» må skrive om seg selv for å bli publisert hos avisene, nettopp fordi de bidrar til «autentiske» og troverdige perspektiver på livet og hverdagen. Det kan ikke denne studien gi noen svar på, da den utelukkende har undersøkt hvor *populære* disse innleggene er. Om de «tyngre», politiske debattene er reservert for politikere og andre høytstående samfunnsdeltakere, er imidlertid verdt å forske videre på. Det bør undersøkes i hvilken grad borgerne også blir hørt i debatter som går utover dem selv, eller om den reelle, politiske samfunnsdebatten overlates til politikere og fagpersoner. En kunne også gjort noen mer konkrete undersøkelser av hvorvidt mer komplekse politiske problemstillinger blir nedprioritert til fordel for meningsstoff sentrert rundt enkeltindividers opplevelser og følelser som ikke fører med seg videre meningsutveksling.

8.2.2 Nødvendige historier og noen fallgruver

Denne studien har vist at borgerne har tilgang til en offentlig debattarena der de kan uttrykke hvilke konsekvenser politiske forslag kan få for enkeltmennesker. I utvalget kommer dette klarest til uttrykk i debatten om abortloven, og omfanget av artikler som handler om denne viser at det også engasjerte publikum i aller høyeste grad. Beskrivelser av hvordan det faktisk oppleves å stå foran en abortnemnd og måtte overbevise om hvorfor en ikke ønsker å sette et foster med påvist alvorlig sykdom til verden, viste politikens reelle konsekvenser for folks

liv. Denne debatten er det tydeligste eksempelet i materialet hvor linjene kan trekkes til feministenes kamp om å bringe den private sfære inn i offentligheten, ved å vise hvordan politikk rammet dem kollektivt. I kjølvannet av abortlovdebatten forsøkte Aftenposten å rette et kritisk søkelys mot den store mengden innlegg som hadde blitt publisert om saken (Elnan og Pettrém, 2018). Her trekker avisen frem debatten som et eksempel på Sennetts intimitetstyranni. Dette er ikke uten videre en holdbar analyse. Om noe fungerer den høye andelen historier i utvalget som en påminnelse om at enkeltskjebner ikke lenger er nettopp dét når de blir mange nok. Skribentene tydeliggjør hvordan private erfaringer kan synliggjøre større, delte erfaringer som videre gjør det mulig med kollektivt politisk opprør. Dette trekker Wahl-Jorgensen (2019, s. 78) frem som en av styrkene ved denne form for deling av personlige historier

Teaterkritiker og journalist Anki Gerhardsen argumenterer i samme artikkel for at det å lese personlige historier med følelser virker mye sterkere på mottager enn en artikkel som består av fakta. Men det er ikke nødvendigvis motsetninger mellom disse forholdene i tekstene som er analysert i denne oppgaven. Det er heller ikke slik at utgangspunktet for denne debatten var preget av fakta. Den omhandlet også politikeres egne følelser knyttet til livet i mors mage. Dermed er disse meningsytringene først og fremst svar på et allerede følelsespreget tema.

I denne sammenheng blir intimitetstyranniet først synlig i enkelte av innleggenes mistenkeliggjøring av politikernes hensikter og tanker. Det vil være problematisk om en i det offentlige ordskifte ugyldiggjør debattmotstandere ved å påpeke at de som ikke har vært i samme sko ikke er verdt å høre på. Da vil ideene du kommer med vurderes ut fra hvilken gruppe du antas å tilhøre. Det vanskeliggjør reelle debatter om politiske problemstillinger, hvor vi som Sennett (1976, s. 5) påpeker blir manisk opptatt av intensjonene til den som uttaler seg, framfor hva slags konsekvenser ideene vil få for samfunnet.

Personlige historier presentert som innlegg i en pågående debatt kan også være utfordrende fordi de er vanskelige å argumentere imot. Det vil for eksempel kunne såre, fornærme og skade den som blir omtalt i den ofte utsatte og intense sammenheng vedkommende lever i (Eide og Hernes, 1987, s. 81). Motsvar og mottakelse av disse innleggene er ikke undersøkt her, men den utstrakte bruken av spesielt «hvor vondt» noe gjør å lese om eller fortelle om hos skribentene gir grunn til å tro at det kan oppleves som ubehagelig å skulle gå i møte med disse. Sterke følelsesuttrykk er et kraftig virkemiddel nettopp fordi de avtar fra normalen. Følelsesmessig engasjement i politikken kan derfor være

både uunngåelig og ønskelig: folk deltar fordi de bryr seg eller føler lidenskapelig om et konkret problem (Gould, 2010, s. 32). Den blir et nødvendig skrik for å bli hørt, og det tas på alvor når det kommer. Dersom dette virkemiddelet tas i bruk i for stor grad skjer det Susan Sontag (referert i Alming, 2015, s. 223) belyser i *Å betrakte andres lidelse*: Vi kan ikke ta inn over oss all den lidelsen vi blir servert. Jo mer vi blir utsatt for, jo mer kyniske og hardhuede blir vi. Dermed kan en ytring som vi for ti år siden så på som for privat og intim og som ville generert massiv oppmerksomhet i dag blitt forbigått med et gjesp. Det reiser et spørsmål om hvorvidt en må ta i bruk sterkere og sterkere følelsesuttrykk, og dele *enda* mer private tanker for å trenge gjennom i samfunnsdebatten.

8.2.3 *Betroelser til utlevering og utnyttelse*

Til tross for at intime betroelser kan føre til ny og forbedret innsikt i politikkenes konsekvenser eller andre menneskers liv, er det mulig å rette et kritisk blikk mot publiseringene av disse. Som jeg viste i analysen gir skribentene uttrykk for svært vonde følelser. Og det treffer tydeligvis publikum å lese disse. Det økende fokuset på individet og eksponering har sannsynligvis ledet til både en myndiggjøring av «den lille mann» og en berikelse for mediene, men også til uønsket eksponering og utnyttelse (Fonn, 2017, s. 362). Den dansk-norske forfatteren og forskeren på seksuell vold, Anne Bitsch (2018), problematiserer i sin bok *Brev til en ufødt datter* det hun kaller «markedet for bekjennelser». Sterke opplevelser og erfaringer jaktes av mediene, og for hver kvinne som står frem og deler sin historie på en måte som vekker følelser hos leserne - enten disse følelsene er positive eller negative - er det klikk, og dermed annonsekroner, å hente for avisen (Bitsch, 2018, s. 89). Hun mener derfor det ikke finnes noe slikt som en uskyldig formidling av andres bekjennelser. Jeg gjorde i teorikapittelet rede for hvordan meningsstoffets vekst kommer av dens evner til å øke nettrafikken for avisene. I verste fall motiveres derfor disse publiseringene av et ønske om trafikk inn på egne sider.

Analysen viste for eksempel at det er svært populært med meningsstoff som omhandler foreldre og barn. I noen tilfeller deles detaljerte helseopplysninger om barn som er eller har vært syke, med opplysninger om helse og utvikling. Barna blir i flere innlegg også avbildet. Det er verdt å reflektere over at det ikke er sikkert tenåringer vil sette pris på at mamma utleverte intime detaljer rundt hans eller hennes vanskeligheter med lekser eller sykdom som barn. Disse innleggene vil ligge offentlig tilgjengelige til evig tid, og vi vet fremdeles lite om hvordan barn selv opplever eksponering på nett, og hvilke virkninger det

senere vil ha på dem. Det gir god grunn til å trå forsiktig i publiseringer av intime detaljer om navngitte barns helse og hverdag.

8.2.4 *Mødrenes kamparena*

Mange av de mest delte innleggene handler som nevnt om foreldrerollen. Den store mengden tekster som omhandler mødre i dette utvalget hadde utgjort en interessant case-studie i seg selv. Som vist i analysen brukes det personlige blikket i disse tilfellene til å argumentere for hvorfor deres egen forståelse av denne rollen er den beste, og hvordan andre må utøve rollen på samme måte. Hvordan disse opptrer i en bestemt rolle, og hvilke normer og verdier de eksponerer i disse rollene hadde vært interessant å undersøke nærmere. Mange av innleggene handler for eksempel om hvorvidt noen er gode foreldre eller ikke, et tema det er umulig å ikke ta personlig for den som blir kritisert som den «dårlige» forelderen.

Her risikerer den offentlige debatten å bli forvandlet til en kamparena for ulike mødres personlige oppfatninger av hvordan man fyller foreldrerollen på best vis, samtidig som det moraliseres over «de andre» foreldrene. Som jeg viste i analysen virker ikke poenget alltid å overbevise debattmotstandere, men å latterliggjøre dem. Der Habermas ønsker et samtaledemokrati med mål om å *demp*e konflikter, fungerer disse tekstene heller som en *forsterker* av visse forståelser av foreldrerollen som skaper dyp splid mot andre oppfatninger. Her er vi også så langt inne i den private sfære at det i enkelte tilfeller er vanskelig å se den mer allmenne relevansen.

8.2.5 *Mer kildemakt, mer kildekritikk*

Som jeg belyste i analysen kan en vellykket iscenesettelse av det autentiske og følelsespregede gi betydelig medieoppmerksomhet, på skribentenes premisser. Dette kan ha sine positive sider: Skribentene får i meningsinnlegg gi uttrykk for påstander og argumenter uten å måtte filtreres gjennom nyhetsjournalistikkens krav til objektivitet og kritiske oppfølgingsspørsmål. Men dette blir fort problematisk når denne subjektive vinklingen ikke utfordres av journalister når det blir gjort oppfølgingsjournalistikk på bakgrunn av meningsytringen. De fleste kilder har en agenda, enten om de skriver en meningsytring eller kontakter mediene direkte.

I debatten om teaterstykket *Ways of Seeing* viste jeg hvordan samboeren til justisministeren gjennom det personlige blikket iscenesatte seg selv som et offer. Denne iscenesettelsen vet vi var vellykket, fordi den ble førende for den større, nasjonale debatten. Saken blir det nærmeste vi kommer en form for intimitetstyranni slik Sennett opprinnelig

advarte mot: Samboeren til en av de mektigste politikerne i Norge brukte en følelsesladet historiefortelling om sykdom og justisministerens gode hjerte for å vekke sympati for sin familie og avsky mot et lite, uavhengig teater i Oslo ved å spille på egne personlige følelser. Da Bertheussen selv ble pågrepet av PST uttalte Trygve Aas Olsen (2019), fagmedarbeider ved Institutt for Journalistikk, seg sterkt kritisk til mediernes dekning av saken. Han mente mediene primært hadde basert seg på Bertheussens forklaring av hva som skjer i teaterstykket. Olsen mente hun hadde en tydelig slagside mediene burde utfordret henne på. Bertheussen appellerte til folks medfølelse, og kronikken oppleves som autentisk fordi Bertheussen gir inntrykk av at dette ikke egentlig var noe hun hadde lyst til å skrive om. Vinkling var bevisst valgt i Bertheussens tekst for å fremme hennes iscenesettelse av situasjonen.

Bertheussen er et helt unikt eksempel som ikke egner seg for generaliseringer. Men jeg belyste også hvordan «vanlige folk» iscenesetter seg selv i bestemte identitetsposisjoner når de ytrer seg i samfunnsdebatten. Studien har også vist at ved bruk av det personlige blikket og følelsesappeller kan skribentene oppnå definisjonsmakt i samfunnsdebatten, med påfølgende medieoppmerksomhet. Meningsstoffet og det som publiseres påvirker derfor også nyhetsjournalistikken når et innlegg blir delt et visst antall ganger. Jeg har vist hvordan det at noe vekker engasjement på sosiale medier av avisene blir trukket frem som en kvalitet i seg selv. I tillegg blir flere av tekstene spesielt fremtredende i offentligheten fordi de blir publisert i flere aviser samtidig. Dette fører til at borgernes meningsytringer blir veldig synlige i offentligheten. Min påstand er derfor at den retoriske funksjonen ved å skrive meningsytringer må vektlegges. Skribentene når potensielt ut til et stort publikum langt utenfor avisenes papirsider. Å benytte seg av henvisninger til eget følelsesliv og egne erfaringer kan fort bli utnyttet nettopp fordi det har vist seg som et så effektivt virkemiddel. Ved å anerkjenne det personlige blikket som et retorisk grep åpner det også for en mer *vinklinskritisk* holdning fra redaksjonenes side.

8.2.6 Men blir det debatt?

Den store andelen av personlige fortellinger og følelsesappeller i materialet viste at dette er engasjerende stoff for publikum. Men *på hvilken måte* engasjerer det? Som vist i analysen er det mest populære meningsstoffet ofte preget av å påpeke eller fremheve noe ved nåtiden, fremfor å legge frem løsninger for fremtiden. Det betyr ikke nødvendigvis at disse innleggene ikke har noen verdi i samfunnsdebatten. Som Daryl Koehn (1998) har argumentert for kan mobilisering av medfølelse endre verdenssynet vårt og våre moralske ståsteder. Ingen andre enn dem som faktisk kjenner rasisme på kroppen hver dag kan for eksempel beskrive hvordan

dette fremdeles er noe hverdagslig for mange i Norge. Til tross for at disse tekstene ikke peker ut hvor vi skal videre, inviterer de leseren til en bedre forståelse av deres hverdag. Derfor kan en argumentere for at den epideiktiske retorikken har sin fortjente plass i meningsstoffet. Jeg nevnte for eksempel tidligere i oppgaven at blant andre Luke Goode (2005, s. 119) mener man må anerkjenne at mediene er med på å forme samfunnet og ønsket om å oppnå et bedre samfunn. Dette skjer ikke kun gjennom å deliberere rundt politiske vedtak, men også ved å formidle tekster om små og store tema som opptar borgerne i hverdagen.

Det er likevel verdt å spørre seg hvilke utfordringer det har for den offentlige debatten dersom nordmenn ikke først og fremst leser og deler *debattskapende* meningsstoff. En av Wahl-Jorgensens (2001) bekymringer var knyttet til hva som ville skje dersom leserbrevspaltene ble fylt opp av historier som ikke kan motargumenteres. Da er vi tilbake til der vi startet innledningsvis i denne oppgaven, hvor publikums tilsynelatende eneste funksjon blir å respondere med et «tak for at du deler». Filosofene Ole Hjortland og Pål Antonsen ved Universitetet i Bergen står bak Logikksjekk, en undersøkelse av argumentene i offentlig debatt. De har pekt på at det finnes mange systemiske utfordringer for gode debatter hos nettavisene, fordi debattformatene ofte ikke tillater nyansert argumentasjon. Det kan være et resultat av knapp tid eller spalteplass, men også et tabloid fokus på person fremfor sak og klikkagn-fremstillinger (Antonsen og Hjortland, 2019). Det har også denne oppgaven bekreftet: Meningsstoffet som deles mest preges av et klart personfokus. Her har jeg kun identifisert disse tendensene og hvordan de kommer til uttrykk, men har ikke hatt muligheten til å undersøke hvordan disse blir mottatt i form av motsvar og oppfølgingsinnlegg. Et forskningsopplegg som mer nærgående hadde undersøkt hvorvidt de epideiktiske språkhandlingene bidrar til reell meningsutveksling hadde derfor kunne gitt mer kunnskap om dette.

At dette i stor grad engasjerer publikum tvinger frem et sentralt spørsmål angående hva en offentlig debattarenas funksjon skal være. Ifølge Wahl-Jorgensen (2019) står vi overfor et spørsmål om hvordan en kan hindre at den medierte offentligheten blir en plattform for lufting av historier som inspirerer og inviterer andre til å fortelle sine historier, men som ikke fører til noen reell debatt. Dersom debattsidene fungerer som et offentlig forum for individer til å eksponere seg selv og sine historier, er det som Eliasoph (1998, s. 6) peker på en fare for at vi stilner debatt og dermed gir avkall på vårt ansvar for demokratisk kommunikasjon. Når vi ikke kan argumentere mot disse historiene kan vi like gjerne være

stille, eller applaudere og dele videre for å bekrefte vår enighet. På bakgrunn av funnene i denne oppgaven er det ingen holdepunkter for å si at dette er en form for meningsstoff som dominerer det totale antallet av publisert stoff i avisene. Men individeksponeringen i mediene betraktes som en trussel mot grunnlaget for demokratiet nettopp fordi den skaper fellesskap som skyr saklig politisk debatt, og i stedet hengir seg til spenningen ved å lese om personlige opplevelser (Hornmoen, 2015, s. 22). Det ville derfor vært nyttig å utforske dette videre med en større kvantitativ studie som kunne undersøkt hvorvidt mer komplekse politiske problemstillinger blir nedprioritert til fordel for mer «lettbeint» meningsstoff.

Hvordan hindrer en at offentligheten blir forvandlet til et rom for monologer som heies frem fra sidelinjen? Dette er ikke enkle spørsmål, og det er heller ikke bare mediernes jobb å besvare det. Det er tross at publikum som tydelig viser at de ønsker de personlige innleggene. Likevel må mediene ta sin del av ansvaret som offentlighetens fremste demokratiske arena for debatt og meningsutveksling. Mediene er fremdeles portvokterne som bestemmer hva vår felles oppmerksomhet skal rettes mot. Det gjør at den offentlige debatten fremdeles er nærmere det deliberative idealet enn debatten på sosiale medier. Men problemstillingene jeg her har pekt på antyder at det bør undersøkes nærmere hvordan debattredaksjonene forholder seg til sin rolle som portvoktere i en tid der alle mediene konkurrerer om oppmerksomhet på sosiale medier.

Da Wahl-Jorgensen (2007) gjorde sin studie på hvordan redaksjoner arbeider med leserbrev, så hun hvordan de ansatte verdsatte individuelle ytringer høyere enn de fra aktivister eller politiske grupperinger med en agenda. De foretrakk følelsesladde, personlige historier fra individer som inviterer til å knytte emosjonelle bånd mellom skribent og leser. Men dette gjorde det samtidig vanskelig for dem å realisere egne idealer for demokrati og medborgerdeltakelse (Wahl-Jorgensen, 2007, s. 101). Som jeg pekte på i oppgavens første kapittel er det en stund siden lignende undersøkelser ble utført her i Norge. Jobber redaksjonene ut ifra et ideologisk ståsted, og utfordres praksisen av markedshensyn? Hvilke vurderinger ligger til grunn for utvelgelsene i dag? Hvilke tanker har de om hvordan de er med på å påvirke den offentlige samtalens diskurser, og ikke minst, hvordan mener de selv at de fungerer som en motsetning til sosiale mediers frie form? En ny og oppdatert undersøkelse av debattredaktørenes profesjonelle og ideologiske hadde derfor kunnet gi innsikt i hvordan det personlige og intime vektlegges i redaksjonene.

9. Litteraturliste

Faglitteratur, tidsskrifter og dokumenter

- Allern, S. (2001) *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Alming, M. (2015) Liten, jeg? Langt ifra. Jeg-ets troverdighet i journalistiske fortellinger. I: Hornmoen, H., Roksvold, T. og Alnæs, J. red. *Individet i journalistikken*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 218-233
- Arendt, H. (1968) *Men in dark times*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Aristoteles (2006). *Retorikk*. Oversatt av Thormod Eide. Oslo: Vidarforlaget AS.
- Baym, N.K. (2010) *Personal connections in the Digital Age: Digital Media and the Society Series*. Cambridge: Polity Press.
- Berlant, L. (2011) *Cruel Optimism*. Durham: Duke University Press.
- Bjerke, P. (2011) *Journalistikkens vekst - og fall? Om journalistisk profesjonsmakt*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Bjerke, P., Øvrebø, T., Brurås, S. (2012). Nyheter og nyhetsproduksjon. I: Brurås, S. red. *Nyhetsvurderinger: På innsiden i fem redaksjoner*. Kristiansand: IJ-forlaget, s. 16–36
- Burke, K. (1950) *A Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press.
- Condit, C. M. (1985) The functions of epideictic: The Boston Massacre Oration as exemplar. I: *Communication Quarterly*, 33(4) s. 284-299
- Coward, R. (2013) *Speaking personally: The rise of subjective and confessional journalism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dahl, H.F. og Bastiansen, H.G. (2008) *Norsk mediehistorie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Davis, H. & Rarick, G. (1964) Functions of editorials and letters to the editor. I: *Journalism Quarterly* (47), s. 108–109
- Eide, M. (1992) *Nyhetens interesse: nyhetsjournalistikk mellom tekst og kontekst*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eide, M. (2000) *Den redigerende makt. Redaktørrollens norske historie*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Eide, M. (2005) Journalistisk makt. Et oppslag. I: Eide, M. red. *Til dagsorden! Journalistikk, makt og demokrati*. 3. utg. Oslo: Gyldendal, s. 13-56
- Eide, M. og Hernes, G. (1987) *Død og pine! Om massemedia og helsepolitikk*. Oslo: Fagbevegelsens senter for forskning, utbedring og dokumentasjon.
- Eliasoph, N. (1998) *Avoiding politics: How Americans produce apathy in everyday life*. New York: Cambridge University Press.
- Enjolras, B., Karlsen, R., Steen-Johnsen, K., og Wollebæk, D. (2013) *Liker – liker ikke. Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Ettema, J.S. og Glasser, T.L. (1998) *Custodians of Conscience. Investigative Journalism and Public Virtue*. Columbia University Press.
- Flam, H. og King, D. red. *Emotions and social movements*. London: Routledge.

- Fonn, B.K. (2017) Individual Focus and Exposure: Some Historical Tensions. I: Fonn, B.K., Hornmoen, H., Hyde-Clarke, N. og Hågvar, Y.B. red. *Putting a face on it. Individual Exposure and Subjectivity in Journalism*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 351-365
- Gentikow, B. (2005) *Hvordan utforsker man medieerfaringer: kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Gentikow, B. og Skogseth, E G. (red.) (2007) *Medier og demokrati*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Gleason, T. (1990) *The Watchdog Concept*. Ames: Iowa State University Press
- Goode, L. (2005) *Jurgen Habermas: Democracy and the Public Sphere*. London: Pluto Press.
- Gould, D. B. (2010) On affect and protest. I: Staiger, J. Cvetkovich, A og Reynolds, A. red. *Political emotions*. London: Routledge.
- Gregory, L. og Hutchins, B (2004) Everyday Editorial Practices and the Public Sphere: analysing the letters to the editor page of a regional newspaper. I: *Media International Australia Incorporating Culture and Policy* (112), s. 186-200
- Gripsrud, J. (2017) Digitale tider. I: Gripsrud, J. red. *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 15-51
- Grønmo, S. (2004) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 1. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2016) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Habermas, J. (1984) *The Theory of Communicative Action. Volume One: Reason and the Rationalization of Society*. Oversatt av: McCarthy, T. Boston: Beacon Press.
- Habermas, J. (2002) *Borgerlig offentlighet*. Trondheim: Gyldendal.
- Hanisch, C. (2000) The personal is political. I: Crow, B. A. red. *Radical feminism: A documentary reader*. New York: New York University Press.
- Hellevik, O. (1998) *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellspong, L. (2000) «Berättelser i argumentation». *Rhetorica Scandinavica* 16/2000, s. 26-33
- Hirdman, A., Kleberg, M. og Widestedt, K. (2005). The intimization of journalism. Transformation of medialized public spheres from the 1880s to current times. *Nordicom Reviews* (2), s. 109-118. Tilgjengelig fra: <https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/222_hirdman_et_al.pdf> [Lest 10. mai 2019].
- Holmedal, A. (2018) *"En ledig plass ved bordet" Retorisk handlekraft hos unge skribenter i Aftenposten Si;D*. [masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Hornmoen, H. (2015) Individet i journalistikken. En introduksjon. I: Hornmoen, H., Roksvold, T. og Alnæs, J. red. *Individet i journalistikken*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 15-30
- Jasinski, J. (2001) *Sourcebook on Rhetoric*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Jerslev, A. (2004) *Vi sees på TV. Medier og intimitet*. København: Gyldendal.
- Johannessen, L.E.F., Rafoss, T.W. og Rasmussen, E.B. (2018) *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johansen, A. (2002) *Talerens troverdighet. Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Kalberg, M., Mral, B. (1998) *Heder och Påverkan. Att analysere modern retorik*. 4. utg. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Kjeldsen, J. E. (2009) *Retorikk i Vår Tid: En Innføring i moderne retorisk teori*. 2. utg. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Kleberg, M. og Widestedt, K. (2002) Ledare i blåsväder – mediernas privatisering av kvinnor. I: Hvitfelt, H. og Karvonen, L. red. *Den personliga politiken*. Sundsvall: Demokratiinstitutet.
- Koehn, K. (1998) *Rethinking Feminist Ethics: Care, Trust and Empathy*. London: Routledge.
- Kvamme, O.D. (2017) *Sitatstrek-journalistikken: Nyhetsjournalistikk fra fakta til meninger. En studie av trender i bruk av sitatstrek-titler i norsk presse fra 1995 til 2015*. Tilgjengelig fra: <https://www.medier24.no/filer/Sitatstrekjournalistikk_rapport.pdf> [Lest 20. februar 2019].
- Lavik, E., Moe, H. og Gripsrud, J. (2017) Digitale tider. I: Gripsrud, J. red. *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 551-612
- Lessig, L. (2008) *Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy*. London: Penguin Press.
- Martin, J. R. og Rose, D. (2003) *Working with discourse*. New York: Continuum.
- McCroskey, J. C. (2001) *An Introduction to Rhetorical Communication*. Needham Heights, Massachusetts: Allyn and Bacon.
- McGee, M. C. (1975) In Search of 'The People' – A Rhetorical Alternative. I: *Quarterly Journal of Speech*, 61(3), s. 235-249
- Meyrowitz, J. (1986) *No Sense of Place: The Impact of Electronic Media on Social Behaviour*. New York: Oxford University Press.
- Natvik, S.B. (2015) *Når det brenner på Facebook. Hvordan påvirker deling i sosiale medier kommentarjournalistikken?* [masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Papacharissi, Z. (2015) *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Pontoppidan, C., Gabrielsen, J. og Jønch-Clausen, H. (2010) Topik. Et retorisk bidrag til den kritiske journalistik. I: *Nordicom-Information* 32 (2010) (1), s. 47-59. Tilgjengelig fra: <https://nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/305_pontoppidan_gabrielsen_clausen.pdf> [Lest 30. mai 2019].
- Richardson, J.E. (2007) *Analysing newspapers. An approach from critical discourse analysis*. Basingstokes: Palgrave Macmillan.
- Roksvold, T. (red) (1997) *Avisjangerer over tid*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Schudson, M. (1997) Why conversation is not the soul of democracy. *Critical studies in mass communication* [Internett], 14 (4), s. 297-309. DOI: 10.1080/15295039709367020
- Sennett, R. (1976) *The Fall of Public Man*. New York & London: W. W. Norton & Company.
- Sennett, R. (1992) *Intimitetstyranniet*. Oslo: Cappelen Damm Forlag.
- Sheard, C. M. (1996) The public value of epideictic rhetoric. I: *College English*, 58(7), s. 765-794
- Singer, J. B. (2014). User-generated visibility: Secondary gatekeeping in a shared media space. I: *New Media & Society*, 16 (1), s. 55–73. DOI: 10.1177/1461444813477833

- Skogerbø, E. (1999): Normativ teori, medier og demokrati. I: Larsen, P. og Hausken, L. red. *Medievitenskap. Bind 1: Medier – institusjoner og historie*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 39-53
- Svennevig, J. (2001) *Språklig samhandling. Innføring i kommunikasjonsteori og Diskursanalyse*. Oslo: LNU, Cappelen Akademiske Forlag.
- Tråsdahl, H. (2010) *Deltakelse og debatt. En analyse av meningssidene i tre norske aviser i et demokratiperspektiv*. [masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Villadsen, L. S., og Hansen, J. B. (red.) (2005) *Temaintro: Epideiktisk retorik*. Skive: Rhetor Forlag.
- Wahl-Jorgensen, K. (2001) Letters to the Editor as a Forum for public deliberation: modes of publicity and democratic debate. I: *Critical Studies in Media Communication* [Internett], 18 (3), s. 303-320. DOI: 10.1080/07393180128085
- Wahl-Jorgensen, K. (2004), Playground of the Pundits or Voice of the People? Comparing British and Danish opinion pages. I: *Journalism Studies* [Internett], 5 (1), s. 59-70. DOI: 10.1080/1461670032000174747
- Wahl-Jorgensen, K. (2007) *Journalists and the public: Newsroom culture, letters to the editor and democracy*. New Jersey: Hampton Press, Inc.
- Wahl-Jorgensen, K. (2019) *Emotions, Media and Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Warnick, B. og Heineman, D. S. (2012) *Rhetoric Online. The politics of new media*. New York: Peter Lang Publishing.
- Wettersgren, Å. (2005) Mobilization and the moral shock: Adbusters Media Foundation. I: Flam, H. og King, D. red. *Emotions and social movements*. London: Routledge.
- Wheeler, M. (1997) *Politics and the mass media*. Oxford: Blackwell.
- Østbye, H. (2007) Dokumentasjon, kildekritikk og dokumentanalyse. I: Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L.O. red. *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 37-56
- Østbye, H. (2009) Samfunnsoppdraget under press. I: Eide, M. red. *Journalistiske nyorienteringer*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Aalen, I. (2015) *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Aarønæs, L. (2007) *Sjanger: bruksbok for journalister*. Oslo: Komma.no.

Annen litteratur

Bitsch, A. (2018) *Brev til en ufødt datter*. Oslo: Spartacus forlag.

Avisartikler

Antonsen, P. og Hjortland, O. (2019) Ett år med logikksjekk i Morgenbladet. *Morgenbladet* [Internett], 22. mars. Tilgjengelig fra: <<https://morgenbladet.no/ideer/2019/03/ett-ar-med-logikksjekk>> [Lest 3. mai 2019].

Bals, J. (2019) Elitelaget. *NRK* [Internett], 13. februar. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/elitelaget-1.14414254>> [Lest 7. mai 2019].

Brudvik, A. og Pedersen, K. (2018) Tallak (34) skrev om ensomheten og fikk en flom av henvendelser. *Bergens Tidende* [Internett], 7. mai. Tilgjengelig fra:

<<https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/kazWXB/Tallak-34-skrev-om-ensomheten-og-fikk-en-flom-av-henvendelser>> [Lest 11. november 2018].

Dybvig, E. (2019) – Alle grenser viskes ut. *Morgenbladet* [Internett], 10. februar. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/velkommen-til-ytring-1.8272079>> [Lest 30. mars 2019].

Elnan, T.S. og Pettrém, M.T. (2018) Kritiske til bruk av personlige historier i abortdebatten. *Aftenposten* [Internett], 19. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/kultur/i/zLKVko/Kritiske-til-bruk-av-personlige-historier-i-abortdebatten?fbclid=IwAR36PeThPX605RONc93Z-OoHE-ZPGmj6vDDCVmGFRTRxHFXNPqptdJTdUn8>> [Lest 7. mai 2019].

Engan, O. (2018) Kronikken og kommentaren. *NDLA* [Internett], 30. januar. Tilgjengelig fra: <<https://ndla.no/subjects/subject:14/topic:1:103867/topic:1:103870/resource:1:99436>> [Lest 30. mai 2019].

Eriksen, E. (2019) Alexander Sandtorv er kåret til årets BT-debattant [Internett], 25. januar. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/p6aJyj/Alexander-Sandtorv-er-karet-til-arets-BT-debattant>> [Lest 5. mai 2019].

Farestveit, E., Fossåskaret og S., Jåsund, B.K. (2018) Andrine reagerte på foreldremøtet: – Mange er altfor kritiske mot skulen. *NRK* [Internett], 28. august. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/hordaland/andrine-reagerte-pa-foreldremotet_-_mange-er-altfor-kritiske-mot-skulen-1.14183223> [Lest 10. oktober 2018].

Gerhardsen, A. (2019) Personlige historier setter følelsene i sving og nyansene i skyggen. *Aftenposten* [Internett], 13. januar. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/meninger/i/9mabLM/Personlige-historier-setter-folelsene-i-sving-og-nyansene-i-skyggen--Anki-Gerhardsen>> [Lest 4. mai 2019].

Gilbrant, J. (2019) Dette vises av Waras hus i «Ways of Seeing». *Dagbladet* [Internett], 15. mars. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/nyheter/dette-vises-av-waras-hus-i-ways-of-seeing/70879186>> [Lest 30. mai 2019].

Hansen, V.B. (2019) Si ;D er mye mer enn «selvmedlidende smerteberetninger». *Aftenposten* [Internett], 17. januar. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/Eo8Bna/Si-D-er-mye-mer-enn-selvmedlidende-smerteberetninger--Vilde-Bratland-Hansen>> [Lest 30. mai 2019].

Helle, E. (2018) Var vi på samme foreldremøte, Andrine Bruland? *Fanaposten* [Internett], 30. august. Tilgjengelig fra: <<https://www.fanaposten.no/meninger/var-vi-pa-samme-foreldremote-andrine-bruland/reprhD!1PksIo9Irw06TBe6TGeNgQ/>> [Lest 30. mai 2019].

Helmersberg, A. (2014) «Hvorfor kødder dere med at datteren min har Downs, Radioresepsjonen?» Bergens Tidende [Internett], 6. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/eaQBI/hvorfor-kdder-dere-med-at-datteren-min-har-downs-radioresepsjonen>> [Lest 25. mai 2019].

Hem, M. og Birkeland, M. (2018) Samboeren til Tor Mikkell Wara ut mot teaterforestilling: – De er inntrengere. *VG* [Internett], 2. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/i/zLko55/samboeren-til-tor-mikkell-wara-ut-mot-teaterforestilling-de-er-inntrengere>> [Lest 25. mai 2019].

Johnsen, A.B. og Skjetne, O.L (2018) Erna Solberg klar for å endre abortloven – kaster seg inn i kampen om KrFs veivalg. *VG* [Internett], 18. oktober. Tilgjengelig fra:

<<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/9m1Blp/erna-solberg-klar-for-aa-endre-abortloven-kaster-seg-inn-i-kampen-om-krfs-veivalg>> [Lest 20. mai 2019].

Jortveit, I.N. (2019) PFU: Meninger om meninger. *Norsk Presseforbund* [Internett], 1. april. Tilgjengelig fra: <<https://presse.no/blogg/pfus-meninger-om-meninger/>> [Lest 30. mai 2019].

Karlsen, M. (2019) Deletoppen 2018: Dramatisk nedgang for nettavisene. *Helt-digital* [Internett], 4. januar. Tilgjengelig fra: <<https://helt.digital/deletoppen-2018-dramatisk-nedgang-for-nettavisene/>> [Lest 15. mai 2019].

Kirkebø, E. (2018) I sinne skreiv Andrine (32) om oppførselen til medforeldra. No har 750.000 lese det: – Overveldande! *Firda* [Internett], 27. august. Tilgjengelig fra: <<https://www.firda.no/nyheiter/barn/skule/i-sinne-skreiv-andrine-32-om-oppforselen-til-medforeldra-no-har-750-000 lese-det-overveldande/s/5-15-650436>> [Lest 30. mai 2019].

Michalsen, G. L. (2018) Henter stjerneskudd fra Bergens Tidende til ny rolle: Mathias Fischer (25) blir kommentator og debattansvarlig i TV 2. *Medier24* [Internett], 18. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.medier24.no/artikler/henter-stjerneskudd-fra-bergens-tidende-til-ny-rolle-mathias-fischer-25-bli-kommentator-og-debattansvarlig-i-tv-2/437737>> [Lest 30. mai 2019].

Myhre, Ø. K. (2019) Samfunnsdebatten er forbeholdt den sosiale eliten. *Morgenbladet* [Internett], 13. februar. Tilgjengelig fra: <<https://morgenbladet.no/ideer/2019/02/samfunnsdebatten-er-forbeholdt-den-sosiale-eliten?fbclid=IwAR1pYDBDVYJyK8o8OPYlO0pjU9VtIB7xLdoHU2GLbNuoJCzYebXQIXmVi00>> [Lest 30. mai 2019].

Olsen, T.A. (2019) Skal du mene noe om et teaterstykke, må du se det først. *Medier24* [Internett], 18. mars. Tilgjengelig fra: <<https://www.medier24.no/artikler/skal-du-mene-noe-om-et-teater-stykke-ma-du-se-det-forst/460599>> [Lest 30. mai 2019].

Pressens Faglige Utvalg (2019) *Sak 291/18 Andrine Bruland mot Fanaposten*. [Internett], 27. mars. Tilgjengelig fra: <<http://presse.no/wp-content/uploads/2019/03/Sammendrag-av-klage-og-tilsvar-2.docx>> [Lest 30. mai 2019].

Sagen, A.B. (2018) RYSTET AV OPPFØRSELEN PÅ FORELDREMØTE: – Enormt fokus på «mitt» barn. *TV 2* [Internett], 2. september. Tilgjengelig fra: <<https://www.tv2.no/a/10050731/>> [Lest 4. desember 2018].

Solheim, H. (2016) - Jeg var jo redd for at det jeg skrev om bestemor skulle føles for intimt. *Aftenposten* [Internett], 1. juni. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/osloby/i/nA9J5/--Jeg-var-jo-redd-for-at-det-jeg-skrev-om-bestemor-skulle-foles-for-intimt>> [Lest 30. mai 2019].

Tretvoll, H. (2012) Temperatur uten trolling. *NRK* [Internett], 7. august. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/velkommen-til-ytring-1.8272079>> [Lest 30. mai 2019].

Tuftebarten (2016) Det mange ikke skjønner er at en god kronikk skal være skikkelig dårlig. Her er Tuftebartens topp tre. *Dagbladet* [Internett], 19. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/det-mange-ikke-skjonner-er-at-en-god-kronikk-skal-vaere-skikkelig-darlig-her-er-tuftebartens-topp-tre/66560649>> [Lest 16. september 2019].

Aalvik, H.O. (2018) – Jeg håper det er noen foreldre som tar seg selv i nakken. *Bergens Tidende* [Internett], 25. august. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/vmjqpj/-Jeg-haper-det-er-noen-foreldre-som-tar-seg-selv-i-nakken>> [Lest 30. mai 2019].

Avisartikler fra utvalget som brukes i analysen

- Alhajeed, S. (2017) Ikke vær redd for sånne som meg. *NRK* [Internett], 11. juli. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/ikke-vaer-redd-for-sanne-som-meg-1.13549016>> [Lest 5. mai 2019].
- Angell, T. (2018) Kjære lærere og alle som jobber i skolen – ha en riktig god ferie! *Dagbladet* [Internett], 29. juni. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/kjaere-laerere-og-alle-som-jobber-i-skolen--ha-en-riktig-god-ferie/69969250>> [Lest 5. mai 2019].
- Anonym (2017) «Nå skal du høre her, din forbanna drittkjerring» *VG* [Internett], 30. juni. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/yqOzA/naa-skal-du-hoere-her-din-forbanna-drittkjerring>> [Lest 5. mai 2019].
- Ayla (2018) Mamma, rusmisbrukeren. *NRK* [Internett], 4. november. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ytring/mamma_-rusmisbrukeren-1.13758478> [Lest 5. mai 2019].
- Bertheussen, L.A. (2018) «De kaller det kunst, jeg kaller det en grov invasjon av mitt privatliv.» *VG* [Internett], 1. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/zLKB1r/de-kaller-det-kunst-jeg-kaller-det-en-grov-invasjon-av-mitt-privatliv>> [Lest 5. mai 2019].
- Bolstad, A.H. (2017) Dette er ikke uskyldig moro, det handler om overgrep. *TV 2* [Internett], 5. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.tv2.no/a/8971919/>> [Lest 5. mai 2019].
- Bruland, A. (2018) Aldri undervurder den snille stemmen. *Bergens Tidende* [Internett], 16. oktober. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/jPjWJ9/aldri-undervurder-den-snille-stemmen>> [Lest 30. november 2018]
- Fairchild, K. (2018) Så var vi ved neger-ordet igjen. *NRK* [Internett], 29. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/sa-var-vi-ved-neger-ordet-igjen-1.14316845>> [Lest 5. mai 2019].
- Fevang, I. (2018) Ikke tving meg til å føde flere syke barn. *Dagbladet* [Internett], 2. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/ikke-tving-meg-til-a-fode-flere-syke-barn/70406311>> [Lest 5. mai 2019].
- Fransson, S. (2018) Sorteringssamfunnet startar ved fødsel. *Bergens Tidende* [Internett], 22. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/e1rMxO/sorteringssamfunnet-startar-ved-fdsel>> [Lest 5. mai 2019].
- Furre, S. (2018) På vei hjem fra julebord. *NRK* [Internett], 18. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/pa-vei-hjem-fra-julebord-1.14346326>> [Lest 5. mai 2019].
- Fyhn, T. (2016) Kjære etterforskere. *Bergens Tidende* [Internett], 23. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/X1j2n/kjre-etterforskere>> [Lest 2. mai 2019].
- Fylling, R. (2016a) - Når du sier at noe er galt med Ole, stoler jeg på deg, sa legen. *Bergens Tidende* [Internett], 25. januar. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/ERB3P/nar-du-sier-at-noe-er-galt-med-ole-stoler-jeg-pa-deg-sa-legen>> [Lest 5. mai 2019].

- Fylling, R. (2016a) «Du er trebarnsmor, når du sier at noe er galt med Ole stoler jeg på deg», sa legen. *Dagbladet* [Internett], 25. januar. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/du-er-trebarnsmor-nar-du-sier-at-noe-er-galt-med-ole-stoler-jeg-pa-deg-sa-legen/60160728>> [Lest 5. mai 2019].
- Garby, H.L. (2017a) Hei, du bunadskledde dame som sto bak meg i Kongens gate i Kristiansand, på selveste 17. mai. *Dagbladet* [Internett], 19. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/hei-du-bunadskledde-dame-som-sto-bak-meg-i-kongens-gate-i-kristiansand-pa-selveste-17-mai/67612590>> [Lest 5. mai 2019].
- Garby, H. (2017b) Hei, du bunadskledde dame som sto bak meg i Kongens gate, på selveste 17. mai. *Fædrelandsvennen* [Internett], 21. mai. Tilgjengelig fra: <https://www.fvn.no/lokalkulturen/i/W4E3L/Hei_-du-bunadskledde-dame-som-sto-bak-meg-i-Kongens-gate_-pa-selveste-17-mai> [Lest 2. mai 2019].
- Grondahl, S. (2018) En mors bønn. *VG* [Internett], 6. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/ddeXR1/en-mors-boenn>> [Lest 4. mai 2019].
- Heien, I. (2018) Jeg tenker på lekser. *NRK* [Internett], 31. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/jeg-tenker-pa-lekser-1.14061755>> [Lest 5. mai 2019].
- Herland, H. (2016) Si «hei!», for faen! *NRK* [Internett], 17. september. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ytring/si-_hei___-for-faen_-1.13126124> [Lest 5. mai 2019].
- Hertzberg, C.K. (2018) Mitt perfekte barn. *NRK* [Internett], 21. mars. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/mitt-perfekte-barn-1.13969497>> [Lest 5. mai 2019].
- Hjørnevik, A. (2018) Trebarnsfar er lei dorull-salg: Kjære dugnad, kva skjedde? *VG* [Internett], 26. september. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/wEGQmM/trebarnsfar-er-lei-dorull-salg-kjaere-dugnad-kva-skjedde>> [Lest 5. mai 2019].
- Husby-Sørensen, L.V. (2018) Slipp kalkulatoren, og si unnskyld til oss 50 000 damer som fødte i 2017! *VG* [Internett], 13. mars. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/OneRJl/slipp-kalkulatoren-og-si-unnskyld-til-oss-50-000-damer-som-foedte-i-2017>> [Lest 5. mai 2019].
- Jammeh, H. (2018) Skriver om hverdagsrasismen: – Vi er mennesker vi også. Akkurat som du. Vi har drømmer, ambisjoner, stolthet, og mål. *VG* [Internett], 13. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/gPm6M5/skriver-om-hverdagsrasismen-vi-er-mennesker-vi-ogsaa-akkurat-som-du-vi-har-droemmer-ambisjoner-stolthet-og-maal>> [Lest 3. mai 2019].
- Johansson, J.I. (2018) Hold moralismen for dere selv. *Bergens Tidende* [Internett], 13. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/Eorpal/hold-moralismen-for-dere-selv>> [Lest 5. mai 2019].
- Larsen, I. (2018) Derfor skal ikke min ettåring i barnehage. *NRK* [Internett], 8. februar. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/derfor-skal-ikke-min-ettaring-i-barnehage-1.13902129>> [Lest 2. mai 2019].
- Lotorn, Jessica (2017) Hvorfor får du barn, om du ikke vil være med dem? *TV 2* [Internett], 1. mars. Tilgjengelig fra: <<https://www.tv2.no/a/8961842/>> [Lest 2. mai 2019].

- Leikvoll, T. (2018) Veganere – livsstilsvalgenes mørkemenn. *NRK* [Internett], 3. november. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ytring/veganere-_livsstilsvalgenes-morkemenn-1.14273091> [Lest 5. mai 2019].
- Leone, A. (2017) Man kan for søren ikke stille krav når barnet er gjest i barnebursdag. *Dagbladet* [Internett], 8. desember. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/man-kan-for-soren-ikke-stille-krav-nar-barnet-er-gjest-i-barnebursdag/69005160>> [Lest 5. mai 2019].
- Lunde, M.G. (2017) I går gråt jeg og spurte min mann om hvor vi skal dra om det samme skjer med meg. *Dagbladet* [Internett], 25. februar. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/i-gar-grat-jeg-og-spurte-min-mann-om-hvor-vi-skal-dra-om-det-samme-skjer-med-meg/67333575>> [Lest 5. mai 2019].
- Michelet, M. (2018a) «Faen, pappa, nå er det tøft, nå er det jævlig tøft». *Dagbladet* [Internett], 29. oktober. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/faen-pappa-na-er-det-toft-na-er-det-jaevlig-toft/69710283>> [Lest 2. mai 2019].
- Michelet, M. (2018b) «Faen, pappa, nå er det tøft, nå er det jævlig tøft». *NRK* [Internett], 29. oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/ytring/_faen_-pappa_-na-er-det-toft_-na-er-det-jaevlig-toft_-1.14008260> [Lest 2. mai 2019].
- Natvig, A. (2018) Jeg ville ikke skrive denne kronikken. KrF og Høyres maktspill om abortloven gir meg ikke lenger noe valg. *Aftenposten* [Internett], 15. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/OnO8nb/Jeg-ville-ikke-skrive-denne-kronikken-KrF-og-Hoyres-maktspill-om-abortloven-gir-meg-ikke-lenger-noe-valg--Anne-Natvig>> [Lest 5. mai 2019].
- Nilsson, L.L. (2016) Kronikk: Brevet til bestemor som aldri ble sendt. *Aftenposten* [Internett], 27. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/x3g2n/Kronikk-Brevet-til-bestemor-som-aldri-ble-sendt--Linda-Lund-Nilsson>> [Lest 3. mai 2019].
- Nordberg, M.Ø. (2018) Det må finnes andre veier til likestilling. *Dagbladet* [Internett], 29. oktober. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/det-ma-finnes-andre-veier-til-likestilling/70369948>> [Lest 2. mai 2019].
- Næss, N.A. (2018) Da Mia døde, frøs jeg til is. Nå tiner jeg i kantene. *Aftenposten* [Internett], 31. juli. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/A2V7lx/Da-Mia-dode_-fros-jeg-til-is-Na-tiner-jeg-i-kantene--Nina-A-Nass> [Lest 4. mai 2019].
- Oftedal, C. (2018) Til deg som spyttet meg i ansiktet. *VG* [Internett], 5. oktober. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/5Vg21e/til-deg-som-spyttet-meg-i-ansiktet>> [Lest 5. mai 2019].
- Reine, K. (2018) Jeg er rektor på en av byens minst attraktive videregående skoler. Vi har alt å vinne på tillit hos ansatte og elever. *Aftenposten* [Internett], 17. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/wEmddo/Jeg-er-ektor-pa-en-av-byens-minst-attraktive-videregaende-skoler-Vi-har-alt-a-vinne-pa-tillit-hos-ansatte-og-elever--Kathrine-Reine>> [Lest 5. mai 2019].
- Rundholt, T. (2018) En hul følelse av ensomhet har alltid vært med meg. *Bergens Tidende* [Internett], 5. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeneringer/debatt/i/OnBKR3/en-hul-flelse-av-ensomhet-har-alltid-vrt-med-meg>> [Lest 5. mai 2019].

Sandtorv, A.H. (2017) La meg fortelle deg om meg selv. Jeg er et menneske. *Bergens Tidende* [Internett], 9. mai. Tilgjengelig fra: <<https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/78J74/la-meg-fortelle-deg-om-meg-selv-jeg-er-et-menneske>> [Lest 5. mai 2019].

Skaug, T. S (2016) Dette er meg: Terje 34 år – på gamlehjem. *TV 2* [Internett], 21. juni. Tilgjengelig fra: <<https://www.tv2.no/a/8400739/>> [Lest 5. mai 2019].

Solstad, K.H. (2018) Mor til eit annerledesborn: – Ja, eg er irritert no! *VG* [Internett], 5. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/Kv4Vq5/mor-til-eit-annerledesborn-ja-eg-er-irritert-no>> [Lest 5. mai 2019].

Ullevoldsæter, E. (2018) «En liten privat innrømmelse: Jeg var full av stereotyper og frykt for Downs syndrom». *NRK* [Internett], 5. november. Tilgjengelig fra: <<https://www.nrk.no/ytring/en-fars-oppfordring-til-de-som-skal-debattere-abort-1.14280070>> [Lest 5. mai 2019].

Zachariassen, L. (2018) Nedlatende treningsdrittsekker! *TV 2* [Internett], 10. september. Tilgjengelig fra: <<https://www.tv2.no/a/10066772/>> [Lest 5. mai 2019].

10. Vedlegg

Vedlegg 1: Nettavisenes meningsseksjoner

VG. Legger alt meningsstoff under seksjonen «Meninger». En kan ikke se hvordan stoffet er merket før man klikker seg inn på teksten. Her merkes tekstene med enten «Debatt» eller «Kommentar».

Dagbladet. Legger alt meningsstoff under seksjonen «Meninger». Inneholder seksjonene «Dagbladet mener», «Kommentatorer», «Spaltister» og «Debatt».

TV 2. Legger alt meningsstoff under seksjonen #2sitert. Meningsstoffet sorteres ikke.

Aftenposten. Legger alt meningsstoff under seksjonen Meninger. Inneholder seksjonene «Leder», «Debatt», «Kommentarer», «Kronikk», «Si ;D» (Aftenpostens debattsider for unge).

Bergens Tidende. Legger alt meningsstoff under seksjonen «Meninger». Denne inneholder videre seksjonene «Debatt», «Kommentarer», «Leder», «PS».

NRK. Legger alt meningsstoff under seksjonen «Ytring». En kan ikke se hvordan meningsstoffet er merket før man klikker seg inn på teksten. Her skilles det mellom «Kommentar», «Kronikk» og «Replikk». Noen innlegg merkes kun med «Ytring».

Vedlegg 2: Kodeskjema

Tittel	År	V1: Nettavis	V2: Type artikkel	V3: Skribent	V4: Bruk av det personlige blikket	V5: Kjønn	V6: Hoved- bilde	V7: Hentet fra sosiale medier	V8: Publisert i flere aviser	V9: Tema
De gamle har fått nok	2018	2	4	10	1	2	3	2	1	1
Bloggpris, nei takk!	2018	2	4	10	1	1	3	2	2	1
Vi trenger ikke kunnskapsløftet, men et barneløft	2018	2	4	6	2	1	2	2	2	1
Skrot for all del ikke en fossilbil i bra stand!	2018	5	3	1	2	2	2	1	1	2
Mvten om elbilens fortrefelighet	2018	1	3	1	2	2	2	1	1	2
Den beleilige demensen	2018	1	4	5	2	1	2	1	2	1
Dropp gjerne skolen	2018	2	4	11	2	1	2	2	2	1
Mishandlede babvers skjebne	2018	2	4	5	2	1	2	2	2	1
Munnhelse er også helse	2018	1	4	1	2	1	3	1	2	1
Landet trenger Arbeiderpartiet mer enn noensinne	2018	6	3	7	2	1	2	1	2	2
Det gløymde stoffet	2018	2	4	9	1	1	2	1	2	1
Sommertid hele året!	2018	6	3	7	2	1	2	1	2	1
Angst og depresjon er ikke som en virusinfeksjon som tar bolig i deg	2018	5	4	5	2	3	2	2	2	1
Derfor skal ikke min ettåring i barnehage	2018	2	4	3	1	1	3	1	2	1
Ikke brv deg om tightsen min!	2018	6	3	7	1	1	2	1	2	1
Lekser på barneskolen skaper skoletapere	2018	6	3	7	1	1	2	1	2	1
La folk trene i arbeidstida	2018	1	3	4	2	2	2	2	2	1
Kjære sinte foreldre	2018	1	3	7	2	1	2	2	2	1
Du er ikke blitt sensurert, Svlvi Listhaug. Du er blitt motsagt.	2018	5	3	6	2	1	4	2	2	1
Først var ordet	2018	2	4	2	1	1	2	2	2	1
Derfor må Listhaug gå	2018	1	4	4	2	2	4	2	2	1
Psykolog: – Gå glipp av mer!	2018	6	3	1	2	2	2	1	2	1
Det går et spøkelse gjennom Norge, høyrepopulismens spøkelse	2018	1	4	1	2	2	4	2	2	1
Ope brev til Svlvi Listhaug: Ikkje trakk på meg og barnehagen igjen!	2018	6	3	11	1	1	2	1	1	1
Frem mistillit mot Listhaug	2018	6	3	2	2	2	4	2	2	1
Regjeringens skam	2018	6	3	2	2	2	4	2	2	2
Stian Lothe inviterer til dugnad mot hatet	2018	6	3	7	2	2	3	2	2	1
Bli voksen, Svlvi Listhaug	2018	1	4	4	2	2	4	2	2	1
Slipp kalkulatoren, og si unnskyld til oss 50 000 damer som fødte i 2017!	2018	6	3	7	1	1	3	2	2	1
Det virkelige 22. juli-kortet	2018	1	4	2	2	2	4	2	2	1
Listhaug løper terroristenes ærend	2018	1	4	4	2	1	3	2	2	1
Å anklage oss for å «dra 22. juli-kortet» er blitt høyresidens jøker	2018	1	4	2	2	1	4	2	2	1
Mitt perfekte barn	2018	2	4	3	1	1	1	1	2	1
Bravo, Svlvi! Bravo!	2018	8	3	3	2	2	4	1	2	1
Nye garantier og løftebrudd	2018	2	4	2	2	2	2	2	2	1
Kjære foreldre og foresatte – hvor er din ungdom i kveld?	2018	1	3	6	2	4	2	2	2	1
«Faen, pappa, nå er det tøft, nå er det jævlig tøft»	2018	2	1	7	1	1	1	2	1	1
Hva vi alle har å lære av min farmor	2018	8	3	3	1	1	1	1	2	1
Barn som ikke får lekt, kan stå i fare for å utvikle psykiske lidelser	2018	5	4	9	2	3	2	2	2	1
«Faen, pappa, nå er det tøft, nå er det jævlig tøft»	2018	1	1	7	1	1	3	2	1	1
Fjern lærekrav fra barnehage og lave klassetrinn. Dropp PISA-undersøkelser og nasjonale prøver. Slutt testingen	2018	5	3	1	2	1	2	2	2	1
Den nye søppelmaten	2018	2	4	1	2	1	2		2	1
«Bare» en lærling, «bare» en elektriker?!	2018	6	3	4	1	1	1	1	2	1
Rødt setter folkestyre over pengemakt	2018	1	4	2	2	2	3	1	2	1
Krenkelse er subjektivt. Følelsen alene kan ikke styre lærere eller andres vtringsfrihet	2018	5	4	6	2	1	3	2	2	1
Hvordan er det for en muslimsk mor at noen skal skjære i babven hennes?	2018	1	4	3	1	1	2	1	2	1
Du er justisministeren vår. SKJERP DEG!	2018	1	3	10	2	2	4	1	2	1
Frihetsteori fra Disnevland	2018	1	4	7	2	2	4	2	2	1
På tide med leksefri skole	2018	1	4	6	2	3	2	2	2	1
Jeg tenker på lekser	2018	2	4	3	1	1	2	1	2	1
Jesus elsker ikke alle barna	2018	5	3	3	1	1	2	2	1	1
Ferdig som lærer: Har ikke lyst til å jobbe i et system som skaper tapere	2018	1	3	11	1	2	2	2	1	1
Jeg er rektor på en av byens minst attraktive videregående skoler. Vi har alt å vinne på fillit hos ansatte og elever.	2018	5	4	11	1	1	3	2	2	1
Christi sin sak skal løses	2018	2	4	2	2	2	3	2	1	1
Nei, jeg er ikke lei av å spille i korps	2018	8	3	3	1	1	1	1	2	1

17. mai er en fridag, men det føles IKKE som fri	2018	6	3	10	1	1	3	1	2	1
Jeg får hets for å gå med bunad	2018	8	3	3	1	1	1	2	1	1
En hul følelse av ensomhet har alltid vært med meg	2018	8	3	3	1	2	3	2	2	1
Vi går mot kaldere tider. Dagens velferdsspiral er farlig for samfunnsøkonomien og uheldig for folkesjelen	2018	5	3	9	2	2	3	2	2	1
Ville du blitt operert av en nybegynner?	2018	8	3	6	2	1	2	2	2	1
Psykken er like viktig som matte og gym	2018	2	4	1	2	2	2	2	2	1
Slå ring om Lan Marie	2018	1	4	2	2	1	4	2	2	1
Kjære lærere og alle som jobber i skolen – ha en riktig god ferie!	2018	1	4	3	1	1	2	1	1	1
Syk homo-dvrking av pressen	2018	8	3	3	2	2	2	1	2	1
Hvem gjør rent på din arbeidsplass?	2018	1	4	4	2	3	2	2	2	1
Skolen bør ha en holdning til sosiale medier	2018	5	3	10	1	1	3	2	2	1
Overgrep	2018	2	1	7	2	2	3	2	2	1
«Midtlivskrisen» er når vi våkner opp edru fra den postpubertale usikkerhetsvlla vi vanket rundt i for lenge	2018	5	3	3	1	1	1	1	2	1
Nei, cannabis truer sjelden livet. Men det truer måten vi lever det på.	2018	5	4	9	2	2	2	2	2	1
Det finnes ikke et eneste trygt sted for ville dyr i Norge. Er det slik vi vil ha det?	2018	5	3	1	2	2	2	2	2	1
Astma var panikkangst. Magesmerter var tidligere voldtekt. Arr var spor etter tortur. Og flyktningene? Glemte.	2018	5	4	9	1	1	2	2	2	1
«Vi står overfor et menneske som basunerer ut et hat jeg aldri før har opplevd maken til»	2018	1	4	3	1	2	1	2	2	1
Åh, dere skal «bare» være hjemme i ferien?	2018	6	3	7	1	1	1	2	2	1
Folkevandringen fra muslimske land bør opphøre	2018	5	3	2	2	2	3	2	2	1
Høvsiddepanikk over Rødts vekst	2018	1	4	2	2	2	2	1	2	1
Det glemte 22. juli	2018	1	4	3	1	1	2	1	2	1
Mann kan ikke bli kvinne	2018	1	4	7	2	1	2	2	2	1
Verdien av et barn er den samme i Thailand og Libva	2018	1	4	1	2	1	2	2	2	1
Hjerneforsker: La narkotikaforbudet stå	2018	1	3	1	2	2	2	2	2	1
Da Mia døde, frøs jeg til is. Nå tiner jeg i kantene	2018	5	4	3	1	1	1	1	2	1
Det er på tide å snakke mer om problemene rundt kjøttindustrien	2018	1	4	4	2	1	2	2	2	1
Halv pensjon i Spania, Frp?	2018	1	4	2	2	2	2	2	2	2
Bøndernes harde arbeid sikrer både nasjonal beredskap og et levende Norge	2018	1	4	2	2	2	3	22	2	1
Aldri undervurder den snille stemmen	2018	8	3	3	1	1	2	2	1	1
Nei, og atter nei!	2018	2	1	11	2	1	2	2	2	1
Natur er medisin	2018	2	4	7	2	1	2		2	1
«Stakkars deg»	2018	8	3	3	1	1	3	1	1	1
Jeg elsker gavekulturen på skolen vår	2018	1	4	3	1	1	1	2	1	1
Hvetebrødsdager med en bismak	2018	2	4	3	1	1	1	2	1	1
Nvanser selger ikke	2018	2	4	4	2	2	2	2	2	1
Arrogante vaksinemotstandar	2018	8	3	9	2	2	2	2	2	1
Ja, jeg tørker rumpe, og ja, jeg er stolt av det	2018	5	3	9	1	1	2	1	2	1
Forskjellene mellom folk i Norge øker, og det merkes	2018	1	4	2	2	1	4	2	2	1
Redd for slakt	2018	2	4	10	2	2	3	2	2	1
Nå ønskes det å abortere fostre som i det fleste tilfeller overlever. Når har et foster menneskeverd?	2018	5	3	1	2	2	2	1	2	1
Nedlatende treningsdrittsekker!	2018	3	1	9	1	2	2	2	2	1
Finn deg nye baller. Frank Løke!	2018	6	3	7	2	1	4	2	2	1
Trebarnsfar er lei dorull-salg: Kjære dugnad, kva skjedde?	2018	6	3	3	1	2	1	2	1	1
Uten kjøtt i kostholdet ville mennesket som art aldri eksistert	2018	1	4	1	2	2	2	2	2	1
Glem søvn-metodene!	2018	2	4	7	2	1	2	2	2	1
Kjære restaurantanmelder, vit hva du anmelder	2018	5	3	12	2	2	2	2	2	1
«Free seating» - en suksesshistorie	2018	8	3	3	1	1	2	1	2	1
En glemte generasjon tenner	2018	2	4	3	1	2	2	1	2	1
Krigen mot barnevernet	2018	8	3	5	2	2	2	2	2	1
«Ex on the beach»: Når forsøk på overgrep blir underholdning	2018	6	3	4	2	2	2	2	2	1
Det er bekvemringsfullt at samfunnsdebatten i økende grad handler om at enkelte bør fratas muligheten til å vtte seg	2018	5	4	1	2	2	3	2	2	1
Verden går til helvete	2018	2	4	7	1	2	3	2	2	1

Det jeg som terapeut skulle ønske at du visste	2018	5	3	5	1	1	2	2	2	1
Et veivalg for et varmere samfunn?	2018	6	3	2	1	2	4	2	2	1
Hun ga kvinner mer frihet og endret Norge	2018	1	4	6	2	1	4	2	2	1
Gjør vondt verre	2018	1	4	2	2	2	4	2	2	1
Praksis plass med gråten i halsen	2018	2	4	8	1	4	2	2	2	1
Stopp demoniseringen, Tajik	2018	6	3	2	2	1	3	2	2	1
Til deg som spyttet meg i ansiktet	2018	6	3	3	1	1	1	1	2	1
KrF lovt velgerne Erna!	2018	2	4	12	2	2	4	2	2	1
Det må finnes andre veier til likestilling	2018	1	3	3	1	1	2	1	2	1
Jeg er ikke «takknemlig» for sykdommen min	2018	5	3	3	1	1	2	1	2	1
Kirken råtner ikke på rot	2018	2	4	12	2	2	4	2	2	1
Plukk opp den grønne ledertrøva	2018	2	1	7	1	1	3	1	2	1
Møter som forandrer liv	2018	2	4	10	1	2	3	2	2	1
De sinna veganerne	2018	1	4	7	2	2	2	2	2	1
Lite konstruktivt, Sylvi	2018	1	4	12	2	1	3	2	2	1
KrF-Hareide svarer sin egen nestleder: – For meg er dette et verdivalg.	2018	6	3	2	2	2	3	2	2	1
Jeg vil ikke være et politisk forhandlingskort	2018	8	3	3	1	1	2	1	2	1
Mor med karriere: – Ja, av og til må vi faktisk gå fra jobb for å hente i barnehagen	2018	6	3	7	1	1	3	1	2	1
Kysten avlives av laksemilliardærer	2018	8	3	2	2	2	2	2	2	1
Henrik Mestad: Her er mitt juleønske til politikerne	2018	6	3	10	1	2	3	2	2	1
Dei som sovner med ein bamse tett inntil kroppen sin kvar kveld, veit noko som ikkje alle vaksne veit	2018	8	3	3	1	2	1	1	2	1
Mor til eit annerledesbarn: – Ja, eg er irritert no!	2018	6	3	3	1	1	1	1	2	1
Hold moralismen for dere selv	2018	8	3	3	1	2	4	1	2	1
Jeg lenker meg for fjorden, om jeg må	2018	2	4	10	1	1	3	1	2	1
Du må aldri fornærme en Frp-er!	2018	8	3	3	2	2	4	1	2	1
Jakten på en svnder	2018	8	3	3	1	2	2	1	2	1
Småbutikkene dør hvis du ikke bruker dem	2018	8	3	12	2	1	2	1	1	1
I forrige uke sluttet jeg som sykepleier	2018	6	3	9	1	1	1	2	2	1
«Historien kan ingen ta fra oss. Den hadde ikke skjedd uten deg, Nils Arne.»	2018	6	3	12	1	2	3	2	2	1
Norsk jernbane på norske hender	2018	1	3	2	2	2	2	2	2	1
KrF vil ha totalforbud mot abort	2018	1	4	3	2	1	4	1	1	1
En mors bønn	2018	6	3	3	1	1	1	1	2	1
Ikke tving meg til å føde flere syke barn	2018	1	4	3	1	1	1	2	2	1
Jeg ville ikke skrive denne kronikken. KrF og Høyres maktspill om abortloven gir meg ikke lenger noe valg.	2018	5	4	3	1	1	2	1	2	1
Kampen mot sorterings-samfunnet skjer ikke i livmoren	2018	1	4	4	2	2	2	2	2	1
Snakk sant om abort	2018	2	4	3	1	1	3	1	2	1
Så var vi ved neger-ordet igjen	2018	2	4	3	1	1	1	1	2	1
Mahad Mahamud er Norges ansvar	2018	1	4	2	2	3	4	1	2	2
Sorteringssamfunnet startar ved fødsel	2018	8	3	2	1	1	3	1	2	1
Veganere – livsstilsvalgenes mørkemenn	2018	2	4	10	1	2	3	2	2	1
Høyre undervurderer nok en gang norske kvinner	2018	5	3	9	2	1	4	1	2	1
Når vi nekter å akseptere døden	2018	8	3	9	2	3	2	2	2	1
«En liten privat innrømmelse: Jeg var full av stereotyper og frvkt for Downs syndrom»	2018	2	4	3	1	2	2	1	2	1
Det er så lett å være lærer	2018	8	3	11	1	1	2	2	2	1
Joshua French bør takke Norge	2018	5	3	2	2	2	4	2	2	1
La abortloven være!	2018	2	3	9	2	3	4	1	2	1
Hva er viktigst i jula – barna eller akevitten?	2018	3	1	10	2	2	3	2	2	1
Den viktigste fredsprisen i vår tid	2018	1	4	4	2	1	4	1	2	1
Kjære pappa, du drikker for mve!	2018	6	3	4	2	1	2	1	2	1
Slutt med utdanningsnobbet – ta fagutdanningene på alvor	2018	6	4	4	2	2	2	1	2	1
Skriver om hverdagsrasismen: – Vi er mennesker vi også. Akkurat som du. Vi har drømmer, ambisjoner, stolthet, og mål.	2018	6	3	3	1	1	1	1	2	1
«De kaller det kunst, jeg kaller det en grov invasjon av mitt privatliv.»	2018	6	3	3	1	1	1	2	2	1
Å nekte å håndhelse er uakseptabelt i Norge. Hanne Bjurstrøm må gå.	2018	5	3	7	2	2	2	1	2	1
Jeg aksepterer ikke at Lan Marie Berg sitt ufødte barn blir hetset	2018	1	4	2	2	1	3	2	1	1
De sykemeldte	2018	2	4	5	2	2	4	1	2	1
På vei hjem fra julebord	2018	2	4	3	1	1	2	1	2	1
Les Ada Hegerbergs rørende kronikk: – Jeg er ikke her for å danse	2018	6	4	10	1	1	3	2	1	1
Jeg er forelsket i den norske barnehagen	2017	8	3	8	1	1	2	1	2	1
Æ liker ikke Æ	2017	8	3	3	2	1	1	1	2	1

Gode mødre er ikke ofre	2017	1	4	3	1	1	3	1	2	1
I går gråt jeg og spurte min mann om hvor vi skal dra om det samme skjer med meg	2017	1	4	7	1	1	3	2	2	1
En østlendings bekjennelse: – Unnskuld, nynorsk!	2017	6	4	1	1	2	2	2	2	1
DDE-Bjarne ut mot snillisme i velferdsstaten: Etterlyst: Politisk styring!	2017	6	4	10	2	2	3	2	1	1
Kjære Robert Steen: Du anar ikkje kva du snakkar om	2017	1	1	2	2	2	2	2	1	1
Den siste livskvalitet heter dødsqualitet – og den fortjener verdighet og nysgjerrighet	2017	5	4	10	2	2	3	2	1	1
Hvis det å være en gentleman er din greie, hold deg unna Skandinavia!	2017	5	3	3	1	2	3	1	2	1
Folket har våknet og gjennomskuet mediene	2017	5	3	2	2	2	3	2	2	1
Jeg er sykepleier og jordmor. Og jeg er forbanna. Hvorfor er det lov å omskjære guttebarn?	2017	5	3	9	1	1	2	1	2	1
Hvorfor får du barn, om du ikke vil være med dem?	2017	3	3	3	1	1	2	1	1	1
Bekymringsmelding til Nav	2017	8	3	3	1	2	1	2	2	1
Vaksinér barna med vansker	2017	2	4	9	2	2	2	2	2	1
Norge tar lederrolle i å drepe truede dyrearter	2017	1	4	1	2	2	2	2	2	1
Therese Johaug hadde blitt frikjent i min ankesdomstol	2017	5	3	6	2	2	4	2	2	1
Steng tilgangen til Pornhub!	2017	6	3	3	2	1	3	1	2	1
En råtten russekultur	2017	8	3	8	2	1	2	1	2	1
Slett all informasjon om alternativ ernæring for spedbarn fra matbloggen din, Hammer!	2017	5	3	9	2	3	2	2	2	1
Dette er ikke uskyldig moro, det handler om overgrep	2017	3	3	7	2	1	2	2	2	1
Til venner, kjente og ukjente, vær så snill: les og del!	2017	1	1	3	1	1	1	1	1	1
– Nei, sukker er ikke livsfarlig	2017	6	3	9	2	2	3	1	2	1
Hvem er overrasket?	2017	2	4	2	2	2	2	2	1	1
Virkelighetsfermt om Saudi-Arabia	2017	2	4	4	2	2	2	2	2	1
Terroristenes nyttige idioter er de som nekter å innse terrorrens årsak	2017	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Hei, du bunadskledde dame som sto bak meg i Kongens gate i Kristiansand, på selveste 17. mai	2017	1	1	3	1	1	1	1	1	1
Typisk norsk å være ... kjedelig	2017	1	1	3	2	2	2	1	2	1
La meg fortelle deg om meg selv. Jeg er et menneske.	2017	8	3	3	1	2	3	1	2	1
Til dere som var dritings på 17. mai	2017	1	3	7	1	1	1	2	2	1
Kunsten, kunne ikke det være noe for deg?	2017	1	3	12	2	2	2	2	2	1
Opprørt av amming? Se en annen vei!	2017	6	3	3	1	1	1	1	1	1
Til deg som aldri får en eneste 6-er	2017	2	4	11	2	2	2	2	2	1
«Nå skal du høre her, din forbanna drittkjerring»	2017	6	3	12	1	1	2	2	2	1
Egoistisk å ikke vaksinere	2017	8	3	3	1	1	1	1	2	1
Ingen kunne henge med meg. Så fikk jeg snap fra turen jeg ikke var invitert til	2017	5	2	3	1	1	2	1	2	1
Kjære ulveforkjemper!	2017	6	4	3	2	1	2	1	2	1
Ole Thomas betalte avgiften 13. februar. Men det hjalp lite i møte med byråkratiet	2017	1	3	3	1	2	2	2	1	1
Slutt å dra folk som skaper jobber ned i søla	2017	1	3	2	2	1	2	2	2	2
La vinflasken bli igjen hjemme	2017	8	3	4	1	1	1	1	2	1
Jeg «raser» ikke	2017	6	3	10	2	2	3		2	1
En spytklyve fra kunnskapsministeren	2017	2	4	11	1	2	3	2	2	1
Norge bør ta imot 20 000 overførings- flyktninger i året	2017	1	1	2	2	2	3	2	2	1
Sorr, ikke alle mennesker fortjener å være på stranden	2017	6	4	7	2	1	1	2	2	1
Sannheten svir. Hareide!	2017	6	3	2	2	1	3	2	2	1
En fugl til besvær	2017	1	1	4	2	1	2	2	2	1
Staten lar norske kvinner dø	2017	2	4	7	1	1	2	2	2	1
Ikke vær redd for sårne som meg	2017	2	4	3	1	1	3	1	2	1
Mvten om islamofobi	2017	6	3	7	2	2	3	2	2	1
Vi tror på utdanning	2017	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Takk, Norge – og god vakt Per Fugelli	2017	5	4	10	1	2	3	2	2	1
Slik radikaliseres norske menn	2017	1	1	1	2	2	4	2	2	1
Jeg må tilstå	2017	2	4	4	1	2	3	2	2	1
Kjære norske politikere	2017	2	4	11	2	2	2	2	2	1
Det du ikke får vite om pillene	2017	1	1	7	2	2	2	2	2	1
Nyttig reise til Sverige	2017	5	3	2	2	1	3	2	2	1
Er det plass til oss, Støre?	2017	2	4	9	1	1	2	2	2	1
Vi har endelig skilt stat og kirke. Det er på tide å skille politikk og religion	2017	1	1	12	2	1	2	2	2	1

Vanlig påstand: «Å være på kafé og gå turer har hun krefter til, men ikke å jobbe»	2017	5	2	3	1	1	2	2	2	1
Et ønske til Erna	2017	1	1	3	1	2	4	1	2	1
Mamma, må jeg ta på tissen din også?	2017	1	1	4	2	1	2	2	2	1
Børge (39) er rammet av muskelsykdommen ALS: «Familien min ser en sterk ektemann, pappa og sønn bli redusert til en hjelpeløs masse av skinn og bein.»	2017	6	1	3	1	2	1	1	2	1
Jeg vil vite hele prisen	2017	2	4	10	2	2	3	2	2	1
Kvifor stemmer så mange på Høyre og Frp?	2017	8	3	3	1	1	4	1	2	1
Kunnskapsløs og egoistisk?	2017	8	3	2	2	1	4	2	2	1
Kan skolen gjøre barn syke?	2017	1	4	9	2	2	2	2	2	1
«Er det sant at ingen foreldre liker meg, og at de nekter barna sine å være sammen med meg?»	2017	5	3	3	1	3	2	1	2	1
Dommedagsprofeten Ingebrigt	2017	1	1	12	2	2	3	2	2	1
Alvorlig svk 17-åring glemt av samfunnet	2017	1	1	3	1	1	2	1	2	1
Kan du fatte hvor de brune får råskapen sin fra?	2017	1	1	12	1	2	2	2	2	1
Utafor	2017	2	4	3	1	1	3	1	2	1
Derfor provoserer MDG	2017	2	4	11	1	1	2	2	2	1
Det er tid for besinnelse	2017	6	4	6	2	2	2	2	2	1
«Sønnen min tenker å bytte lag. Han er lei av å tape kamper.»	2017	8	3	3	1	2	3	1	2	1
De som støtter Siv Jensens bruk av indianer-kostymet er hvite, eldre menn	2017	6	1	10	2	1	4	2	2	1
Stvres debatten av følelser, kveler vi det frie ord	2017	6	1	7	1	1	3	2	2	1
«Det var presisert at gutten ikke hadde lov å svnge med på refrenget»	2017	8	3	3	2	2	1	1	1	1
Vær så snill. Gjør en liten «effort»!	2017	5	3	3	1	1	2	1	1	1
Endelig hørte vi deg, Svlvi!	2017	1	1	3	2	1	4	1	2	1
Heia «vippe-kidsa»!	2017	6	4	7	2	1	2	2	2	1
Nei, det er ikke det skjulte sukkeret som er problemet. Ikke ketchup. Ikke yoghurt. Ikke engang frokostblanding	2017	5	3	6	2	1	2	2	2	1
Ser du på disse programmene? Da bør du få deg et liv	2017	6	1	3	2	2	2	1	2	1
Mamma, rusmisbrukeren	2017	2	4	3	1	1	2	1	2	1
Mister retten til å jobbe	2017	2	1	4	2	1	2	2	2	1
Mot bedre viten om barns beste	2017	2	4	1	2	3	4	2	2	1
Natur på retur	2017	2	4	1	2	2	2	2	2	1
«Dette må aldri skje igjen»	2017	1	1	3	1	1	2	1	2	1
1. desember: «Hadde det ikke vært for barnevernet, vet jeg ikke hva jeg hadde gjort i dag»	2017	5	2	3	1	2	1	1	2	1
Er du som velger vrkesfag mindre intelligent?	2017	1	1	4	2	3	2	2	2	1
Arbeiderpartiets nye kurs vil sende Norge inn i en mer utrygg tid	2017	1	1	2	2	2	4	2	2	1
– Pass den posjerte flyndrekjeften	2017	8	3	2	1	1	3	2	2	1
Norge må våkne	2017	2	4	4	2	1	2	2	2	1
Det holder med moralister nå	2017	2	4	2	2	1	2	2	2	1
Man kan for søren ikke stille krav når barnet er gjest i barnebursdag	2017	1	1	7	1	1	2	1	1	1
Det er nok mange fedre som kunne stemme med i et «me too»!	2017	1	4	7	2	3	2	2	2	1
Når helsesystemet går i vranglås	2017	8	3	1	1	1	3	1	2	1
Bare de som har minst må stramme livreima. Igjen.	2017	1	4	2	2	1	4	2	2	1
Dommen i «Jakob-saken» legitimerer et offentlig svik mot de mest sårbare og utsatte	2017	5	3	5	2	2	2	2	2	1
Kjære pappaer, jeg er lei av å tørke spvet til døtrene deres	2016	1	1	7	1	1	3	1	2	1
Ingen farleg mann	2016	8	3	3	1	1	4	1	2	1
Listhaug er toppers!	2016	1	3	2	2	2	4	2	2	1
Kjære Hadia Tajik, kjære søster	2016	6	1	10	1	2	4	2	2	1
Den som tier	2016	2	4	7	2	1	2	2	2	1
JA til harrvhandel! JA til innvandrerbutikker!	2016	6	1	7	2	2	2	2	2	1
Tourettes og en vrang. Neida.	2016	1	1	7	1	1	4	2	2	1
Komplottet mot Snåsamannen	2016	6	1	7	2	2	4	2	1	1
Vårens styggeste eventyr	2016	2	4	4	2	2	2	2	2	1
«Du er trebarnsmor, når du sier at noe er galt med Ole stoler jeg på deg, sa legen	2016	1	1	3	1	1	1	1	1	1
Når du sier at noe er galt med Ole, stoler jeg på deg, sa legen.	2016	8	3	3	1	1	3	1	1	1
Per Fugelli svarer på kritikken	2016	1	3	10	2	2	3	2	2	1

Når man dreper sykepleiere, leger og pasienter, når man et nytt nivå av grusomhet	2016	5	4	4	2	2	2	2	2	1
Solidaritet og nestekjærlighet i praksis	2016	6	1	2	2	1	4	2	1	1
Ikke min venstreside	2016	6	3	7	2	2	4	2	2	1
Det norske harryparadiset	2016	6	1	7	1	1	2	2	2	1
I kjærlighet og respekt	2016	8	3	10	1	2	3	2	2	1
Velkommen til virkeligheten	2016	6	1	2	2	1	3	2	2	1
Kjedehelvete	2016	6	4	7	2	2	2	2	2	1
De som jobber for å gi deg lavere lønn	2016	6	1	4	2	2	2	2	2	1
Franske Lorelou Desiardins spør: Hva vil norske kvinner egentlig ha?	2016	6	1	3	1	1	2	1	2	1
Skvss må være fleksible	2016	8	3	3	1	2	2	1	2	1
Ytringsfrihet: Et redskap for å løse konflikter	2016	5	4	12	2	3	2	2	2	1
Jeg klamrer meg til håpet om en Gud som elsker oss med en kjærlighet som er sterkere enn vi kan fatte	2016	3	1	10	1	2	3	2	2	1
Kjære mannlige barnehageansatt	2016	1	1	3	1	1	2	2	1	1
1. mai mot terror	2016	6	1	10	2	2	2	2	2	1
Dårlige tider for varslere	2016	2	4	1	2	1	2	2	2	1
La snusen være. Den er ikke helseskadelig	2016	3	1	6	2	4	2	1	1	1
Bør alarmen gå?	2016	3	1	4	2	1	2	2	2	1
Kronikk: Brevet til bestemor som aldri ble sendt	2016	5	4	7	1	1	1	2	2	1
Kjære konfirmant. Her er en hilsen fra en bestefar.	2016	8	3	3	1	2	2	2	2	1
En skamfull nasjonalromantikers bønn	2016	1	1	3	1	1	2	1	2	1
Dette er meg: Terje 34 år – på gamleheim	2016	3	1	3	1	2	1	2	1	1
Er du ikke glad du fortsatt lever?	2016	2	4	7	1	1	3	2	2	1
Det er noe herlig paradoksalt over Frp	2016	5	3	2	2	1	3	2	2	1
Det må være lov å si nei til Pride	2016	1	1	3	1	1	2	1	2	1
Flere politikere bør slutte	2016	2	4	7	1	2	2	2	2	1
Det forjettede kontinent	2016	2	4	2	2	1	3	2	2	1
Brexit skyldes mislykket høyrepolitikk	2016	2	4	2	2	2	3	2	2	1
Burkinier og glorier	2016	2	4	7	2	2	2	2	2	1
Når norske kvinner kjøper sex	2016	2	4	7	1	1	2	2	2	1
Hadias desperate forsøk	2016	1	1	2	2	1	3	2	2	1
Kjære UDI, jeg håper dere vet hva dere gjør	2016	1	1	12	1	2	2	2	2	1
Rasistiske idioter mot EU?	2016	2	4	7	2	2	2	2	2	1
Kampen om islams sjel	2016	6	1	7	1	2	2	2	2	1
Aldri mer 22. juli?	2016	6	1	4	2	1	2	2	2	1
Allah er ikke problemet	2016	1	1	3	1	1	4	1	2	1
Burkini i badefimen er et inkluderende tiltak. Flere burde gjøre som Finnsnes barneskole.	2016	5	3	7	1	1	1	2	2	1
Det er åpenbart for alle at Andrea Voll Voldum var på et sted hun ikke burde vært	2016	3	1	7	2	1	3	1	1	1
Hvem har ansvaret for at situasjonen er farlig?	2016	1	1	7	2	1	3	2	1	1
Hege Storhaug i seg selv er ingen fare. Det uhviggelige er at hennes gale sang får et kor	2016	1	1	10	2	2	3	2	2	1
Vi skal være glad vi har Listhaug	2016	1	1	2	2	1	4	2	2	1
Dommen som ryster Norge	2016	1	1	7	2	1	2	2	2	1
Mangelfull legetutdanning	2016	2	4	8	1	2	2	2	2	1
Religion er steining av fornuften	2016	5	4	10	1	2	3	1	2	1
Ingen tror på Fugelli lenger	2016	1	1	4	2	1	3	2	2	1
En hyllest til pappaene	2016	2	4	10	1	1	2	2	2	1
La dem gå med burkini	2016	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Historien sier oss hva som kan skje etter Brexit og Trump	2016	5	3	1	2	2	2	2	2	1
Du er ikke ødelagt	2016	2	4	5	1	2	2	2	2	1
De nye fraværreglene er tidenes dumme	2016	1	1	3	1	2	2	1	2	1
Si «hei!», for faen!	2016	2	4	3	1	2	1	1	2	1
Økologi-bevegelsen baseres på ideologi, ikke forskning	2016	1	1	8	2	2	4	2	2	1
47 ulv skal skytes, og det skulle bare mangle!	2016	2	4	2	2	2	2	2	2	1
Kjære Kristina, Jeg er ikke ute etter noen, jeg er ute etter noe.	2016	5	3	9	2	2	3	2	2	1
Nord-Norge brant, Østlandet vant	2016	2	4	7	1	2	2	2	2	1
«Jomfrusjekk» er en krenkelse av norske jenter	2016	5	3	2	2	2	3	1	1	1
Abid Raja spør unge norske muslimer: Hva slags muslim ønsker du å være?	2016	6	1	2	1	2	3	2	2	1
Hvorfor har kongens tale blitt så stor suksess, når det han sa strengt tatt ikke henger på greip?	2016	1	1	7	2	2	4	2	2	1
Trå varsomt i skolen	2016	2	4	11	1	1	2	2	2	1
Therese Johaug er uskyldig	2016	1	1	6	2	2	2	2	2	1
Svttankeors om omtalen av en positiv dopingprøve – og menneskene bak den	2016	2	4	10	2	2	2	2	2	1

Dårlig stil, TV 2!	2016	8	3	11	2	2	3	2	2	1
Er ikke en hjerneskade fra eller til så farlig? Helleland og Solberg bør svare.	2016	5	3	1	2	2	2	2	2	1
Åpent brev til justisminister Anders Anundsen	2016	1	1	12	2	2	2	2	2	1
La oss jазze litt om voldtekt, dere	2016	1	1	7	2	1	1	1	2	1
Trusselen mot Amal Adens yringsfrihet er i grunn en trussel mot alles yringsfrihet	2016	1	1	12	2	3	4	2	2	1
La oss gjøre det jævlig vanskelig å være pedofil	2016	3	1	3	1	1	2	2	2	1
Nei takk, Difi	2016	2	4	3	1	2	2	2	2	1
Gambling med vohurt	2016	6	1	7	2	2	2	2	2	1
En stemme fra hylekoret: «Jeg skal fortelle deg hva vi vil, Listhaug»	2016	5	3	12	2	1	4	2	2	1
Det er nok tull nå, Wilkinson. På tide å bli voksen.	2016	5	3	2	2	1	3	2	2	1
Ingen dag for deg	2016	3	1	3	1	1	2	1	2	1
Kjære etterforskere	2016	8	3	3	1	1	2	1	2	1
Norsk presse er altfor trangsvnt	2016	1	1	7	2	1	2	1	2	1
Litt av en uke!	2016	2	4	2	2	2	3	2	2	1
Eit visst vedtak om ulv sette fyr i Facebook-feeden min i går. Idiotar der óg. Så mvkie idiotar.	2016	5	3	3	1	2	1	1	2	1
Frp vil ikke hjelpe dem der de er heller	2016	1	1	2	2	2	2	1	2	1
Jeg ønsker deg en god jul, Sylvi	2016	2	4	3	1	1	4	1	2	1
Livet er rett og slett ufullkomment	2016	8	3	1	2	2	2	1	2	2
Sesong 3 av Skam hjalp meg ut av skapet	2016	5	2	3	1	2	1	2	2	1

Vedlegg 3: Kodebok

Kodingsenhet: Meningsartikkel

V1: Nettavis

- 1 Dagbladet.no
- 2 Nrk.no
- 3 Tv2.no
- 5 Aftenposten.no
- 6 Vg.no
- 8 Bt.no

V2: Type artikkel

- 1 Verken debatt eller kronikk
- Meningsstoff som er kategorisert under en mer generell «Meninger» eller «Ytring»
- 2 Si; D
- 3 Debattinnlegg
- 4 Kronikk

V3: Skribent

- 1 Akademiker
- 2 Politiker
- 3 Privatperson
- 4 Talsperson
- personer som uttaler seg på vegne av en organisasjon, forbund eller enhet
- 5 Psykolog og psykiater
- 6 Fagperson
- Jurister, fagdirektører, rådgivere
- 7 Forfatter, journalist eller skribent
- inneholder også bloggere.
- 8 Student eller elev
- 9 Leger, sykepleiere og andre helsearbeider
- 10 Kjendis
- 11 Lærere, lektorer og andre skolearbeidere
- 12 Annet
- skribenter som var for få til å kunne kategoriseres

V4: Bruk av det personlige blikket

- 1 Ja
- 2 Nei

V5: Kjønn

- 1 Kvinne
- 2 Mann
- 3 Begge

- Der forfatterne har vært flere og av to ulike kjønn har disse blitt kategorisert under «begge».

- 4 Anonym eller ukjent

V6: Hovedbilde i artikkel

- 1 Privat foto
2. Illustrasjonsfoto
- 3 Foto av forfatter
- 4 Foto av annen konkret person

V7: Hentet fra sosiale medier/blogg

- 1 Ja
- 2 Nei/Ikke oppført

V8: Publisert i flere aviser

- 1 Ja
- 2 Nei

V9: Tema

- 1 Politikk og politikere
- Tema som er knyttet til kritikk og omtale av enkeltpolitikere eller regjeringen
- 2 Helse, sykdom og psykisk helse
- 3 «Selve livet» og hverdagsopplevelser
- temaer knyttet til den private sfære og folks hverdagsliv
- 4 Klima, miljø og dyrevelferd
- 5 Skole og utdanning
- 5 Arbeidsliv
- 6 Foreldre og barn
- 7 Religion
- 8 Kjønn, etnisitet, likestilling og diskriminering
- 9 Mediekritikk
- 10 Kriminalitet og rettssystem
- 11 Innvandring, flyktning- og asylpolitikk
- 12 Annet
- alle tema som var representert med mindre enn tre tekster er lagt under «annet», som for eksempel «økonomi», «digitalisering» og «landbruk»
- 13 Utenriks
- 14 Abort og abortlov
- 15 Ekstremisme og terrorisme
- 16 Kunst, kultur og sport
- 17 Arbeidsliv

Forklaring av enkelte variabler og kategorier

V3: Skribent

Det er tatt utgangspunkt i skribentenes egen signatur, altså hva de selv har underskrevet innlegget som. Det er imidlertid tatt hensyn til tekstens relevans, for eksempel om en lærer har skrevet om egne barns opplevelser i barnehage har skribenten blitt registrert som privatperson. Det samme når en sikkerhetsingeniør skriver en personlig betraktning om Snåsamannen.

3 Privatperson: En person som verken representerer en bedrift, en organisasjon eller et parti, men kun seg selv og en personlig mening. Et unntak er når tittel ikke står oppført fordi det tas for gitt at leserne vet hvem personen er. Dette har jeg tatt hensyn til, og plassert disse i sine respektive kategorier. Et eksempel er når en TV-kjendis ikke står oppført med noen tittel, og har da blitt plassert i kjendis-kategorien.

V4: Bruk av det personlige blikket

Dette har vært den vanskeligste og mest skjønnsavhengige kategorien å kode. Når jeg har kategorisert disse tekstene har jeg lent meg på en definisjon av «personlig» som i at innleggsforfatterne deler av sitt eget følelsesliv eller tekstens premiss bygger på en personlig erfaring han eller hun har gjort som er videre av betydning for teksten tema og budskap.

V7: Hovedbilde

1 Privat foto: Viser til når det er brukt amatørfoto innsendt av skribenten.

2 Illustrasjonsfoto: Stockfoto som illustrerer en situasjon eller tekstens mening.

3 Fotografi av forfatteren: Bilder som ser mer «profesjonelt» tatt ut.

4 Foto av annen konkret person: Om innlegget handler om en konkret annen person blir det ofte brukt bilde av ham eller henne. Som oftest når innlegget handler om politikk eller politikere.

V9: Tema

Temakategoriene ble utviklet etter hvert som tekstene ble lest ved å notere stikkord underveis. Jeg har valgt å operere med brede temakategorier da disse i oppgaven kun fungerer som en pekepinn mot stoffområder som er spesielt delbare. Når det har vært vanskelig å definere et hovedtema, har det blitt tatt utgangspunkt i tittel, ingress og bildetekst, da dette som regel viser hva avisen anser å være tekstens hovedpoeng.

Vedlegg 4: Eksempel på kvantitativ koding

År	V1: Nettavis	V2: Type artikkel	V3: Skribent	V4: Det personlige blikket	V5: Kjønn	V6: Hoved-bilde	V7: Hentet fra sosiale medier/ blogg	V8: Publisert i flere aviser	V9: Tema
2016	5	4	7	1	1	1	2	2	3

Kronikk: Brevet til bestemor som aldri ble sendt | Linda Lund Nilsson

Bestemor var ikke på Facebook, men hun leste Aftenposten. Så bestemor, dette er til deg.

JL KRONIKK

Linda Lund Nilsson

FOTO: Privat
Linda Lund Nilsson i barndommens hage hjemme hos bestemor Sigrid Lund på Høn.

Linda Lund Nilsson, journalist

27. mai 2016 19:28 © 31. mai 2016 09:00

f t @

Vedlegg 5: Eksempel på kvantitativ koding

År	V1: Nettavis	V2: Type artikkel	V3: Skribent	V4: Det personlige blikket	V5: Kjønn	V6: Hoved-bilde	V7: Hentet fra sosiale medier/ blogg	V8: Publisert i flere aviser	V9: Tema
2018	3	1	9	1	2	2	1	2	2

#2SITERT

“ Nedlatende treningsdrittsekker!

Fysioterapeut Lars Zachariassen går hardt ut mot drittsslenging på treningssentre etter at han overhørte to gutter på et fly.

10.09.2018 (Oppdatert: 10.09.2018)

Innlegget ble først på [bloggen til Lars Zachariassen](#).

På flyet hjem i dag overhørte jeg to personer snakke nedlatende om andre individer de møtte på treningssenteret sitt. De lo og forsøkte hele tiden å overgå hverandre med ufin, harselerende personkarakstikk. Men hva vet de egentlig om sine medmennesker på gymmet?

ANNONSE

Vedlegg 6: Eksempel på kartlegging av følelsesuttrykk

Hvert innlegg ble lest for å avdekke eksplisitte følelsesuttrykk. Disse ble så ført inn i et kodeskjema i Excel for å kunne se om det var noen følelsesuttrykk som var dominerende. Under har jeg trukket ut et par eksempler.

Tittel på artikkel	Sinne, irritasjon, frustrasjon	Sorg, bekymring	Takknemlighet, stolthet, rørt
La meg fortelle deg om meg selv. Jeg er et menneske.	Nina Karin Monsen, du vet virkelig å slå luften ut av meg. Jeg har stirret på skjermen i nesten ti minutter og forsøkt å finne ordene. Jeg føler meg både kvalm og sint.		
Ingen kunne henge med meg. Så fikk jeg snap fra turen jeg ikke var invitert til		Denne følelsen. Denne følelsen er noe jeg aldri hadde håpet jeg skulle kjenne på kroppen igjen. Ja, igjen. Dette har skjedd flere ganger i det siste. På en dag det er 25 grader og sol ute, sitter jeg inne på sofaen, spiser trøstemat og gråter samtidig som jeg ser på YouTube.	
Det jeg som terapeut skulle ønske at du visste			Når du lar meg ta del i en reise som er så skjør og så modig samtidig, blir jeg glad i deg. Jeg blir glad i deg, sånn helt på ordentlig.